cijena 20 d

broj 42

EPITOME

BIBLIOTEKA ZNANSTVENE FANTASTIKE

...ote Adams i Charles Nightingale

VRIJEME SAĐENJA

druge najljepše sf pripovijetke

SADRŽAJ:

Pete Adams i Charles Nightingale
VRIJEME SAĐENJA

Robert Sheckley
DOBRODOŠLI U STANDARDNU NOĆNU MORU

Branko Belan
U KROŠNJI HRASTA GDJE SE MOŽDA ZAUSTAVLJA PTICA

Brian W. Aldiss
PUNO SUNCE

Arthur C. Clarke
NEVOLJE S VREMENOM

Snežana Bulić
PRINC IZ JATA PLEJADA

Radu Honga
MRTVI PLANET

Jack Lewis: **TKO VARA?**
Mack Reynolds: **PACIFIST**

J. S. Ballard: **LUĐACI**

Jack Wiliamson
MRTVA ZONA

Slobodan Ćurčić
NE IGRAJ SE S VREMENOM

SCAN i OCR: Sekundica
Ispravka i prelom: MasterYoda

riječ urednika

Dragi čitatelju,

na trodnevnom 2. YUCONU bilo je prilike da sa toliko vidi, čuje i razgovara, da sam još pomalo umoran od svega toga, pa mi nećete zamjeriti ako ova »riječ« bude svedena na manje slova nego obično. A o YUCONU ionako možete sve pročitati u posebnoj rubrici na posljednjim stranicama SIRIUSA.

Dobro, to ste mi oprostili.

= Uvjeren sam da mi nećete oprostiti to što valjda po deseti put pišem isto: svoje priče šaljite SIRIUSU otipkane pisaćim strojem sa širokim proredom između redova, u jednom primjerku, koji Vam SIRIUS — kao i svi listovi na svijetu — ni u kojem slučaju neće vratiti, bilo da priča bude objavljena, bilo da nije za objavljivanje. I molim Vas da popratna pisma ne završavate »u nadi za povoljnim rješenjem moje molbe...«! Ponajprije, dobivam osip svaki put kad se sretnem s biserima birokratskog jezikoida, groznicu kad se njime posluži netko tko se namjerava baviti pisanjem, a klasični nokaut kada se taj netko još pohvali da je student hrvatskog jezika.

= I još nešto što mi nećete oprostiti: od trenutka kad vaša priča dospije u uredništvo SIRIUSA pa do objavljivanja ocjene mora proći nekoliko mjeseci iz posve objektivnih razloga: priča ima mnogo, sve ih moraju pročitati recenzenti i to pažljivo, a ja moram pripremiti materijal za SIRIUS po nekoliko brojeva unaprijed.

= U sve više svojih pisama opredjeljujete se u prilog erotike u SIRIUSU; u jednom me čak pitate: »Zar vi, urednice, zaista smatrate seks grijehom?'« Ne sjećam se da sam ikada takvo nešto i pomislio, a kamo li napisao. Inače, pomišljam i pišem uvijek u ovom smislu: seks smatram seksom, a pri tom nemam ništa protiv toga da grijeh bude grijeh. Krevet odvojen od religije, kao crkva od države. Ili da se vratimo pet tisućljeća unatrag pa počnemo, sve iz početka?

= Kad je već riječ o seksu i erotici, ne mogu a da ne spomenem naslovnu priču u ovome broju »Vrijeme sađenja«. A kad je riječ o ovome broju, moram nešto objasniti u vezi s pričom »Mrtva zona« Jacka Willimsona. Ponajprije, priča je napisana još 1938. godine, pa se, dragi čitatelju, nemojte čuditi nekim datumima koji se spominju u njoj.

Nadalje, njezin .autor je jedan od veterana SF-a, »utemeljitelj moderne SF«, kako to piše u većini historija znanstvene fantastike — te čovjek koji je SF uveo u sveučilišnu nastavu književnosti. A priliku za objavljivanje te priče našao sam u posjetu tog istaknutog američkog pisca našoj zemlji.

= U mnogim pismima pitate me, dragi čitatelju,zjašto objavljujem tako malo klasične znanstvene fantastike (»na primjer, one famozne Bradburyieve marsovske kronike«). Odgovor: Nastojat ču da bude više takvog štiva u SIR1USU. Za početak, već od idućeg broja će naš poznati prevoditelj i esejist Zoran Živković u svakom broju predstaviti po jednog velikana SF-a u seriji koja bi se mogla zvati »Dvanaest veličanstvenih«. Zamislili smo naime, da serija traje cijelu 1980. godinu, a uz svaki prikaz o piscu objavit ćemo i jednu njegovu priču. Uostalom, o svemu više u idućem broju, u kojem će naslovna priča biti Mclntoshev »Osuđeni brod«.

Do tog idućee broja

Vaš

Borivoj Jurković

Pete Adams i Charles Nightingale: Vrijeme sađenja

Planting Time

Preveo Ruđer Jeny

Randyju Richmondu bilo je dosadno, strašno, nepodnošljivo, i što je najgore, gotovo uvijek dosadno. Zapravo, toliko mu je bilo dosadno da više nije ni razmišljao o tome kakav mu je program usadio hipno-uređaj tamo u sektoru XI13 prije no što je ponovo bio izbačen u svemir. Što god da je bilo, kao i obično, nije ga se uopće dotaklo. Trebalo je da mu hipno-uređaj promijeni osjećaj za vrijeme, da mu opusti um kako bi mirno istraživao prostornu matematiku ili neki drugi pomodni problem kakvim se u posljednje vrijeme nabacuju planetske istraživalačke ekipe. Kao konačni rezultat, očekivalo se da će čovjek završiti putovanje prema zvijezdama ne samo svjež kao da je ono počelo jutros, već i pobuđena duha gotovo na razini genija. Randy je, međutim, čuo i o nadsvjetlosnim putnicima koji bi završili putovanje napojeni samo najosnovnijim idejama, a pričalo se da su neke vrlo inventivne.

Pretpostavljalo se da je netko ipak shvatio da nadsvjetlosno putovanje stimulira više fizički nego mentalno, jer su u posljednje vrijeme pilotovi Pratioci počeli nositi vrlo profinjen pribor. Kompjutori su oduvijek bili osnovni inventar u svemiru, naravno, ali novi Pratilac, multimedijski kompjutor CMP, mogao je pružiti svaku zamislivu vrst zabave, a i nekoliko nezamislivih, kad bi pilotu ponestalo sape. Nije bilo potrebno po njemu prčkati skrivenim izvijačem, kao po starim modelima. Zaista je bio zabavan.

Ali i CMP je imao svoje granice, i nakon devet mjeseci leta nadsvjetlosnom brzinom, s najnovijim Pratiocem čije je raskošno tijelo zaokupilo malenu kabinu kao luda plastična perina, Randy je uzdisao za stvarnošću koju mu kompjutor nikada nije mogao priuštiti. Leteći prema posebno čudnoj zvijezdi tipa K na kraju spiralnog kraka galaktike, trebalo je da podnese još devet mjeseci zatočeništva. Knjige, filmovi, vrpce i umjetnička djela nisu više imali svoju snagu, i Randyju nije preostalo ništa drugo nego da gleda Pratiočevu

animiranu verziju Beardsleyevih ilustracija »Pod brijegom«, jednu od videovrpci Klasičnog izbora. Prema bizarnim zastranjivanjima od originala, bilo je očito da i kompjutor dijeli pilotove sumnje da će mu se strasti i nagoni ikada ponovo probuditi.

Na toj kritičkoj točki, tako savršeno pogođenoj da je to u Randyja pobudilo neke zaključke o kompjutorovim motivima, Pratilac je najavio da bi bilo poželjno da se spuste na planet radi obnavljanja kemijskih zaliha. Zvijezda s planetom tipa Z, na kojem su se mogle naći tvari iz kojih je brod mogao sintetizirati gotovo sve što mu je trebalo, bila je udaljena samo nekoliko sati leta. Prema podacima, planet je bio naseljen humanoidnom rasom na prilično niskom stupnju razvoja; svjestan strogih zakona Federacije što se tiče međukulturnog kontakta, Randy se odlučio da se spusti na jedan od mnogih najvjerojatnije nenaseljenih otoka raštrkanih po oceanu sjeverne polutke.

Na kraju je kompjutor izabrao bujan, čunjast otok, koji prema infradetektorirna nije posjedovao životinjski svijet vrijedan spomena. Brod se mekano spustio. Pratioci su uživali u mogućnosti da izvode spektakle; zna se za spuštanja u kojima su ti kompjutori izbacivali zastavice, priređivali vatromet, svirali himnu Domovinskih planeta. Ali, ovaj put vrata broda tiho su se otvorila i Randy je s olakšanjem stupio na nepoznato tlo.

Nalazio se na ravnom travnjaku blizu blještavog mora boje safira koje je obrubljivala plaža s finim, bijelim pijeskom. Tu i tamo na travnjaku nalazile su se neobične mahunaste biljke s krasnim zelenim svilenastim listovima. Rijetko drveće nosilo je plodove za koje je Pratilac izjavio da odgovaraju ljudskom metabolizmu i Randy im je poklonio svu svoju pažnju; sočni plodovi otvarali su se u njegovim rukama, otkrivajući meso i sokove zanosna okusa. Kad naposljetku više nije mogao jesti, otrčao je u čist, zamaman plićak oceana i sprao sa sebe devet mjeseci nadsvjetlosnog putovanja. Valjao se na suncu, smijao i vikao, skakao preko svoje sjene, i radio najluđe stvari koje je mogao zamisliti, da bi se na kraju smirio, suočen s problemom koji mirisi i povjetarac s otoka nisu mogli riješiti.

Jedan od problema bio je, na primjer, taj što on nije bio potreban brodu. Sjajna sonda u obliku zmije, upravlja kompjutorom, prodirala je u površinu planeta u potrazi za odgovarajućim žilama minerala, a za to je vrijeme Pratiočev laboratorij samozadovoljno zujao. Uzroci su testirani, rude rastaljene, reagensi pomiješani, a centrifuga se vrtjela bjesomučno; provale country glazbe prekidale su tihe litanije jednadžbi — šum na koji je pilot navikao kao na znak da kompjutor razmišlja duboko. Randy je odbacio osjećaj nemoći koji mu je prijetio i krenuo je u istraživanje otoka — umjesto da uzme jednu od kompjutorovih pilula za spavanje koje bi mu, bez obzira na njihov

oblik i boju (a izbor je izgleda bio beskonačan) stvarale snove krcate razornim morama.

Obala je bila divna, jarkih boja, puna naglih zavijutaka. Mutno zlatno sunce visilo je na nebu, kao da će popodne trajati vječno, a zrak je mirisao i budio čežnju. Slijedeći osjetilo njuha u snu, Randy je prošao kroz skupinu drveća koja mu je zaklonila pogled na brod i naglo stao u njihovoj sjeni dok mu je iz mozga otjecala i posljednja misao o kazni zbog »kulturnog miješanja«. Dolje, na zelenoj ravnici, stvarnost je podrhtavala, kao da se sami zraci svjetla tope na vrućini. Tada mu se pogled razbistrio i pred njim se pojavilo, ležeći na ležaj u od svilenasta lišća, stvorenje tako čudesne ljepote da se uzbuđeno zaklinjao da nikad više neće trošiti vrijeme na trodimenzionalne srednje stranice Playboya.

Činilo se da ga ljepotica nije vidjela jer je gledala prema moru čudnim očima, tijela tromo opuštena na ležaju. Bila je odjevena samo u kratku plavu košulju od nekog čudesnog materijala, a sunčevo svjetlo omatalo joj je tijelo stvarajući zamamni splet sjajnih oblina i mekih sjenki. Randy joj tiho priđe; za divno čudo, okrenula se i pozdravila ga mahnuvši rukom, što je on shvatio kao poziv. Sjeo je, zaustio da zapodjene razgovor, a onda umjesto toga pružio ruku da pogladi tamnosmeđu kosu što joj se kao dugi veo pružala niz leđa. Riječi su bile nepotrebne jer su poruke putovale među njima naelektriziranim zrakom, a ljepotica nije pokazivala ni zanimanje ni želju da nešto kaže ili sluša.

Uzdahnula je poput šapata lišća usred ljeta i protegnula se pred Randyjem, a rub košulje lagano se podigao i otkrio taman, privlačan trokut želja. Mirisala je na cimet, mošus i ljubice istodobno, otupljujući razum. Randy se pijano prevrne na nju a njezino ga nježno, podatno tijelo sasvim obuhvati; činilo mu se da ga njezina kosa lagano miluje svojim malo naprašenim uvojcima dok je uranjao, stenjao, drhtao. Popodne eksplodira u zlatne djeliće.

— o o o —

Kasnije, Randy sklizne s ležaja i legne na bijeli pijesak uvjeren — kao što ga Pratilac nikad nije uspio uvjeriti — da ima nade da će naći svoje mjesto u svemiru. Bilo je to kao da su bića iz neke vanjske galaktike najednom postala svjesna njegove prisutnosti... Iznenada se sada, kad su krenula da ga pozdrave, počeo plašiti odjeka njihovih misli, disonantne muzike njihovog znanja — te potone natrag u stvarnost. Magla zelenih i purpurnih oblika ležala je nablizu pred njegovim očima, a glasovi upozorenja šaptali su mu iz podsvijesti zaboravljene poruke. No djevojka je i dalje mirno počivala na svom ležaju. Kad ju je ponovo ugledao, Randy osjeti kako mu zbunjenost kopni. Želja i nada brzo su ga uspravili na noge.

Na njegovo iznenađenje, ovaj put ga ljepotica nije prihvatila.

Odsutno se nasmiješila i vratila pogled na ocean. Kad ju je pokušao pogladiti kao prije, koža joj se odbojno naježila; djevojka se nije ni pomakla, a košulja joj je čedno ostala navučena preko koljena. Randy je zaželio da na silu postigne cilj, ali su mu se naređenja Federacije ponovo počela motati po svijesti i na kraju je odustao. Obećavajući da će se uskoro vratiti sa skupocjenim darovima — na tu ponudu djevojka nije ni trepnula — nastavio je istraživati otok.

Obala je bila valovita i djevojka uskoro nestane s vidika. Trava se povijala na toplini a u zrak su podrhtavali mirisi koji su mu uzbudili krv; kraj njega je ocean odražavao tisuće odbljesaka neba. Zaklanjajući oči, treptao je u nevjerici — gledajući novu djevojku koja je pred njim ležala na svom svilenastom ležaju, a tijelo joj se svijalo u očitom užitku zbog njegova dolaska. Mogla je biti sestra prekrasnog stvorenja koje je upravo napustio; ista tamna kosa slijevala se preko istih savršenih oblina leđa, isti kaleidoskop svjetala i sjena ocrtavalo je sunce preko njenih glatkih i finih udova, isti slatki miris uzbudljivo je tekao preko trave. Čak je i košulja bila slična, samo što je ova bila crvena. Na njoj su bili maleni uzorci koji su se mijenjali i prelijevali kako ih je pokušao slijediti pogledom.

Nesklon ispitivanju darova koje mu je sudbina tako rijetko stavljala na put. Randy zabrza prema prekrasnoj pojavi koja ga je čekala. Opet su riječi mogle biti odbačene kao nepotrebne; njene oči, ljubičasta jezera obećanja, pozivale su ga nedvosmislenim pozivima, a njeno prijemljivo i podatno tijelo pojačavalo je taj dojam. Gotovo je izgubio svijest povučen u vrtlog osjećaja koji su se miješali i pojačavali, dok nije eksplodirala nova i on potone u nešto poput sna u kojem se svaki djevojčin pokret činio kao dio čudnovate, ali vitalne komunikacije između dva suprotna kraja svemira. Zadivljen, zurio je u njezine oči, dok je maglica fantastičnih boja obavijala ležaj... Tada mora da je zaspao, jer je osjećao kao da su ga neko vrijeme trave i povijuše istraživale svojim viticama. a mahovina pod njim postala nemirna

Sunce je bilo zlatnije i niže na nebu kad je Randy poprskao glavu morskom vodom i vratio se svojoj uzbudljivoj partnerici. Kad joj se približio ponovo mu se probudila želja kao da nikada nije bio zadovoljen, ali kad je ponovo posegnuo za njom bila je odbojna kao komad leda, a oči su joj hladno promatrale ocean. Pokušao je svim umijećem, no nije uspio u njoj pobuditi nikakvo zanimanje za ono što mu je bilo na pameti. Toliko ga je zanemarila da više nije bio siguran da zna što želi. Najzad je odlučio da je ostavi, nadajući se da će je sutra zateći bolje raspoloženu. Poljubio je krute usne i krenuo prema brodu.

Pljuskao je po plićacima, pijesak mu je škripao pod nogama, a vjetrić je uzbuđivao pješčane dine i igrao se krošnjama. Djevojka u

plavoj košulji još se sunčala tamo gdje ju je ostavio, pa je zastao na rubu vode, ne znajući da li da joj mahne rukom i prođe, ili da se zaustavi da pooričaju o onome što ih je povezivalo.

Njezin je miris pomogao Randyju da se odluči. Kako joj se približavao, pomakla se i protegla, a njezin mu smiješak uđe pod kožu i ugodi ga poput glazbala. Posegnula je za njim neodoljivo žurno i još se jednom našao u njoj nošen nezamislivom bujicom užitka. Strgnuvši joj potpuno košulju, prepustio se fantastičnoj simfoniji egzotičnih ritmova i milovanja. Bilo je to kao da se planet otvorio da ga proguta, trava i divovsko zeleno lišće zatvarali su se nad njegovom glavom.

Orgazam kao da ga je razbacao po krajoliku, kao dijelove mahune. Dugo je ležao nesposoban da se makne, a čudnovate predodžbe stranih bića i nezemaljska glazba lutale su mu mislima. Boje kasnog popodneva polagano su se stapale u predivan zalaz, a kad je napokon uspio ustati, već se bilo smračilo. Djevojka je čvrsto sklupčana ležala na ležaju i nije mu uspjelo da je razbudi. Nije ju želio odnijeti do broda da se ne bi izložio sumnjičenju Pratioca o svojim protupropisnim djelatnostima; pokupio je poderanu košulju i nekoliko velikih svilenastih listova te time prekrio djevojku da je zaštiti od hladnoće noći, a sam krenuo preko trave.

Kompjutor je bio nešto mrzovoljan, valjda zato što je dugo bio sam, ali već nakon kratke raspre pristao je da ugasi svjetlo. Randyu je odmah zaspao posve zaboravivši na pilule za spavanje, tako da su mu se one preko grudi otkotrljale na pod.

Kad se Randy sutradan ujutro probudio, Pratilac je bio čudno tih, iako su tu i tamo gorjela signalna svjetla. Pokazivači su govorili da je kemijsko punjenje letjelice bilo završeno, no nije bilo znakova da je bio proračunan ostatak putovanja. Razmišljajući da li da udari nogom među osigurače, Randy najednom opazi da su brodska vrata širom otvorena, a vani su sunce, more i pijesak. Mirisni otočki zrak pozvao ga je i on se rado odazove.

Vani je bila gužva. Zeleni ležaji bili su postavljeni na suncu, gusto zbijeni oko broda, prostirući se na sve strane dokle je pogled mogao doseći. A na njima su ležale djevojke različita izgleda, oblika i boje. Sve su nosile one Randyju već poznate košulje svih duginih boja, iako su najčešće bile plave i crvene. Djevojke su bile međusobno slične samo po tome što su sve bile zanosno prelijepe, očiju uprtih u Randyja kao da im je život bio samo za ekstatični trenutak s njim. Kad se Randy pojavio izvan broda činilo mu se da čuje kako je i sam otok oduševljeno uzdahnuo u blistavoj tišini jutra. Njegove su ga obožavateljice čekale i bilo je mnogo toga da se čini. Njihov ga je miris snažno privlačio.

Nekoliko je sati Randy bio besprimjerno zaposlen. Ruke, tijela i noge hvatale su ga u stupice guštara podatnih tjelesa, a glad i

zadovoljstvo gonili su i njega i njih divljom žurbom. Orao je i kopao po toj nevjerojatnoj plantaži osunčane kože. odbačenih košulja i sladostrasnog prihvaćanja, sve dok njegovo odgovaranje na pozive nije postalo previše bolno da bi vrijedilo daljih napora i dok stanke među pokušajima nisu bile pune nelagodnih snova u kojima mu je tijelo bilo raskomadano i tonulo u živi pijesak, bez traga. Tupo je sebi čestitao na učinjenom djelu i na kraju se počeo nadati da će ostatak svojih dana provesti bez gledanja ženskih oblina.

Oslobađajući se gorljivih obožavateljki, prskao se i kupao u toplom oceanu dok mu se u noge nije vratila kakva-takva snaga pa se ponovo mogao držati uspravno. Djevojke ga, srećom, nisu pratile, već su ga sa strahopoštovanjem promatrale s obale, dok su im se tijela povijala na ležajevima. Randy je pojeo nešto voća i hodao rubom vode, držeći se izvan domašaja djevojaka; zadržao je pristojan osmijeh, ali ih je gledao bez želje, duboko razmišljajući.

Najednom medu tijelima koja su se sunčala opazi djevojku u plavom koju je prošle noći ostavio pokrivenu lišćem. Očito, noć vani nije joj prijala. Ležala je postrani od drugih, nepokretna na zamrljanom i izlizanom ležaju, a košulja obavljena oko nje izgledala je kao truli plašt. Njena koža, još jučer sjajna, sad je bila blijeda i mutna, mjestimično upala, a bujna tamna kosa skupila joj se u mlitavu, odbojnu masu. Prestravljen da bi to mogle biti posljedice njegove pažnje, Randy joj priđe; Pratilac ga je bio uvjerio da pod normalnim okolnostima ne može doći do zaraze zbog različitosti lokalnih i Randyjevih virusa, no okolnosti su bile sve samo ne normalne. Ako se djevojka našla u nevolji, bilo je vrlo vjerojatno da će se to dogoditi i Randyju. Pokušavajući instinktivno postaviti dijagnozu, Randy automatskom kretnjom uhvati djevojku za ruku; ruka se odmah odvojila od tijela i raskvašena ostala mu u šaci, a zelenkasta tvar kapala je iz otkinutog zgloba. Prsti su se odvojili i zdrobili u kašu. a palac pao na tlo. Otresajući u gađenju tkivo što se raspada, Randy okrene k sebi djevojčino lice. Ono sklizne pod njegovim dodirom i prsti mu se nađu u crnoj hladetini, na mjestu gdje su joj nekad bile oči.

Randy se žurno udalji probijajući se kroz krajolik. Tlo otoka izmicalo je pod njegovim nogama a sunce mu je poput malja udaralo u glavu. Kad je stigao do broda već ja puzao i činilo mu se da stvara mnogo buke. Pao je na ulazu, a zatim se pridigao i zatvorio vrata.

Kompjutor je primio Randyjevu ispovijest ne krijući krajnje zadovoljstvo. Da se samo potrudio — rekao mu je Pratilac — da prouči sve dostupne podatke prije no što izleti iz broda poput nekog posjetitelja jugoslavenskih nudističkih plaža (nepobitna sklonost ljudi prema nudizmu bila je često spominjana svemirskim putnicima), mogao je izbjeći da ispadne takva budala. Da je bio svjestan, dodao je

Pratilac, toga da ništa nije nepoznato i da ništa ne može promaći jednom multimedijskom kompjutoru CMP, te da se aktivnosti poput ove njegove prema djevojkama ne samo ne mogu sakriti već da su toliko predvidljive da se mogu točno izračunati, sve bi bilo drukčije.

Dok je Randy zanemarivao dužnosti, izjavio je Pratilac, imao sam prilike da priredim tezu o toj temi, siguran da ću nakon završetka ovog putovanja primiti najviše međugalaktičke počasti predviđene za jedan kompjutor. Uz skromno iskašljavanje Pratilac je izbacio knjigu od šeststo stranica kompjutorskog tiska, lijepo uvezanu u kožu sa zlatotiskom. Randy bi se mogao potruditi, predložio je Pratilac, da malo prelista taj epohalni rad prije no što sam priredi izvještaj Federaciji, iako nije bilo vjerojatno da će se njegov slučaj tretirati s previše naklonosti.

Randy umorno baci knjigu u smeće i pritisne Bowmanovo dugme (to je dugme za slučaj opasnosti za koje znaju samo piloti nadsvjetlosnih brodova), te pusti da mu Pratilac pola sata pjeva dječje uspavanke, dok se on tješio tubicom paste za smirivanje živaca. Opuštajući se na kontrolnom ležaju, Randy je uključio sve memorije kompjutora i potražio sve podatke o planetu na kojem su se nalazili. Pratilac mu je suho saopćio kako je planet već bio posjećen, tako da su umjesto kratkih podataka o istraživanjima iz orbite postojali opsežni tehnički i ekološki izvještaji, uglavnom nerazumljivi laiku. Protjecali su ekranom za informacije a Randy se mrštio ne nalazeći ništa što bi mu pomoglo. Biološki podaci nisu bili u skladu s onim što je doživio; samo je jedna istraživačka skupina doprla blizu otoka na sjevernoj polutki, a njezini su se zaključci odnosili samo na bilje.

Čim je završio emitiranje glavnih tekstova, kompjutor je automatski počeo izbacivati napomene i dodatke. Pustivši ih da protječu dvostrukom brzinom, Randy je već gotovo bio izgubio nadu, kad mu odjednom sličica koja je prolazila pobudi pažnju. Vratio ju je, a zatim dugo promatrao. Prikazivala je, u divnim naravnim bojama, presjek kroz cvijet, a popratni tekst bio je izvještaj nekog botaničara:

»Od tri vrste Bacchantiusa koje rastu na planetu Rosy Lee možda je najneobičnija Gigantiflora. To je zeljasta biljka trajnica, debelih škrobastih gomolja. Pod povoljnim uvjetima cvate svake godine, a član je porodice Phorusorchidaceae, orhideje. Pod normalnim uvjetima Gigantiflora cvjeta čim osjeti u zraku otpadne produkte čovjekove vrste Gaggus Gaggus koja obitava na planetu Rosy Lee. Pupoljcima treba pet mjeseci da sazru, no nije im potreban vanjski poticaj da se počnu formirati. Kad su potpuno razvijeni miruju pod debelom naslagom zelenog svilenastog lišća. Kad prisutnost humanoida pobudi biljku, pupoljci preko noći nabujaju a pred jutro se otvore. Cvjetovi su veliki i upadljivi. Proučeni primjerci bili su visoki od 1,3716 do 1,8315 metra.«

»Oprašivanje se obavlja prividnom kopulacijom, kao i mnogih drugih biljaka, ali ove su neobične po tome što ih oprašiti može samo mužjak vrste Gaggus. Cvjetovi su točne kopije žena i sva im je građa, načinjena od sjedinjenih lapova i latica, 'ženska' u gotovo svim vanjskim pojedinostima. Najvidljivija razlika je končasta, ali čvrsta peteljka koja se nalazi na križima biljke.«

»Latica, analogna usni ostalih orhideja, najčešće je jarko crvena ili plava, iako se često nalaze i druge nijanse svih boja. Izgleda kao kratka košulja, povezana sa cvijetom samo malom vezom na vratu, i može se potpuno ukloniti bez vidljivih posljedica po biljku, iako se nakon toga sama brzo smežura.«

»Biljka širi jak miris koji — makar mu još treba istražiti sastav — ima izražene halucinatorne i afrodizijačke osobine, za koje se vjeruje da su u prvo vrijeme služile tome kako bi spriječile Gaggusa da ustanovi pravu prirodu cvijeta koji mu se čini kao djevojka. Pod djelovanjem mirisa, na primjer, muškarcu se oči biljke čine žive i pokretne, dok su u stvari one najlošiji dio imitacije djevojke.«

»Sposobna da učini niz vrlo rafiniranih kretnja, Gigantiflora će se pobuđena odgovarajućim poticajem vladati u maniri primitivne koketerije. Muški Gaggus je često toliko vezan za užitke koje mu pruža cvijet, da zanemaruje vlastitu ženu. Ženski Gaggus, zauzvrat, uništava cvjetove gdje god ih nađe. Mogla bi se održati teorija koja govori da je stanovništvo Rosy Lee malobrojno baš zbog trošenja muške snage na uzgajanje i oplođivanje Gigantiflore.«

»Pelud se stvara ispred ginoceuma i tvori debeli prah na 'stidnici' biljke. U toku lažnog snošaja pelud se hvata za muškarca, pa kad se ovaj slijedeći put zabavlja s Gigantiflorom on prenosi prah na područje oko 'pupka' nove biljke — a to je zapravo tučak — te se na taj način završava oprašivanje. Odmah nakon toga cvijet obeshrabruje slijedeće Gaggusove pokušaje, postaje krut i odbojan, valjda zato da se izbjegne samooprašivanje.«

»Sjeme biljke je poput prašine i može odletjeti mnogo kilometara, čak i preko oceana. Na nekim nenaseljenim otocima mogu se naći cijele kolonije biljke; kako Gaggus ne voli putovati, a nedostaje mu i pobude i energije za to, takve kolonije očito nikad ne dođu u fazu cvjetanja. Kad se ekspedicija spustila na jedan otok, cvjetovi su se pojavili već sutradan u takvom broju da je sve izgledalo kao prenapučeni bordel. Kako su se u ekipi nalazile samo žene, nije bilo moguće proučiti utjecaj cvjetova na muškarce, ali izgled, miris i opojna isparavanja su bila takva da nam je to pokazalo kakvo bi zaludujuće djelovanje bilo čak i na civiliziranog muškarca.«

»Moram priznati (dodano je u izvještaju nešto intimnije), da su mi se kao botaničaru cvjetovi sviđali, no kao ženi činili su mi se vrlo uznemirujući, gotovo ogavni. Štoviše, kad sam rezala komad latice s

'lica' (što nije bio ugodan posao), donji dijelovi biljke su me u nekoliko navrata pokušali zavesti, iako se znalo da samo muškarci mogu oprašiti cvjetove. To što u područjima gdje nema muškaraca cvjetovi mogu reagirati i na žene vodi do zanimljivih razmišljanja o drugim oblicima oprašivanja. Iako je svaka članica naše ekipe ustvrdila da osjeća gađenje prema cvjetovima, nekoliko je biljaka dobilo sjeme za našeg boravka na otoku, unatoč dokazanoj nemogućnosti samooprašivanja.«

»Dalje istraživanje bi se moglo provesti na tom području, no to bi bilo zanimljivo samo za specijaliste i ne bi bilo naročito korisno. U botanici smo dobro upoznati s osnovnim principima pseudokopulacije, što se detaljno proučavalo na Zemlji u prošlom stoljeću. (Ref.: Divlji cvjetovi svijeta od Everarda i Morleya: 'Kukcu slična usna i miris cvijeta Ophrys privlači mužjake nekih vrsta kukaca, seksualno ih uzbuđuje i potiče ih na kopulaciju. U toku takva lažnog snošaja kukac skuplja pelud i prenosi ga na tučak.'«

Slijedile su još neke pojedinosti, no Randyju je bilo dovoljno. Glava ga je boljela od navale ideja, i shvatio je da će mu se hipnoprogram koji su mu usadili tamo u SektGru X113 najzad isplatiti. U trenucima nadahnuća vidio je kako je programiran da postane najveći vrtlar koji je ikad postojao. Dohvatio je izvijač i latio se posla.

— o o o —

Ostatak događaja je povijest. Randy je čekao na Rosy Lee dok nije sakupio deset mahuna sjemena, koje je kasnije u svojoj autobiografiji nazvao svojim potomstvom, i nakon nekoliko mjeseci našao se na planetu Bergiji (nazvali su ga »suhim planetom« jer je na njemu prostitucija bila zabranjena) kao vlasnik »Vrta užitaka Rosy Lee«. Komešanje je dovelo do suda, gdje je pred sucem bio pokazan prekrasan primjerak Bacchantius Gigantiflore, pa su sve optužbe bile odbačene. Galaktika je odzvanjala novošću, i tako je stvoren temelj Randyjevoj karijeri. Uspjelo mu je ono što nije nikom: stekao je vlastiti nadsvjetlosni brod otkupivši ga od Federacije zajedno s brodskim Pratiocem.

Nadsvjetlosna putovanja, kompliciranа kakva već jesu, dopustila su vrlo malom broju ljudi da ga slijedi do planeta na kojem se opskrbio, no oni koji su se našli na otocima Rosy Lee rekoše da su tamo pronašli samo pustinju i puste stijene, i bilo im je drago kad su odatle odlazili; ipak, broj Gaggusa ostao je nesmanjen unatoč tome što su muškarci postali skloni nekakvoj cvjetači gnusna mirisa.

Čini se da su se Randy i njegov izvijač vinuli u najviše sfere koje je pružilo hipno-učenje, pa su brodskom Pratiocu omogućili nova dostignuća biokemije. Kad je kompjutor završio s Rosy Lee, afrodizijački povjetarac koji je pirkao planetom dobio je komponentu

koju Gaggus nije opažao, no koja je ljudska osjetila ispunjavala odbojnošću. Tako Randy i njegovo potomstvo drže monopol. Pratilac se, također, pokazao kao učitelj bez premca; djevojke iz »Vrta užitaka«, sada univerzalna atrakcija, znane su i po svojim zavodničkim razgovorima baš koliko i po tjelesnom umijeću. Naravno, sve su one bez premca u country glazbi. Križanci nastali uz pomoć kompjutora svake su godine zamamniji, pogotovu su cijenjeni primjerci za koje se tvrdi da nalikuju na poznate ljepotice iz prošlosti. Kleopatra Grčevita, Bardot Oluja i Kristel Paralizirajuća dospjele su u legendu.

— o o o —

I to vam je, djevojke, priča o slavnom vrtlaru Randyju Richmondu, koji je širom galaktike poznat (iako nadsvjetlosni piloti, vjerujem, imaju nešto drugačiju verziju) kao »Veliki Zelenoprstić«. Neka njegovo sjeme i snaga nikad ne usahnu! A sad, kopajmo. Pred vratima našeg staklenika još je jedna skupina konzervativaca.

Robert Sheckley: *Dobrodošli u standardnu noćnu moru*

Welcome to the Standard Nightmare

Preveo Zoran Milović

Johnny Bezique upravljao je svemirskim brodom istražujući rubna područja maglice Seergon, koja je u to vrijeme bila terra incognita. Prva četiri planeta nisu pokazala ništa zanimljivo. Bezique je došao u blizinu petog. Tada je počela standardna noćna mora.

Radio na svemirskom brodu uključio se iznenada, aktiviran daljinskim upravljanjem.

Dubok glas reče:

— Približavate se planetu Loris. Pretpostavljamo da se namjeravate spustiti.

— To je točno — reče Johnny. — Kako to da govorite engleski?

— Jedan od naših kompjutora pronašao je jezik izvedenim zaključivanjem iz podataka dostupnih u toku vašeg približavanja našem planetu.

— Ide to vama prilično dobro — reče Johnny.

— Nije to ništa — odvrati glas — sada ćemo direktno razgovarati s vašim brodskim kompjutorom. Dobit će podatke o orbiti za spuštanje, dopuštenoj brzini i druge potrebne točne podatke. Slažete li se s time?

— Naravno, samo ti nastavi, ne daj se smetati — reče Johnny. Upravo je obavio prvi kontakt ljudi s izvanzemaljskim bićima. Uostalom, standardna noćna mora uvijek tako počinje.

Johnny Charles Bezique bio je krivonog i onizak, riđokos, razdražljiv i nagle naravi. Bio je gotovo mehanički sposoban za posao koji je obavljao. Uza sve to bio je i tašt, svadljiv, ignorant, hrabar. Ukratko, bio je to izvanredan momak, stvoren baš za istraživanje dalekih svemirskih prostora. Bio je potreban poseban tip ljudi sposobnih da izdrže uništavajuću neizmjernost svemira i paranoidne stresove i strahove od nepoznatog. Bio je potreban čovjek s velikim i nepristupačnim egom i uvijek visokim stupnjem agresivnog samouvjerenja. Bio je potreban pomalo trknut čovjek.

I tako su istraživačkim svemirskim brodovima upravljali ljudi poput Beziquea, čija je samodovoljnost bila čvrsto temeljenja na prepotentnom uobražavanju i potpomognuta neprobojnom ignoracijom. Konkviskadori su također posjedovali takvu psihičku pozu. Cortez i šaka koljača pokorila je Astečko carstvo ne shvaćajući da je to što su učinili bilo gotovo nemoguće.

Johnny je sjeo natrag u fotelju i gledao kako kontrolna ploča registrira promjene pravaca i brzine. Planet Loris pojavio se u okviru ekrana — plav, zelen i smeđ.

Johnny Bezique nalazio se upravo uoči susreta s momcima iz susjedstva.

Zgodno je imati inteligentne susjede, govoreći u intergalaktičkim okvirima, ali nije baš odviše ugodno ako su ti susjedi prilično pametniji od tebe, a možda i brži i jači, i agresivniji, također. Takvi bi susjedi mogli zaželjeti da učine nešto s nama ili u vezi s nama. Naravno, nije nužno da se stvari razvijaju baš u tom pravcu, ali, suočimo se s time, ta to je ipak svemir, i bitno je pitanje oduvijek bilo: tko je na vrhu?

Ekspedicije su slane sa Zemlje po teoriji da, ako tamo vani postoji netko ili nešto, bit će bolje za nas da mi prvo nađemo njih, nego da nam se oni nađu za vratom jednog tihog nedjeljnog jutra.

Scenario zemaljske standardne noćne more uvijek počinje kontaktom s impresivnom i nadmoćnom stranom civilizacijom, a tek nakon toga nastaju varijacije. Ponekad su izvanzemaljci mehanički napredniji od nas, katkad pak imaju nevjerojatnu mentalnu moć, a ponekad su glupi ali gotovo nepobjedivi — hodajuće biljke-ljudi, insekti-ljudi i slična viša ih manja strašna stvorenja. Obično su i nemilosrdno amoralni, ta, zna se, nisu oni kao dobri dečki sa Zemlje.

Ali to su sve manje važni detalji.

Glavni dio noćne more oduvijek je bio isti: Zemlja dolazi u kontakt s moćnom stranom civilizacijom, i oni nas pobjeđuju.

Beziqueu je trebalo još malo pa da dođe do odgovora na jedino pitanje koje je ozbiljno zanimalo Zemlju: mogu li oni nas srediti ili mi njih?

Na Lorisu se zrak mogao udisati i voda se mogla piti. A i ljudi su bili humanoidi. Dakle ipak, unatoč činjenici da je dohodak Nobelove nagrade Serge Von Blut utvrdio da je mogućnost da strana izvanzemaljska civilizacija bude slična nama jedan naprama 10[93].

Lorisanci su Beziqueu prenijeli hipnozom znanje svoga jezika, a pokazali su mu i svoj najveći grad, ujedno i neku vrst prijestolnice, Athisse, i što je Johnny više i više vidio, postajao je sve potišteniji i potišteniji, jer ovi su momci sagradili dosta impresivnu civilizaciju.

Lorisanci su bili ugodni, pristali, stabilni, inventivni i progresivni

ljudi. Nisu imali ratova, pobuna i sličnih takvih stvari u proteklih pet stotina godina, a činilo se da toga neće biti ni u budućnosti. Stopa rađanja i stopa umiranja stabilizirane su: bilo je dosta ljudi, ali je također bilo i dovoljno mjesta i prilike za svakoga. Postojalo je nekoliko rasa, ali za rasne probleme nisu znali. Lorisanci su imali visoko razvijenu tehnologiju ali su istodobno uspjeli održati doista divnu ekološku ravnotežu. Svaki je rad bio kreativan i slobodan, još od doba kada su sve teže poslove počele obavljati samoregulirajući strojevi.

Glavni grad Athisse bio je mjesto golemih i izvanredno lijepih građevina, zamkova, palača i sličnog; naravno sve je bilo javno, i sve vizualno uzbudljivo u svojoj asimetriji čija je smionost bila za Johnnyja nešto novo. A taj je grad imao sve — parkove, robne kuće, restorane, veličanstvene kipove, stambene zgrade, groblja, zabavne parkove, kioske s kobasicama, dječja igrališta, sve, čak i bistru rijeku — točno sve što si mogao zamisliti imao je taj grad. I sve je bilo besplatno, uključujući tu hranu, odjeću, kućanske potrepštine ili pak stvari za zabavu. Uzimao si što si htio i davao što si htio, i sve je to na neki čaroban način bilo usklađeno i uravnoteženo. Zbog svega ovoga, na Lorisu nije bilo potrebe za novcem, a bez novca nemaš ni banke, blaga, trezore i druge slične stvari. Zapravo, na Lorisu ti nisu bili potrebni ni brava ni ključevi: sva vrata su otvarana jednostavnim mentalnim komandama.

Politički, vlada je oslikavala kolektivni duh Lorisanaca. A kolektivni duh bio je čist, mudar i dobar. Između želja javnosti i vladinih akcija nije bilo nikakva primjetnog iskrivljavanja, jaza ili oklijevanja.

Zapravo, što je više Johnny tražio i gledao, to se više činilo da na Lorisu uopće nema vlade, i da se ono malo upravljanja obavlja bez prave uprave. Najbliža osoba onome što bismo mogli nazvati vladarem bio je Veerhe, upravnik Službe projekcija budućnosti. Veerhe nikada nije dao nikakvo naređenje — samo je s vremena na vrijeme istraživao i izrađivao ekonomska, socijalna i znanstvena predviđanja razvoja lorisanske civilizacije.

Bezique je sve ovo saznao u nekoliko dana. Pri tom mu je pomogao specijalno dodijeljen vodič Helmis, Lorisanac Johnnyjevih godina čija je duhovitost, strpljivost, oštroumnost, prijaznost, nezatomiv humor, britkost razmišljanja i samokritičnost uzrokovala da ga Johnny odmah zamrzi neizmjerno.

— o o o —

Razmišljajući o svemu ovome u svom divno opremljenom apartmanu, Johnny je shvatio da su Lorisanci toliko blizu zemaljskim idealima savršenstva kako se samo moglo očekivati. Doimali su se kao doista fini ljudi, uzori svih vrlina. Ali to nije mijenjalo zemaljsku

standardu noćnu moru.

Ljudi jednostavno ne žele da njima vladaju došljaci, čak niti izvanredno dobri došljaci, pa čak ako je to za dobro same Zemlje.

Bezique je mogao vidjeti da su Lorisanci vrlo neagresivni ostanikod-kuće ljudi, bez imalo želje za novim teritorijima, osvajanjem, širenjem svoje civilizacije i drugim raznoraznim akcijama.

Ali, u drugu ruku, činilo se da su dovoljno pametni da shvate da sve dok ne učine nešto sa Zemljom, prokleto je sigurno da će Zemlja učiniti nešto s njima, ili će u najmanju ruku dići dosta prašine pokušavajući.

Naravno, možda borbe neće ni biti: možda ljudi razboriti, puni povjerenja i miroljubivi kao što su Lorisanci uopće nemaju oružja koje bi mogli upotrijebiti.

Ali, prethodnog se dana Johnny uvjerio da su to bile potpuno netočne pretpostavke — kada ga je Helmis poveo da razgleda Svemirsku flotu Drevne dinastije.

Bilo je to posljednje teško naoružanje izrađeno na Lorisu. Flota je bila već tisuću godina izvan pogona, ali se svih sedamnaest velikih borbenih brodova činilo kao da su izgrađeni jučer.

— Tornish II, posljednji vladar Drevne dinastije, namjeravao je pokoriti sve civilizirane planete — rekao mu je Helmis. — Srećom, naš je narod duhovno sazrio prije no što je on mogao ostvariti svoj projekt.

— Ali vi još imate te brodove — reče Johnny. Helmis sleže ramenima.

— Oni su spomenik našoj prošloj iracionalnosti. A, praktički govoreći, da nas je netko pokušao napasti... možda bismo se mogli braniti.

— Čini mi se da biste za to bili sasvim sposobni — reče Johnny. Uvidio je da bi jedan od ovih brodova mogao srediti sve što bi Zemlja mogla poslati u svemir u idućih dvjesta ili trista godina. Bez sumnje. Lorisanci su u svemu prilično ispred nas

I tako je život na Lorisu bio upravo takav kako je scenario zemaljske standardne noćne more rekao da će i biti. Predobar da bi bio istinit. Savršen, zaprepašćujući, ogavno savršen.

Ali, da li je doista bio tako savršen? Bezique je posjedovao uvijek prisutno vjerovanje jednog Zemljanina u doktrinu da svaka vrlina ima i svoju odgovarajuću manu. To se obično izražava kao: »U ovoj stvari mora da negdje postoji rupa.« Ta čak ni nekakva nebesa ne bi mogla funkcionirati tako saršeno.

Johnny je sve promatrao kritički. Loris je imao policajce, zvali su ih opominjači, a bili su gotovo mučno ljubazni i pristojni. Ali, na kraju krajeva, ipak su to bili pajkani. A to je načilo da postoji i kriminal.

Helmis mu je odmah objasnio u čemu je stvar:

— Imamo, naravno, slučajno genetske devijante. Ali, za opominjače bi se prije moglo reći da su nešto poput službenika odjela za edukaciju no da su izvršioci i zaštitnici zakona. Svaki građanin može upitati opominjača i savjetovati se s njime u vezi s kakvom odlukom ili pitanjem strogo osobne prirode. A ako bi neki građanin nehotično prekršio zakon, opominjač bi to odmah registrirao.

— I onda ga uhapsio?

— Naravno da ne. Građanin će se ispričati i prekršaj će biti zaboravljen.

— Ali, što ako građanin iznova prekrši zakon? Što će opominjač učiniti tada?

— Takve se stvari nikada ne događaju.

— A što ako se ipak dogodi?

— Opominjači su naučeni da urede i takve probleme, ako se ikada budu pojavili,

— Meni se baš i ne čine toliko sposobni — reče Johnny. Bilo je tu nešto što ga nije zadovoljavalo. A možda sebi i nije mogao dopustiti da bude zadovoljan. Ipak... Loris je funkcionirao. I to funkcionirao prokleto dobro. Jedina stvar na Lorisu koja nije funkcionirala dobro bio je Johnny Charles Bezique. A nije funkcionirao dobro stoga jer je bio Zemljanin — biće koje je, rekli bismo, neuravnoteženo i primitivno. Također, bilo je to zato što je Johnny iz dana u dan postajao sve mrzovoljniji i mrzovoljniji, sve je više i više padao u depresiju a bijes je u njemu rastao sve više i više.

Dani su prolazili i sve se nastavljalo da bolje ne može biti. Opominjači su se vrzli naokolo poput slatkih malih uglađenih tetkica. Promet se odvijao bez ikakva zastoja, da o napetim živcima i tučnjavama i ne govorimo. Milijuni automatskih sistema donosili su potrepštine a odnosili otpatke. Ljudi su šetali naokolo, oduševljeni društvom drugih, baveći se nekom umjetnošću. Svaki, ali baš svaki činilo se da se bavi nekom umjetnošću i to ne bilo kako, već vrhunski.

Nitko nije radio za plaću i nitko se nije kajao zbog toga. Rad je za strojeve, ne za ljude.

A uz to, svi su se u sve razumjeli! I svi su bili tako uslužni! I tako su svi imali divnu narav! I tako su svi bili inteligentni i lijepi!

Da, po svemu, bio je to raj.

Čak je i Johnny Bezique to morao priznati.

I zbog toga je postajao sve neraspoloženiji, što je doista bilo teško razumjeti; teško, naravno, ako nisi Zemljamn.

Stavi čovjeka kao što je Johnny u mjesto kao što je Loris i imat ćeš neprilike.

Johnny se suzdržavao skoro dva tjedna. I tada, jednog se dana izvezao u grad kolima na ručno upravljanje i skrenuo ulijevo bez

davanja signala.

Automobil iza njega i još jedan s njegove lijeve strane upravo su bili krenuli s namjerom da prođu. Johnnyjeva iznenadno skretanje prisililo je vozača iza da brzo reagira i spriječi sudar. Automobili se okrenuše i zaustaviše gotovo se dodirujući. Johnny i vozač izidoše.

Vozač reče blagim glasom:

— Pa. čini se da smo se malo pomiješali ovdje.

— Vraga pomiješali — odvrati Johnny grubo — presjekao si me!

Vozač se uljudno nasmiješi.

— Ne mislim tako — reče — iako sam, naravno, svjestan mogućnosti...

— Slušaj — reče Johnny — presjekao si me, i zamalo si nas obojicu ubio.

— Ali sigurno se možete prisjetiti da ste bili ispred mene i da ste iznenada počeli nenajavljeno skretati ulijevo...

Johnny se unese vozaču u lice. Nisu bili udaljeni niti centimetar.

Tiho, neprijatno režeći, Johnny reče:

— Slušaj, momče, bio si u krivu, i sada si. Koliko ti to puta moram ponoviti?

Vozač se ponovo nasmiješi, ovaj put nešto nesigurnije.

— Prepustimo stvar krivice sudu svjedoka — reče. — Siguran sam da će ovi dobri ljudi koji su ovdje stajali...

Johnny zatrese glavom.

— Ne treba meni nikakvih svjedoka. Ja znam što se dogodilo. Ja znam da si ti bio u krivu.

— Izgledate vrlo sigurni u to.

— Sigurno da sam siguran — odvrati Johnny. — Siguran sam jer znam.

— Pa. tada, ja...

— Daaa? — blago upita Johnny.

— Pa — nastavi čovjek — tada, pretpostavljam da mi nema druge no ispričati se.

— Mislim da je to najmanje što si u ovoj situaciji mogao učiniti — odvrati Johnny grubo, odšulja se do automobila, sjedne za volan i izveze se znatno prekoračujući ograničenje brzine.

Nakon toga, Bezique se osjetio nešto bolje raspoložen nego prije, ali i mnogo tvrdoglaviji i nepokorniji no ikad. Bilo mu je zlo od superiornosti Lorisanaca, zlo od njihove razumnosti, zlo od njihovih vrlina.

Vratio se u sobu s dvije boce lorisanske ljekovite rakije. Pio je i razmišljao nekoliko sati.

Uskoro ga je posjetio Savjetnik društvenog podešavanja, ističući u razgovoru da je Johnnyjevo vladanje zamalo uzrokovalo nesreću, te

da je uz to bio i neuljudan, provokativan, agresivan i barbarski raspoložen. Savjetnik je sve to izgovorio vrlo blagim tonom, kao da se ispričava.

Johnny mu reče neka se izgubi.

Nije on bio posebno nerazuman — za Zemljanina. Da su ga ostavili samoga, vjerojatno bi za nekoliko dana došao i sam se ispričao.

Savjetnik je nastavio protestirati. Preporučivao je terapiju društvenog podešavanja. Zapravo, inzistirao je na tome; Johnny je također bio previše podložan napadima bijesa i agresivnog raspoloženja. Bio je opasan za građane.

Johnny mu reče neka ga ostavi na miru.

Savjetnik mu na to odgovori da neće otići dok se situacija ne riješi.

Johnny je riješio situaciju izbacivši ga van.

Prijetnja građanima nasiljem ozbiljna je stvar: nasilje učinjeno nad građanima već je opasan prekršaj.

Šokirani savjetnik podigao se s poda i rekao Johnnyju da će morati prihvatiti pritvor sve dok se slučaj ne raščisti.

— Nitko mene neće strpati u pritvor — odgovori mu grubo Johnny.

— Olakšajte sebi situaciju — reče mu blago savjetnik. — Pritvor neće biti ni neugodan niti će trajati dugo. Svjesni smo razlika između vaše i naše kulture. Ali ne možemo dopustiti nemotivirano nasilje.

— Ako mi vaši ljudi ne budu dosađivali, ja više neću prasnuti — odgovori mu Johnny. — U međuvremenu, olakšajte sebi situaciju i nemojte me pokušavati zatvoriti.

— Što se toga tiče naša su pravila jasna — odvrati savjetnik. — Opominjač će uskoro biti ovdje. Preporučujem vam da pođete s njim bez protivljenja.

— Vi, čini se, doista želite nevolje — reče mu Johnny. — Dobro, malena, ti učini ono što moraš učiniti, a ja ću ono što moram.

— o o o —

Savjetnik je otišao.

Johnny je razmišljao i pio.

Opominjač je došao.

Kao što je zakon predviđao, a tako je i opominjač očekivao da će Johnny poći s njim dobrovoljno.

Kada je Johnny to odbio, opominjač je ostao u nedoumici.

Nitko nije odbijao!

Izašao je po nove naloge.

Johnny je nastavio piti.

Opominjač se vratio nakon jedan sat i rekao da je sada ovlašten da ga dovede silom, ako bude potrebno.

— Znači tako? — upita Johnny.

— Da, tako. Molim vas da me ne prisiljavate na... Johnny je i njega izbacio van, ne dopuštajući da bude na bilo što prisiljen.

Johnny je napustio svoj apartman pomalo kolebljivo. Znao je da je napad na opominjača vjerojatno dosta gadna stvar. Iz ove situacije nije baš bilo lako naći izlaz. Razmišljao je i zaključio da će biti najbolje ode li do svog broda i izgubi se odavde.

Doduše, Lorisanci su mogli spriječiti njegovo polijetanje, a mogli su ga i skinuti ako bi se našao u zraku. Ali, možda, kad jednom bude krenuo, vjerojatno se neće više uzbuđivati oko svega ovoga. Sigurno će im biti drago da ga se riješe.

Bezique je došao do broda bez ikakvih incidenata. Na brodu je našao dvadesetak radnika kako nešto uređuju.

Rukovodiocu radova rekao je da želi odmah uzletjeti. Ovaj je bio vrlo ožalošćen zbog Johnnyjeve nezahvalnosti.

Glavni brodski pogon bio je promijenjen, očišćen i moderniziran — prijateljski dar Lorisanaca.

— Dajte nam još samo pet dana i imat ćete najbrži brod zapadno od Oriona — reče mu rukovodilac.

— Đavolski mnogo dobroga dosad sam pobrao — zareži Johnny. — Slušaj, momče, u žurbi sam. Koliko vam najmanje vremena treba da mi date nekakav pogon?

— Radeći sve vrijeme i bez pauze za obroke, posao možemo završiti za najmanje tri i pol dana.

— Baš divno — zareži Bezique — a je li, tko vam je rekao da dirate moj brod?

Rukovodilac se ispriča.

To je Johnnyja još više razbjesnjelo. Još jedan akt nerazumnog nasilja spriječen je dolaskom četiriju opominjača.

Bezique ih rasprostre po pločniku, pobježe u labirint vijugavih uličica, izgubi se i istriči na kraju u natkrivene arkade.

Opominjači se pojaviše odmah za njim.

Bezique potrči uskim kamenim hodnikom i odjednom se nađe pred zatvorenim vratima.

Naredi da se otvore. Vrata ostadoše zatvorena, vjerojatno po naređenju opominjača. Sav bijesan, Bezique naredi još jednom. Njegova mentalna komanda očigledno je bila vrlo snažna. Vrata ispred njega, kao i sva vrata u blizini, otvoriše se s eksplozijom.

Johnny pobježe goniocima. Napokon se zaustavi, hvatajući dah, na velikoj verandi obrasloj mahovinom.

Bilo je očito da nije mogao nastaviti ovako bježati sve vrijeme.

Mora imati nekakav plan. Ali, koji bi plan mogao upaliti Zemljanima kojeg pokušavaju uloviti na planetu kao što je Loris? Prepreke su bile prevelike i bilo ih je previše čak i za konkviskadora kao što je Johnny.

I onda, najednom, na um mu pade ideja koju je iskoristio još Cortes, i koja je Pizarru spasila kožu. Odlučio je. pronaći vladara ovog mjesta i uloviti ga prijeteći pri tom da će ga ubiti sve dok se Lorisanci ne smire i ne saslušaju ga na miru.

Na Johnnyjevu veliku žalost postojala je rupa u ovom briljantnom planu. Istina, samo jedna, ali ipak rupa: ova raja ovdje nije uopće imala nikakva vladara. A to je bilo nešto najneljudskije u vezi s njima.

No, bilo kako bilo, oni su imali nekoliko važnih službenika. Čovjek poput Veerhea, upravnika Službe projekcija budućnosti, mogao bi biti najbliža osoba onome što bi Lorisancima moglo označavati važnu ličnost. Velika zvjerka, poput Veerhea, očekivao bi, sigurno je morala biti okružena gomilom stražara; ali, na ludom mjestu kakvo je bilo Loris, to je bila stvar koja te uopće nije trebala uznemiravati

Prijateljski raspoloženi domoroci bez problema su mu dali adresu Službe.

Došao je na četiri bloka od zgrade Službe projekcija budućnosti, kada ga presretne odred od dvadesetak opominjača.

Zahtijevali su da se preda. Ali, činilo se da baš nisu odviše sigurni u sebe. Beziqueu je postalo jasno da iako je hapšenje ljudi bilo njihov posao, ovo je sigurno prvi put da svoje znanje moraju primijeniti i nekoga uhapsiti. Lorisanci su bili puni razumijevanja, miroljubivi građani, i pajkani su imali sporednu i više, rekli bismo, edukativnu namjenu.

— Koga želite uhapsiti? — upita ih Johnny.

— Stranca po imenu Johnny Bezique — odgovori mu vođa opominjača.

— Drago mi je što čujem tako radosnu vijest — odvrati Johnny. — Prouzrokovao mi je prilično neprilika i bilo bi mi drago da ga uhvatite.

— Ali, niste li vi... Johnny se nasmije.

— Nisam li ja opasan stranac? Žao mi je što vas moram razočarati, momci, ali ja nisam taj opasni stranac. Mada znam da je sličnost između mene i njega prilično velika. — Opominjači se skupiše razmatrajući novonastalu situaciju. Johnny reče: — Čujte, dečki, rođen sam u kući, evo ovdje preko puta. Mogu vam dovesti dvadeset ljudi koji me mogu identificirati, uključujući ženu i četvero djece. Kakvi su vam još dokazi potrebni?

Opominjači se opet počeše savjetovati.

— Osim toga nastavi Johnny — možete li doista povjerovati da sam ja taj opasni nekontrolirani stranac? Mislim da vam zdrav razum može reći...

Opominjači se ispričaše.

Johnny nastavi prema zgradi Službe, ali ulicu prije cilja zaustavi ga još jedna grupa opominjača. Njegov službeni vodič, Helmis, bio je

s njima.

Pozvaše ga da se preda.

— Nije više potrebno — reče Johnny. — To naređenje već je opozvano. Sada sam ovlašten da otkrijem svoj pravi identitet.

— Mi sasvim dobro znamo tvoj pravi identitet — odgovori Helmis.

— Da ga znate, sada ga ne bih morao ovdje otkrivati, zar ne? Slušajte, momci. Ja sam Lorisanac iz Klasifikacijskog planiranja. Prije godinu dana bio sam na specijalnom agresivnom treningu, prijeko potrebnom za moju misiju. Misija je sada završena. Vratio sam se, kao što je bilo i planirano, i izveo nekoliko jednostavnih testova s namjerom da vidim da li je na Lorisu sve u redu, psihološki gledano. Rezultate znate. S gledišta standardne galaktičke liste opstanka ti rezultati nisu dobri. O ovome i o drugim izuzetno važnim i hitnim stvarima sada moram izvijestiti upravnika Službe projekcija budućnosti Veerhea. Informacije radi, mogu vam reći da je situacija vrlo nepovoljna i da nemamo vremena za gubljenje.

Opominjači su bili potpuno zbunjeni. Zatražiše podrobnije dokaze Johnnyjevih tvrdnji.

— Ta rekao sam vam da je stvar vrlo hitna — odgovori Bezique. — Ništa me ne bi više zadovoljilo no kad bih vam mogao dati podrobnije dokaze, kad bi samo bilo dovoljno vremena.

Još jedno dogovaranje.

— Bez naređenja ne možemo vas pustiti da odete.

— Tada ćete za vjerojatno uništenje našeg planeta jedini krivci biti vi.

Glavni opominjač upita:

— Kojeg ste ranga?

— Viši je od vašeg — odmah odgovori Johnny.

— U tom slučaju, koja su vaša naređenja? — upita glavni opominjač.

Johnny se nasmiješi.

— Održavajte red — reče. — Spriječite bilo kakvu paniku među građanima. Određenija naređenja dobit ćete uskoro.

Bezique samouvjereno nastavi prema zgradi Službe. Došao je do vrata Odjela za planiranje u namjeri da ih otvori. Upravo se spremao da zakorači unutra...

— Podignite ruke u zrak i odstupite od vrata! — izgovori teški glas iza njega.

Bezique se okrene i ugleda grupu opominjača. Bilo ih je deset, svi su bili odjeveni u crno i svi su u rukama držali oružje.

— Ovlašteni smo da pucamo i ubijemo ako bude potrebno — reče jedan od njih, očigledno glavni. — Ne morate isprobavati nijednu od vaših laži na nama. Naša su naređenja da ignoriramo sve što kažete i da vas uvedemo unutra.

— Nema nikakve svrhe ako se pokušam sporazumjeti s vama, je li?

— Nemate uopće nikakvih, ni najmanjih šansi. Pođite s nama.

— Kamo?

— Uredili smo jedan od drevnih zatvora, još iz vremena Dinastije, samo za vas. Tamo ćete biti zadržani, naravno, uz svu udobnost. Sud će odlučiti o vašem slučaju. Činjenica da ste stranac, te vaša niska razina civiliziranosti bit će uzeti u obzir prilikom donošenja presude. Bez sumnje, bit ćete pušteni s opomenom i zahtjevom da napustite naš planet.

— Pa to ne zvuči tako loše. Jeste li doista sigurni da će sve biti tako kako ste mi sada ispričali?

— Siguran sam u to — reče opominjač. — Mi smo razboriti i milosrdni. Vaš hrabri otpor stvarno je bio primjeran.

— Hvala.

— Ali sada je sve, kako vidite, gotovo. Hoćete li poći s nama u miru?

— Neću — odgovori Johnny.

— Bojim se da vas ne razumijem.

— Ima dosta toga što ne razumijete u vezi sa mnom i sa Zemljanima. Idem sada kroz ova vrata.

— Ako pokušate, pucat ćemo.

Postoji nepogrešiv način da se razlikuje pravi osvajački tip, neizlječiv nasilnik, čisti kamikaza od običnih ljudi Obični ljudi postavljeni u tešku situaciju najčešće pokušavaju pronaći kompromise, čekati bolje dane za borbu. Ali ne i raznorazni Cortesi, Pizarri, Haroldi, Hardradasi ili Johnnyji Beziquei. Oni su obdareni ogromnom glupošću, ili golemom hrabrošću, ili možda objema.

— U redu! — odvrati Johnny — pa pucajte, do vraga i s vama!

Johnny zakorači kroz vrata.

Specijalni opominjači nisu zapucali. Mogao je čuti kako raspravljaju dok je hodao hodnicima Službe projekcija budućnosti.

Uskoro se našao licem u lice s Veerheom, vrhovnim planerom. Veerhe je bio vedri starčić ostarjela ugodna lica.

— Zdravo — reče Veerhe — sjedni. Upravo sam završio projekciju Zemlje u susretu s Lorisom.

— Nije bitno — odvrati Johnny. — Imam jedan ili dva jednostavna zahtjeva, čije vam izvršenje zacijelo neće zadati mnogo muke. Ali ako...

— Mislim da će vam naša predviđanja biti zanimljiva — nastavi Veerhe. — Izvukli smo karakteristike vaše vrste i usporedili ih s karakteristikama nas, Lorisanaca. Čini se da je sukob oko premoći naših dviju civilizacija neizbježan. Ne s naše strane, ali zato s vaše sigurno. Vi Zemljani, sasvim sigurno, nećete se smiriti sve dok vi ne zavladate nama ili mi vama. S vašom razinom civiliziranosti, takva je

situacija neizbježna.

— Da to shvatim nije mi trebala nikakva Služba ili pak ugledna titula — reče Johnny. — A sada slušajte...

— Nisam još završio — odvrati Veerhe. — Sa čisto tehnološkog stajališta, vi Zemljani nemate nikakve izglede. Sposobni smo uništiti sve što pošaljete na nas.

— Dakle, nemate se zbog čega zabrinjavati.

— Tehnologija nije toliko bitna kao što je važna psihologija. Vi Zemljani dovoljno ste napredni da se ne bacite na nas samo tako. Bit će tu pregovora, napada, nasilja, pa opet pregovora, agresija, objašnjenja, zaklinjanja, sukoba i svega ostalog. Mi se ne možemo ponašati kao da jednostavno ne postojite, i ne možemo odbiti suradnju s vama u potrazi za razumnim i nepristranim miroljubivim rješenjem. To će za nas biti apsolutno nemoguće, isto kao što će vam biti apsolutno nemoguće, ostaviti nas na miru. Mi smo ljudi puni povjerenja, stabilni, razumni i optimistični. Vi ste nestabilna, agresivna vrsta, sposobna da ide naprijed bez kompromisa. Mi nikad nećemo biti sposobni da prihvatimo jasne i za nas dovoljne razloge zbog kojih bismo vas uništili. Uzimajući to u obzir, zajedno sa svim ostalim faktorima, sasvim je sigurno da ćete pobijediti vi, isto kao što je sigurno da ćemo mi biti psihološki nesposobni da bilo što učinimo.

— Pa, do vraga — reče Johnny — toliko mnogo đavolskih problema leži na mojim leđima. Osjećam se malo glupo, ali dat ću vam jedan savjet — ako znate sve to, zašto se ne prilagodite novonastaloj situaciji? Postanite ono što morate postati.

— Da postanemo takvi kao što ste vi? — upita Veerhe.

— Pa, sad, ja nisam prilagođen. Ali ja nisam pametan poput vas Lorisanaca.

— Inteligencija s time nema nikakve veze — odvrati vrhovni planer. — Pojedinac ne mijenja nečiju kulturu samom željom i voljom. Uostalom, pretpostavimo da se i možemo promijeniti. Tako ćemo postati takvi kao što ste vi. Iskreno govoreći, to nimalo ne bismo voljeli.

— Ne krivim vas — reče Johnny iskreno.

— Pa čak i ako napravimo to čudo i postanemo agresivniji, ni u kom slučaju ne bismo mogli u nekoliko godina doseći vaš nivo za koji je vama trebalo nekoliko desetaka tisuća godina razvijanja agresivnosti. Unatoč našoj prednosti u naoružanju, vjerojatno ćemo mi biti ti koji će izgubiti, budemo li igrali vašu igru po vašim pravilima.

Johnny zatrepće. On je razmišljao na gotovo identičan način. Lorisanci su jednostavno bili odviše povjerljivi, odviše lakovjerni. Neće biti teško smisliti kakve pregovore o miru, a onda na prepad osvojiti jedan od njihovih borbenih brodova. Možda i dva ili tri. A

onda...

— Vidim da ste i vi došli do istog zaključka kao i mi — reče Veerhe.

— Bojim se da imate pravo — reče Johnny. — Stvar je u tome da mi želimo pobijediti mnogo više no što to vi želite. Vi ste fini ljudi i sve igre igrate po pravilima, čak i ako su to igre života i smrti. Ali mi Zemljani nismo baš odviše fini, i ništa nas neće zaustaviti sve dok vas ne pobijedimo i pokorimo.

— To je i naša ocjena — nastavi Veerhe. — Pomislili smo da će biti razumno uštedjeti mnoštvo nevolja i vremena stavljanjem vas u našu službu.

— Kako to mislite?

— Želimo da nam budete vladar.

— Ja osobno?!

— Da. Vi osobno.

— Vi mora da se šalite sa mnom — reče Johnny.

— Nema ovdje ništa u vezi sa čime bismo se mogli šaliti — nastavi Veerhe. — Mi Lorisanci ne lažemo. Već sam vam rekao svoju ocjenu situacije. U ovom trenutku jedini razuman postupak kojim bismo sebi mogli uštedjeti mnogo nepotrebnog bola i muke je prihvaćanje neizbježne situacije. Hoćete li biti naš vladar?

— To je vraški lijepa ponuda — reče Johnny. — Ja doista nisam kvalificiran... Ali, do vraga, niti je itko drugi. Sigurno, preuzet ću ovaj planet. I siguran sam da ću vam učiniti dosta dobra, jer, iskreno govoreći, doista mi se sviđate.

— Hvala — reče Veerhe. — Vidjet ćete da je jednostavno nama vladati, sve dok su vaša naređenja u granicama naših psiholoških mogućnosti.

— O tome ne brinite — odvrati Johnny. — Sve će se nastaviti kao i dosad. Iskreno, nemoguće je napraviti nešto bolje od ovoga što sada imate. Učinit ću dobar posao s vašim ljudima, sve dok budete surađivali i svojom lojalnošću mi pomagali u vladanju.

— Surađivat ćemo — reče Veerhe — ali Zemljani možda neće biti tako popustljivi i uviđavni. Oni možda neće prihvatiti nastalu situaciju.

— To je preblago rečeno — nastavi Johnny. — Ovo će zadati vladama na Zemlji najveći udarac u zabilježenoj povijesti. Učinit ću sve vražije pokušavajući me skinuti s trona i na moje mjesto postaviti jednog od njihovih momaka. Ali, vi Lorisanci ćete me podržati, zar ne?

— Vi znate kakvi smo mi. Nećemo se boriti za vas, kad se već ne borimo za nas same. Slušat ćemo svakoga tko trenutno ima vlast.

— Pretpostavljam da ne mogu ništa više očekivati — reče Bezique. — Ali, vidim da će biti nekih problema dok ne uredim sve kako treba.

Trebat će mi nekoliko prijatelja kao pomoć pri postavljanju i organiziranju svega ovog što treba da se od ovog mjesta napravi ono što bi moglo biti...

Johnny zastane. Veerhe je čekao. Trenutak kasnije Johnny nastavi:

— Nešto sam ispustio. Nisam bio logičan. Ima u tome nešto više no što sam u prvi mah pomislio. Nisam išao do kraja u svojim razmišljanjima.

— Ne mogu vam pomoći — reče vrhovni planer. — Iskreno, ovo je izvan mojih mogućnosti poimanja.

Johnny zijevne i protrlja oči. Zatim se počeše po glavi i onda reče:

— Jest. Pa, sad je sasvim jasno što mi je činiti. Vidite i vi, zar ne?

— Pretpostavljam da postoji više povoljnih putova da se situacija riješi.

— Ima samo jedan — reče Johnny. — Prije ili kasnije, morat ću pokoriti Zemlju. Ili to, ili će oni pokoriti mene. Mislim, nas. Razumijete, zar ne?

— To je vrlo vjerojatna hipoteza.

— To je vrhovno pravilo. Mi ili oni. Postoji mjesta samo za jedan Broj Jedan.

Planer nije komentirao. Johnny reče:

— Nikad nisam ni sanjao o nečemu poput ovoga. U manje od dva tjedna od svemirskog vozača do imperatora napredne strane civilizacije. A sada moram pokoriti Zemlju, a to je vrlo čudan osjećaj. Svakako će to biti najbolje za njih. Donijet ćemo tim majmunima malo civilizacije, naučiti ih kako stvari treba pravilno raditi. Jednog će nam dana zbog toga biti zahvalni.

— Imate li kakvih naređenja za mene? — upita Veerhe.

— Želim sve dostupne podatke o floti Drevne dinascije. i mislim da će krunidba biti prvo naređenje. Ne, prvo ćemo organizirati referendum na kojem ću biti izabran za vladara, a onda krunidba. Možete li to urediti?

— Odmah ću početi izvršavati vaša naređenja — reče vrhovni planer.

— o o o —

Standardna noćna mora za Zemlju napokon se zbila. Nadmoćna strana civilizacija upravo je bila pred nametanjem svoje kulture Zemlji. Za Loris situacija je bila drugačija. Lorisanci, u početku bez obrane, iznenada su dobili agresivnog stranog generala, a uskoro će imati i grupu plaćenika koji će upravljati njihovim svemirskim borbenim brodovima. Koji, usput rečeno, uopće nisu bili dobri za Zemlju, ali zato za Loris nisu bili nimalo loši.

Naravno, to je bilo neizbježno. Jer Lorisanci su bili napredni i inteligentni. A kakva je svrha biti inteligentan ako nije u tome da dobiješ stvari koje želiš a da pritom ne ostaviš dojam da si grešnik?

(Objavljeno prema dogovoru s GPA München)

Branko Belan: *U krošnji hrasta gdje se možda zaustavlja ptica*

— Ne mogu više! — reče Ivor Steve Repanich sopćući od zamora.

— Osobita zadovoljstva traže osobite napore — promrmlja Ignac Jože Zima. Nije se zaustavljao i nije prestajao gledati itinerator, držeći ga pred očima malo u stranu, kako bi mogao istovremeno vidjeti oznake na zgradama i čuti sigle programirane da upozore na položaj hranilišta sa smiješnim starinskim nazivom »Gostionica kod tri lovca«.

— Pokvaren ti je itinerator — dahne Ivor Steve. Ignac Jože mu ne odgovori. Bilo mu je posve jasno da

»Gostionica kod tri lovca« mora biti skrivenija od policijskih ispostava. Itinerator je programirao osobno Bezrukov i tu nije moglo biti greške.

— Možda više nismo u Zagrebu 21 — dahne ponovo Ivor Steve.

Ignac Jože mu gurne itinerator pod nos. Brojka »21« je svjetlucala u okviru perforacije. Ivor Steve prisloni uho i reče:

— Mogao nas je taj tvoj Bezrukov i prevariti.

— Zašto? — ljutio se Ignac Jože.

— Odgovori ti meni zašto se mi ovdje muvamo već pola sata?

— A ti se vrati! — odgovori mu Ignac Jože i nastavi hodati. Ivor Steve je dvoumio, zastajkivao, a zatim požurio da stigne Ignaca Jožu.

— Gladan sam — reče da bi se opravdao.

Ignac Jože se zaustavio pred nekom dugom zgradurinom, približio joj se i napeto osluškujući sigle itineratora počeo trčkarati.

— Gdje su ti ovdje hrastovi koje si spominjao? — pitao je Ivor Steve hvatajući dah.

Zgradurina je bila nekakvo višekatno skladište. Ignac Jože naglo skrene kroz jednu od mnogih otvorenih veža. Ivor Steve ga je slijedio nevoljko.

— Pokvaren ti je itinerator — vikao je za njim ne bez zlobe, ali ipak ga je sustizao.

Ignac Jože se nije ni osvrtao. S itineratorom na uhu žurio je sve brže između raznih vozila, prošao nekoliko dvorišnih skladišta i napokon izbio na otvoreno, pronalazio puteljke pune otpada naj različiti ja podrijetla, negdje složena, negdje rasuta, zatim naglo zastao i pobjedonosno mahnuo rukom prema dvjema zelenim mrljama koje su se nazirale u daljini.

— Hrastovi!

Zaustavio se i Ivor Steve.

— A jesu li ono hrastovi? — zapita tek onako.

Bili su hrastovi kao što su se mogli uvjeriti kad su se približili. Dva hrasta koja su gotovo posve skrivala jednokatnicu iz prošlog milenija, betonsku, oguljenu, nad ulazom koje se nazirao natpis: GIAN—CARLO TERRA IZGUBLJENO—NAĐENO.

Ivor Steve Repanich je piljio u natpis vrlo razočarano.

— Rekao sam ti da nas je prevario taj tvoj Bezrukov.

— Glupane! Što je u ovo naše doba izgubljeno? I što mi tražimo?

— Ako misliš na...

— Nisi valjda tako naivan da si mislio kako će ovaj... da ga tako nazovem... hram... da, hram... imati istaknut natpis »Gostionica kod tri lovca«? Zar misliš da bismo tada samo nas dvojica bili ovdje?

Ivora Steva je bilo stid što na sve to nije mislio. Šutio je kao pokvaren stereovizor.

Na ulazu se pojavi neki debeljuškasti čovjek i stade ih sumnjičavo odmjeravati.

— Što traže gospoda? — zapita ih.

Ivor Steve otvori usta u namjeri da kaže do čega im je, ali ga Ignac Jože mune u rebra i obrati se debeljku:

— Imam programiran itinerator za ovaj... hram... koji je »Gostionica kod tri lovca« — reče važno Ignac Jože.

— Zar se iz natpisa iznad moje glave ne vidi čemu služi ova zgrada? — zapita čovjek.

Ivor Steve ponovo otvori usta, ali Ignac Jože ga ponovo mune u rebra.

— Je li tu slučajno negdje gospodin Lev Modest Bezrukov?

Debeljko se prestraši:

— Ako ste, gospodo, došli zbog tamo nekog odstrela, morat ću vas razočarati — mucao je i pogledavao u krošnju lijevog hrasta, uz deblo kojeg su bile naslonjene ljestve.

— Niste mi odgovorili! — prijekorno će Ignac Jože Zima. Iz krošnje lijevog hrasta začu se najprije jedan hrapavi neartikulirani glas pročišćavanja grla, a zatim autoritativna izjava kojoj ni piskav ton, ni određena doza sprdnje, nisu mogle oduzeti važnost:

— Gian-Carlo, gospodu sam pozvao osobno.

Naši došljaci začuđeno potraže izvor glasa. Krošnja je bila tako gusta da nikoga nisu mogli otkriti. Gian-Carlo, odjednom donekle smiren, uslužno objasni:

— Oprostite, gospodo, na sumnji, ali znate kako je... Zakasnili ste više od pola sata. Da, gospodin Lev Modest Bezrukov vas je najavio. Dosadilo mu je, pa se popeo gore da malko odspava. On vam tako običava prileći u hrastu. Znate tu ponekad zastane koja ptica. Prava

ptica! Čudno, ali tu i tamo neke prežive. Odmah ću mu pomoći da siđe, ali što se tiče odstrela... to sam već i njemu rekao...

— Shut up, Gian-Carlo! — čulo se Bezrukova kroz šum grana, što je značilo da će sići bez pomoći Gian-Carla koji je već bio prevalio nekoliko prečki na ljestvama, ali se zaustavio više od napora nego zato što je vidio da se Bezrukov spušta i bez njegove pomoći.

Iz krošnje su se najprije pojavile noge koje su, i to odsprijeda, najprije tražile prvu prečku. Našavši je i osiguravši sebi ravnotežu, noge su dostojanstveno savladavale prečku po prečku i uskoro omogućile onome kojemu su služile da se pojavi čitav na svjetlo dana, nevjerojatno visok i mršav, loman i nesigurna kretanja kao da hoda po žici, stalno okrenut licem prema pozvanima da ih ne povrijedi nedoličnošću leđa. Prava slika upornog mesoždera.

— Gospodine Bezrukove, ja sam rekao vama i ponovio gospodi... ako su došli zbog tamo nekakva odstrela...

Lev Modest Bezrukov ga uopće nije slušao. Proučavao je Ivora Steva.

— Prvi put vas vidim — reče.

— Zar vam nije Zima...

— Rekao mi je, ali mi se ne sviđate!

— Ni meni, ni meni! — požuri Gian-Carlo.

— Meni se ni vi ne sviđate, Gian-Carlo, ali, na žalost, ne mogu vas prekrižiti. Ni ovog tipa, otrovanog sumnjičenjem, neću prekrižiti. Razuvjerit ću ga, a u tome ćete mi vi, Gian-Carlo, pomoći.

— Ali... — mucao je Gian-Carlo.

— Nikakav »ali«! Govorili smo, ako se ne varam, nešto o ražama — neodređeno će Bezrukov.

— Vi ste govorili, ne ja! — uzvrpoljeno će Gian-Carlo.

— Zar to nije dovoljno? — strogo će Bezrukov. — Možda biste više voljeli da siglu ovog položaja prišapnem policiji?

— Nije zabranjeno tražiti izgubljene stvari i vraćati ih nepažljivim vlasnicima — neuvjerljivo će Gian-Carlo. — Ako ste, dakle, nešto izgubili vi ili gospoda, molim, ja ću...

— Vi ćete nam najprije iznijeti na trpezu pladanj raža — reče Bezrukov.

— Ako baš inzistirate, možda bi se nešto i našlo.

— Što mislite pod »nešto«, Gian-Carlo? Nešto može biti svašta, a ja znam što se sve dade izvući i u što se sve može preraditi ono što se izvuče iz ovog okoliša. Mogu vam reći da su mi u ovom municipiju, izvan vašeg izgubljeno-nađeno, posljednju pravu ražu servirali prije trideset godina. Dopustit ćete mi da najprije provjerim što je ono »nešto« što čuvaju vaši hladnjaci, tajni hladnjaci, da se razumijemo.« Nešto? Hm! Nešto?...

— Molim, molim — pokori se Gian-Carlo.

Bezrukov krene prema jednokatnici ne osvrćući se na svoje uzvanike. Gian-Carlo ga je pokorno slijedio. Iza njih Ignac Jože i Ivor Steve.

Bezrukov se zaustavi na ulazu i propusti Gian-Carla koji prođe mimo njega bacivši još jedan sumnjičav pogled prema Ivoru Stevu.

Najprije su ušli u prostor ispunjen kutijama raznih oblika, veličina i boja. Kutije su bile označene slovima i brojevima, složene u hrpe, i ostavljale su dojam inscenacije za neku zagonetnu predstavu. Ivor Steve uhvati Ignaca Jožu za ruku i šapne mu:

— Sve se bojim da neće biti ništa od onoga što si mi obećao.

— Budi strpljiv — odšapne mu Ignac Jože. — Zaslugom Bezrukova ja sam prije tri godine u Zagrebu 17 jeo golubove, dragi moj, go-lubove. I nemoj misliti da nisu bili pravi. Pružen nam je i nesumnjiv dokaz. Prisustvovali smo perušanju.

— I to je mogao biti trik.

— Kakav trik? Dobio sam na poklon golubinje pero. Dao sam ga ispitati.

— U Jeruzalemu, na glavnom trgu, s okolnih zgrada slijeću umjetni golubovi, šetkaju, šepure se, guguću, odlijeću i vraćaju se ti umjetni golubovi. Osobno sam sudjelovao toj predstavi.

— Ali nisu bili jestivi.

— Možda i jesu. Postoje umjetni koji lete, a postoje umjetni koje subovi-konobari nude gostima na pladnjevima, podmećući ih im pod nos da osjete vonj baruta i vide zakrvavljeno perje. Ti su jestivi.

Za to vrijeme Gian-Carlo se zaustavio u jednom uglu, počekao da se svi nađu uz njega, a tada je pomaknuo neke kutije i kvadrat poda na kojem su bili počeo se spuštati. Tonuli su u dubinu kao u rudarsko okno. Kad su se poslije dvadesetak sekunda zaustavili, našli su se u dvorani koja nije krila svoju namjenu. Uz zidove su bili hladnjaci i kojekakve naprave i utenzilija za pripremu jela. Na suprotnoj strani, uza zid, pomična traka, a ispred ove kvadrati-police na kojima su već bili redovi čaša razne veličine i oblika, zatim suvremeno dizajnirane posudice za razne začine, pa onda modul skalpel-hvataljka-cjevčica. Ispod kvadrata-police otvor za bacanje tanjura i salveta.

— Što sada kažeš? — ushićeno će Ignac Jože.

— Sve sam to vidio u jednom minhenskom hraništu — odgovori mu Ivor Steve.

— Možda si vidio u muzeju.

— Rekao sam u hra-ni-li-štu! Ovaj dekor ne jamči ništa.

— A miris? Jesi li ikada naišao na ovakav miris? — pitao je Ignac Jože prepuštajući se slatkastom mirisu nepoznatih jela koja tako izazovna nisu mogla ne biti mesna.

Ivor Steve se obrati Gian-Carlu koji ga je još gledao prezrivo.

— Miris je sintetičan?

— Gospodine — umiješa se Bezrukov — vidim da je vaše znanje o gastronomiji ravno ništici. Miris jest sintetičan, jer inače vam vaše degenerirano osjetilo njuha ne bi uznemirilo pepsine. Osim toga, ne stavljajte nikakve opaske. Samo izvaljujete gluposti.

— Birajte riječi — uvrijeđeno će Ivor Steve Repanich.

— Biram ih — kratko će Bezrukov. — Gian-Carlo, nismo valjda već na cilju?

Gian-Carlo se uzvrpolji u težnji da sačuva važnost svoje osobnosti, a da istovremeno ne prijeđe granicu pristojnosti.

— Vi samo zauzmite mjesta uz stol, a ostalo prepustite meni — reče Gian-Carlo ne mičući se s mjesta.

— Ja sam gospodu pozvao da im priredim pravu svečanost, a ne samo jednu od onih lažnih gozbi koje priređujete Beduinima što stižu ovamo izravno s pijeska Afrike.

Gian-Carlo tiho zastenje.

— Moram li ponoviti prijetnju o došaptavanju policiji?

— Onaj gospodin mi je sumnjiv — odgovori Gian-Carlo gledajući Ivora Steva.

— Što je sumnjivo na meni? — zapita ovaj.

— Ako ja ustanovim da je sumnjiv — reče Bezrukov — sam ću se pobrinuti za njega. Idemo dalje!

Gian-Carlo se pokori. Krenuo je prema jednom od hladnjaka koji se pokrenuo u stranu i tako otvorio slijedeću prostoriju. Bezrukov je ovaj put prvi ušao, davši znak svojim gostima da ga slijede. Tako su i učinili, slijedili su ga, ali ne dalje od praga. Imali su dojam da će, pomaknu li se, poput proviđenja nestati slika koju su ugledali. Kuhinja! Prava pravcata švedska rustikalna kuhinja, tamnocrvena poput zgrušane krvi životinje, zaobljenih, nešto svjetlijih rubova što su ih kroz stoljeća dodirivale ruke. Stolice sa slamnatim sjedalima. Stolnjak, a na stolnjaku tanjuri i bokali od pečene zemlje, teški noževi, viljuške i žlice od prljavosivog metala. Na zidovima žanr-slike starih holandskih majstora i mnoštvo bakarnog suđa. Pa onda kamin od opeka, a nad kaminom napa uokvirena kvadratnom policom na kojoj su bile teglice s natpisima i lanci s kukama za vješanje lonaca.

— Ovo nisi mogao vidjeti ni u muzeju — snađe se prvi Ignac Jože.

— Vidio sam u jednoj knjizi — propenta Ivor Steve.

— Ti i knjiga? Hm!

Bezrukov otvori neka vrata i nestane.

Gian-Carlo se probije i potrči za Bezrukovim.

Ignac Jože pomisli da se iza švedske kuhinje nalazi nešto još senzacionalnije, možda francuska srednjovjekovna ili čak rimska kuhinja, ali se prevario, premda ne i razočarao. Tu su se našli hladnjaci, oni tajni o kojima je govorio Bezrukov. Pred jednim od tih

bio je mršavi principijelni mesožder. Izvukavši glavu iz hladnjaka, obratio se Gian-Carlu:

— Huljo! Ovo ste mi pokušali zatajiti. — Izvukao je neku nepoznatu tvar i gledao gostioničara.

— To... to... to... nisu školjke iz nekog tamo uzgajališta, ako takvog ima. To su dubinske školjke, oceanske. Osim toga rezervira...

— Kao predigru, dat ćete nam tri puta školjke — prekine ga Bezrukov, mirišući ne bez sumnjičavosti plemenitu namirnicu. — I to na buzaru.

— Na...? — usplahiri se Gian-Carlo.

— Na buzaru, diletante! U ulju i octu s nešto malo soli, papra i peršina.

— Ali...

— Nikakav »ali«!

— Mogao bih odvojiti samo jedan obrok, gospodine Leve Modeste, samo jedan, premda mi se srce para. Vi ste i sami rekli da gospoda dolaze jedino da prisustvuju. Upropaštavate me! Dolazak mi je najavio Martin Sade Fabrio, a vi znate da bez njegove visoke zaštite...

Bezrukov je nijemim pokretom šake prešao preko opaske i nastavio otvarati hladnjake i naručivati jela. Poslije školjki trebalo je da bude servirana oceanska tunina, pa onda žablji kraci, što je bila narudžba pošto je Bezrukov kroz jedan od hladnjaka prešao u slijedeću prostoriju u kojoj je otkrio bazen. Još jedan od hladnjaka skrivao je prolaz. U ovom se slučaju radilo o tunelu u kojem je Gian-Carlo gajio tartufe, pa je tako ova namirnica uzeta u obzir kao jedini biljojedski ustupak. Vrativši se u kuhinju, Bezrukov nezadovoljno pogleda u gostioničara:

— Spomenuli ste posjet Martina Sada Fabrija. Zar niste, gospodine Terra? Znam ja tog prokletog sveproždrljivca. Kad je već najavio svoj dolazak, onda zna i zašto, a to znači da se u ovoj prčvarnici kriju još neke stvarčice!

— Našli ste, gospodine Leve Modeste, sve što imam. Ogulili ste me.

— S ovim što sam našao ne bi se zadovoljio taj prokleti municipalni glavni nutricist, koji ne jede ono što blagoslovi za proizvodnju.

— Tiho, tiho, molim vas — drhturio je Gian-Carlo kao da ga glavni municipalni nutricist može čuti. — Pozvao je u goste nekog tamo Libanonca koji šverca s kunićima iz nekog tamo zoa, i sve to za neke tamo ekskluzivne hranilice Zagreba 3 i 4. Gospodin Fabrio mi je dao do znanja da taj Libanonac nabavlja čak i srneće meso, također iz nekog tamo tajnog zoa. Gospodin Fabrio mi je dao do znanja da bi i mene mogao nekako uvesti u mrežu, ako...

Bezrukov ga prekine:

— Kakvi kunići, kakve srne! Sve su to oni kineski desetotonski monstrumi koje Libanonci dovlače iz Australije da bi ih s nekog egejskog otoka prebacili u Calabriju ili Siciliju, gdje ih prefabriciraju u divljač, u purane, u telad, a onda ih preko Jadrana doturaju Evropi uz krivotvorene zoološke vize. Kušao sam ja te »kuniće« i »srne« na jednoj tajnoj degustaciji. I znate što, gospodine Terra? Ispljunuo sam degustirane zalogaje ravno u lice varalici. Sve je to smrdjelo po amino-kiselinama i metanu. Nego, recite vi meni, huljo, što je s vašim glasovitim div-mravima?

— Gospodine Leve Modeste — plačno će Gian-Carlo — u toku jedne od nekih tamo posljednjih dezinsektizacija Zagreba, sve tri moje mravlje kolonije...

Bezrukov ga još jednom prekine:

— Ne recite mi, huljo raspućinska, da niste uspjeli spasiti nijednu mravlju kraljicu! Nije li tu stavio svoje carske prste onaj prokleti nutricist, koji bi mi bio najslađi zalogaj da sam ga našao u jednom od ovih hladnjaka, gdje bih ga prepoznao čak i da ste ga iskosali, što bih ja na vašem mjestu i učinio. Uostalom, još imate vremena, zar ne?

— Vi me užasavate, gospodine Leve Modeste, ja...

— Ne prenavljajte se! Ta vještina vam nije strana. Ali o tome kasnije.

Gian-Carlo gotovo instinktivno pogleda u Ivora Steva.

— Rekao sam vam da ću se za gospodina sam pobrinuti — zateče ga Bezrukov. — Za sada ću još dodati samo to da tartufe ne smatram krunom svečanosti na koju sam pozvao ovu gospodu. Požuri sa školjkama.

— Vi samo izvolite u samoposlužnu kuhinju, a ja ću...

— Blagovat ćemo u švedskoj — kratko će Bezrukov i ne čekavši pristanak doda: Jedan obrok nezačinjen. U ljušturama!

Dok su sjedali uz raskošni stol, Gian-Carlo je potrčao u samoposlužnu kuhinju noseći pladanj školjki. Za svega nekoliko minuta se vratio s već prigotovljenim jelom koje je poslužio s moduliranim priborom, pazeći da nezačinjene školjke dospiju na Bezrukovljev tanjur.

Za sve to vrijeme ni Ignac Jože, ni Ivor Steve nisu progovorili ni riječi. Prvi je, čini se, bio zadovoljan razvojem stvari, ali drugi nije bio u stanju sakriti nelagodnost.

— Čudno je — reče — kako se odjednom osjećam sit, a od jučer kad si me nazvao i rekao o čemu je riječ, uopće nisam ništa jeo samo da bih ovdje imao bolji apetit.

— Zaista je čudno, ali takve se stvari, čuo sam, događaju kad se čovjek nađe usred obilja mesa iz zoa. Želudac zataji. — Ignac Jože upozori prijatelja na Bezrukova. Ovaj je sudlanicama daleko od sebe otklonio pribor za jelo ne poštujući tradicionalnost njegovih oblika, a

zatim je iz svojih džepova stao vaditi bočice i teglice iz kojih je odbrojavao kapi ulja i octa te zrna papra i soli.

— Ne podnosim petrokemiju — komentirao je Bezrukov. — Ovi začini, gospodo, stoje me cijeli imetak. Vodite o tome računa. Začine plaćate meni.

— Začin je začin — blijedo će Ivor Steve.

— Ocat je vinski, sol morska i nepročišćena, ulje pedeset postotno maslinovo, papar afrički, prirodan. Za kompjutorske degustatore nema razlike između ovih začina i onih drugih o kojima vam može dati iscrpne podatke glasoviti žderonja Martin Sade Fabrio koji si utvara da po majčinoj liniji potječe od onog Corone iz dvadesetog stoljeća, Padovanca, što je ušao u povijest gastronomije ovjenčan zlatnom viljuškom kao najbolji kuhar venecijanske kuhinje koja je iščezla zajedno s oboritom ribom. Ali za mene...

Bezrukov je smatrao suvišnim da pred umjetnim svinjama rasipa biserje svog znanja. Zaronio je rukama i glavom u tanjur, ubacivao plodove mora u desnu stranu usta, žvakao i zaboravljenim pokretima čeljusti odvajao meso od ljuštura koje su savršeno ogoljene padale u tanjur, dok je slatkosolno tkivo klizilo u utrobu. Brdašce školjki brzo se smanjivalo, a ono od ljuštura brzo je raslo.

Na kaminu se za to vrijeme pekla tunina na ražnju, što ga je ručno vrtio Gian-Carlo, nastojeći da raznim šumovima skrene pažnju na uloženi trud. Pred očima gostiju vrtjeli su se odresci u tamnoj ribljoj koži, ružičasti, s kostima i ponegdje dijelovima peraja, sve dok nisu poprimili boju rđe. Bezrukov nije pokazivao traženo divljenje, kao što je to činio Ignac Jože, dok su se na licu Ivora Steva odražavale zle slutnje kojih mu povod još nije bio posve jasan. Kad je tunina bila servirana, Bezrukov je otcijepio komadić ribe, proučio strukturu tkiva, podigao ga do nosa, pažljivo i dugo vonjao, pogledao sumnjičavo Gian-Carla, gurnuo otcijepljeno u usta, dugo žvakao gledajući u stranu da ga ništa ne bi omelo u prosudbi, a zatim naglo ispljunuo u tanjur i gnjevno se obratio majstoru kuhinje:

— Ovo što ste nam ponudili pod privlačnim nazivom tunina, možete bez straha ponuditi onom degeneriranom nutricistu. On će po svoj prilici nasjesti, kao što nasjedaju oni koji jedu vaše »odstrele« s deponija iza kojeg ste se smjestili.

— Gospodine Leve Modeste, što govorite? — izbezumi se Gian-Carlo.

— Shut up! Hoćete li da vam kažem što je ovo? To je iz ruske konzerve prepariranih i komprimiranih lišajeva što se uzgajaju u Kara Bugazu. Mene nećete obmanuti s ovom smrdljivom tvari, gospodine Terra.

— Ali...

— Nema tu nikakvog »ali«! Znam što mi namjeravate reći. Priznat

ćete da je konzerva, ali tvrdit ćete da je iz Salinasa, Kalifornija, zar ne? Priznat ćete da nije baš tunina, ali da je ipak riba, recimo delfin ili trup, zar ne? Vidim, zinuli ste. Gospodine Terraferma, moje su caliculae gustatoriae još one iste s kojima sam se rodio, a to isto mogu reći za šezdeset posto svog probavnog trakta. Čak i jetru imam pravu. Još prije sedamdeset godina, u mojoj pedesetoj, htjeli su mi je zamijeniti s anticiroznim ersatzom, ali ja nisam dopustio i ona je još tu. S cirozom se danas rijetko tko može pohvaliti. Ja mogu, gospodine Terracotta. Imam i jedan bubreg koji mi služi od majčine utrobe do danas, a to znači da sam genetički nastavak Bezrukova... kneza Bezrukova... kojeg ni GPU nije mogao prisiliti da jede ječmenu kašu, a da su mu dali povonjati nešto ovakvog, on bi na licu mjesta dostojanstveno umro, a ja se ne bih rodio, jer bi bio prekinut lanac u Bezrukovih. Ja, gospodine, Terrazza, nisam prefabriciran da bih gutao petrolejske derivate.

Izgovorivši svoju tiradu, Bezrukov, raspaljen kao Don Quijotte izazvan krilima vjetrenjače, hitnu tajnur s obrokom »tunine« tako vehementno da se rasprsnuo o opeke kamina.

Gian-Carlo zaplače:

— Gospodine Leve Modeste, uništavate me! Još koji mjesec i bit ću prisiljen najdražim gostima servirati jelo u nekim jestivim folijama.

— Donesi žablje krakove i čuvaj se ako su krivotvoreni — reče Bezrukov nerazmekšano.

— Gospodine Leve Modeste, sami ste vidjeli žabe u bazenu — uvrijeđeno će Gian-Carlo.

— Vidio sam i kokoši koje nesu jaja. Vidio sam i jaja kako izlaze iz tih kokoši. A kad sam htio jednoj od tih kokoši zavrnuti vratom, skoro me ubila struja.

Gostioničar pokuša sakriti očaj koji mu se iskazao na licu, što je bilo sasvim besmisleno, jer ga Bezrukov uopće nije gledao. Buljio je u stolnjak.

— Ako me ta hulja još jednom prevari, zaklat ću ga i, ukoliko nije krivotvoren, pojest ćemo ga pečena na roštilju — reče Bezrukov kao za sebe.

— Oprostite, gospodine Bezrukove — umiješa se Ivor Steve nesigurna glasa — već više puta aludirate na...

— Ne aludiram nego iznosim činjenice — prekine ga Bezrukov.

— Činjenice?

— Činjenice! Što mislite zašto je ovo hranilište smješteno baš ovdje?... Ne znate! Ja ću vam reći. Na rubu smo deponija na kojem se uskladištuje sintetska hrana organskog kemijskog sastava koju nutricisti iz municipija proglase nejestivom. Ta se hrana povremeno vraća u tvornice na pre-fabriciranje. U međuvremenu, dok je ta hrana još ovdje, nađe se poneki siromašak koji odnekud dođe da utoli glad.

To su obično oni koji se iz provincije pokušavaju uvući u Zagreb, odakle su protjerani. Kad netko od njih nestane, to nigdje nije zabilježeno i nitko ih ne traži. Gian-Carlo od vremena do vremena prošeta deponijem kao po lovištu. Mene osobno to ne uznemiruje.

Ivor Steve Repanich problijedi. Sjetio se da je Bezrukov dva puta spomenuo kako će se pobrinuti za njega.

— Što ste mislili kad ste rekli da ćete se vi pobrinuti za mene? — zapita i odmakne se za jedno mjesto dalje od Bezrukova.

— Pitajte me radije što je mislio Gian-Carlo kad je rekao da ste mu sumnjivi. Ja imam ponosa. Još nisam spao na antropologiju.

— Zaštitite me, molim vas — drhtavo će Ivor Steve i vrati se na prvošnje mjesto.

— Ne molite me! To mi se gadi.

— Rekao sam ti da smo njegovi gosti, a ne onog pokvarenjaka — umiješa se Ignac Jože.

— Ne smatrajte Gian-Carla Terru pokvarenjakom — upozori Bezrukov. — On je skroz-naskroz poštenjačina. Kad krene u lov... sam mi je rekao, a i uvjerio sam se da je tako... najprije provjeri o komu se radi. Razgovara s lutalicom, poziva ga na ručak ili večeru, stavlja ga na kušnju. Tek kad je siguran da se radi o nekom bezvrijednom stvorenju kojem nije do života, sprema ga u hladnjak. Kad je mene stavio na kušnju i saznao tko sam, poklonio mi se. »Kneže, učinite mi čast i budite mi prijatelj«, rekao je.

Gian-Carlo je već servirao žablje krakove na bečki način.

Bezrukov je podigao tanjur do nosa, pomicao jelo desno-lijevo, vonjao ga dubokim i dugim udasima, da bi na kraju presudio:

— Čime hranite žabe?

— Ne mislite, gospodine Leve Modeste, da ja...

— Ne mislim nego znam — s patosom će Bezrukov. — Hraniš ih otpacima s deponija. Stidi se!

Bezrukov dostojanstveno ustane s trpeze.

— Gospodo — obrati se svojim uzvanicima — platite račun. Platite i tanjur. Platite i školjke, premda nisu bile prave, to jest bile su oceanske, ali napravljene su od plemenitih morskih klobuka što ih Samoanci uzgajaju na atolima. Međutim, ljušture su od plastike. Bio sam gladan, pojeo sam ono što nam je ova hulja ponudila kao školjke. Vama nisam htio uskratiti zadovoljstvo da jedete ono što ste mislili da jedete. Osim toga bilo je ukusno... Duboko žalim.

Bezrukov krene prema dizalu. Ivor Steve ga pokuša zaustaviti:

— Ne napuštajte me, molim vas!

Bilo je kasno. Bezrukov je nestajao prema gore.

— Obećali ste mi da ćete se pobrinuti za mene! — vikao je iz svega glasa Ivor Steve.

— Ne razumijem zašto se toliko uzrujavate — reče Gian-Carlo

umiljavajući se. — Dizalo će začas biti natrag, ali ja bih vam savjetovao...

— Ništa ne želim bez Bezrukova... Ne približujte mi se! Naoružan sam.

— Što govoriš gluposti? — reče Ignac Jože.

Ivor Steve se nasloni leđima o zid do dizala. Jednu je ruku držao u džepu i nešto stiskao.

— Čudno ponašanje — komentirao je Gian-Carlo. — U svakom slučaju, gospodo, ne možete izbjeći plaćanje.

— Nećete biti prikraćeni — reče Ignac Jože.

Dizalo je već bilo dolje. Da se Ignac Jože i Gian-Carlo nisu ubacili, Ivor Steve bi krenuo gore sam.

Čim je Ivor Steve dospio na zrak počeo je dozivati:

— Gdje ste gospodine Leve Modeste?

— On je u krošnji hrasta — reče Gian-Carlo. — Znate, ponekad tu zaluta koja ptica i možda se čak oglasi. Ne brinite za njega. Smirit će se i zaspati. Da sam na vašem mjestu, gospodo, vratio bih se u kuhinju i uživao u žabljim krakovima. To jelo je prava delikatesa. Žaba nema više ni u zaostalim močvarama. Čak ni ekskluzivna hranilišta u Zagrebu 2 i 3 ne mogu vam ih ponuditi, premda tamo zalaze neki tamo kineski turisti.

— Ja više nisam gladan — reče Ivor Steve, gledajući u krošnju ne bi li vidio Bezrukova.

— Ja ne mogu odoljeti savjetu Gian-Carla — reče Ignac Jože.

Gian-Carlo krene prema Ivoru Stevu umilno sagnut.

— Kad kušate moje tartufe, uvjeren sam da će vam se apetit vratiti — reče Ivoru Stevu.

Kako se Gian-Carlo približavao, tako se Ivor Steve udaljavao i okretao oko sebe da pronađe najpovoljniji pravac bijega.

— Kako ćeš bez itineratora? — vikao je za njim Ignac Jože.

Ali Ivor Steve ga nije ćuo. Odlučivši se za neku utrinu koja je vodila između brežuljaka nepoznatih tvari, potrčao je što su ga noge nosile.

— Čudan neki svat, taj vaš prijatelj — reče Gian-Carlo Ignacu Joži, premjerujući ga od glave do pete. — Samo izvolite naprijed! — reče mu i ukloni se s praga da ga propusti. Ignac Jože uđe, Gian-Carlo počeka malko, a zatim pogleda u krošnju hrasta, napravi lijevak od šaka i povikne piskavo:

— Gospodine Leve Modeste!... Za tartufe vam garantiram glavom! Nećete ih valjda propustiti?

Iz krošnje ni glaska.

Bezrukov je vjerojatno već spavuckao.

Brian W. Aldiss: Puno sunce

Full Sun

Preveo Nikola Popović

Sjene beskrajnog drvoreda su postajale duže kako se približavala večer da bi, napokon, nestale kada je veliki oblak na horizontu pokrio sunce. Balank je bio zbunjen ali je skinuo lasersku pušku s kolica i stavio je pod ruku, iako je to bio još jedan teret više koji je morao nositi uz brdo, a već je zaista bio umoran.

Robot-kolica nisu se nikada umorila. Uspinjala su se uz ovo brdo dobar dio dana, pa su Balankovi bedreni mišići već malo podrhtavali, gotovo se zgrbio pod krošnjama hrastova, dok je držao korak s robotom na tragu plijena.

U toku cijelog napornog dana instrumenti su im pokazivali da je vukodlak vrlo blizu. Balank je bio oprezan i sumnjičavo je promatrao svako drvo. Posljednjih pola sata trag se gotovo gubio. Kad stignu na vrh brda, odmorit će se ili će to bar učiniti čovjek. Čistina na vrhu je već bila blizu. Sag od uvela lišća pod Balankovim čizmama je postao tanji.

Proveo je mnogo vremena sagnut prema zlatnosmeđem pokrivaču, čak su ga i oči bol jele. Sada je zastao, udišući oštri zrak, i promatrao okolinu. Pogled preko neravne i gotovo nenastanjene doline bio je veličanstven, ali Balank je to jedva i zapažao. Infracrveni signal upozorenja se oglasio i robot je pokazao jednom polugom da je ispred njih izvor topline u veličini čovjeka. Balank je opazio čovjeka isti čas kad i robot.

Stranac je stajao polusakriven iza jednog drveta gledajući bojažljivo u Balanka i robota. Kada je Balank podigao ruku na pozdrav, stranac je oklijevajući odgovorio. Kada je Balank doviknuo svoj broj za identifikaciju, čovjek oprezno izađe na čistinu odgovarajući svojim brojem. Robot provjeri u svojoj memoriji i potvrdi te su onda krenuli naprijed.

Stigavši do čovjeka, opazili su da iza sebe ima malenu pokretnu kolibu. Rukovao se s Balankom, izmijenivši osobne signale, a zatim je rekao da se zove Cyfal.

Balank je bio visok, mršav čovjek, gotovo bez kose, smrknuta lica, što se moglo držati i kao karakteristikom epohe. Cyfal je također bio mršav, ali mnogo manji, tako da je djelovao zdepasto. Bujna kosa pokrivala mu je glavu i spuštala se malo i na lice. Nešto u njegovu vladanju ili možda izraz oko očiju govorio je da je čovjek od one rijetke vrste ljudi koji su veći dio vremena proveli izvan grada.

— Ja sam službenik šumskog gospodarstva za ovo područje — reče Cyfal i pokaže na ručni odašiljač, te nastavi. — Javili su mi da biste mogli biti u ovom kraju, Balank.

— Onda znate da tragam za vukodlakom.

— Vukodlakom? Pa, mnogo ih je u ovom kraju otkad je veći dio stanovništva prešao u gradove.

Nešto mu je u glasu zvučalo kao kritika toga stanja i Balank bez riječi pogleda robota.

— No svakako je pred vama povoljna noć za lov na vukodlaka — reče Cyfal.

— Kako to mislite?

— Puni mjesec.

Balank ne odgovori ništa. Znao je bolje od Cyfala. Pomislio je: kad je mjesec pun, vukodlaci su najmoćniji.

Robot je išao ispred njega dok mu se jedna antena okretala polagano. Balanka je to nerviralo. Išao je za njim. Čovjek i stroj su zastali na rubu malene klisure iza pokretne kolibe. Klisura je bila kao vrh nekakva zapjenjena vala na Pacifiku, jer je ovdje veliki zemljani val, koji je predstavljao ovaj brežuljak, dostigao svoj vrhunac. Iza toga se u veličanstvenom padu spuštao u svježu dolinu. Padina je bila obrasla bukvama kao što je druga strana bila obrasla hrastovima.

— To je dolina Praka. Odavde se vidi i rijeka. — Cyfal je išao za njima.

— Jeste li vidjeli bilo koga tko bi mogao biti vukodlak?

Pravo mu je ime Gondalung, broj identiteta mu je YB 5921 crtica AS 25061. Grad Zagrad.

— Vidio sam jutros. Ali ih je bilo više! — reče Cyfal. Nešto u njegovu vladanju prisili Balanka da ga pogleda bolje.

— Nisam razgovarao ni s jednim od njih ni oni sa mnom.

— Znate ih?

— Razgovarao sam s mnogim ljudima ovdje u tišini šume i kasnije sam saznao da su vukodlaci. Ali, meni nisu nikada učinili nešto nažao.

— Ali, vi ih se plašite? — zamišljeno reče Balank. To polupitanje otkloni sve rezerve kod Cyfala.

— Svakako da ih se plašim. Oni nisu ljudi, nisu pravi ljudi. Oni su neprijatelji ljudi. Je li tako? Oni su moćniji od nas.

— Može ih se ubiti. Oni nemaju strojeva kao što ih mi imamo. Oni nisu ozbiljna opasnost.

— Vi govorite kao gradski čovjek! Koliko dugo lovite ovoga?

— Osam dana. Jednom sam pucao u njega laserskom puškom, ali je bio nestao. To je siv čovjek, vrlo dlakav, oštrih crta.

— Ostanite na večeri sa mnom. Molim vas. Potrebno mi je da s nekim razgovaram.

Cyfal je priredio za sebe komad divljači. Rogoboreći u sebi, Balank je uzeo svoju večeru iz robota. Kako god pogledali, Cyfal je bio anahronizam. Sada drvo jedva da je kome još trebalo u gradovima kao što je to bilo tisućama godina prije. Tu i tamo bi se njime koristilo za nešto nevažno, pa je trebalo samo nekoliko šumskih nadglednika, kojima je bio glavni zadatak da označe drveće, staro drveće, tako da bi ga leteći strojevi mogli iščupati kao truli zub iz čeljusti šume. Taj posao šumskih nadglednika sve su više preuzimali strojevi-roboti i sve je manje bilo ljudi koji su htjeli preuzeti tako opasan i usamljenički posao daleko od gradova.

U eonima zapisane povijesti čovječanstvo je izgradilo strojeve koji su gradove pretvarali u mjesta uživanja. Strojevi su radili za ljude. Stara kamenita prašuma čovjekove kratkotrajne nezrelosti ostala je duboko zakopana u sjećanju kao pougljenjena prašuma karbonskog perioda.

Dakako, u već zaboravljenoj prošlosti, ljudi i strojeviroboti pronašli su kako da stvaraju nov život. Proizvedena je nova hrana, bez mesa i povrća, a stari kotač iz prošlosti odbačen je zauvijek, jer je veza između čovjeka i zemlje prekinuta zasvagda. Poljoprivreda od koje je čovjek živio u svome djetinjstvu bila je mrtva kao i parni strojevi.

Mentalne sklonosti bile su oblikovane novim psihološkim promjenama. Gradovi su postali dovoljni sami sebi, i sve što je trebalo čovjeku našao je u gradovima. Komunikacije između jednog i drugog grada, između svih gradova, bile su tako dobre da istinski putovati više nije bilo neophodno potrebno; gradovi su bili razdvojeni neodređenom vegetacijom, kao što je neki planet bio odvojen od drugog neodređenim prostorom. Malo je ćelavih građana tih gradova ikada i pomislilo o vanjskom svijetu; a oni koji su odlazili iz gradova bili su, bez izuzetka, abnormalni.

— Vukodlaci odrastu u gradovima kao i mi — reče Balank. — Oni tek kada odrastu, bježe iz gradova i traže divljinu. Vama je to poznato, pretpostavljam?

Cyfalovo svjetlo iznad glave bilo je nemirno i svjetlucalo je tako da je iritiralo.

— Bolje je ne govoriti o vukodlacima poslije zalaska sunca — odvrati on.

— Roboti će ih već na vrijeme sve pohvatati.

— Ne budite baš previše sigurni u to. Oni teže otkrivanju

vukodlaka nego čovjek.

— Pretpostavljam da shvaćate kako je to kritika društva, Cyfale?

Cyfal načini kiselo lice i neljubazno uključi svoj ručni prijemnik. Poslije nekoliko trenutaka i Balank učini isto. Operater se odmah javio i on zatraži da ga prebaci na satelit s informacijama.

Želio je saznati nešto novo o projektu istraživanja vremena, ali nije bilo ničega novog na tom planu. Savjetovano mu je da se javi ponovo za jedan sat. Pogledavši prema Cyfalu, vidio je da je lugar odabrao neki plesni spektakl. Nemirne figure su gledane iz njegova ugla na toj maloj projekciji bile sasvim izobličene. Ustao je i pošao prema vratima kolibe.

Robot je stajao vani stalno budan i ne obraćajući pažnju na njega. Nekakva čudnovata svjetlost je obasjavala čistinu. Inače je polumrak bio prošaran tracima novoga mjeseca što se dizao. Bio je iznenađen kako je brzo dan nestao.

Odjednom je bio svjestan sebe kao jedinke i kao cjeline s ograničenim rasponom života od kojeg je već dobar dio otišao unepovrat. Taj trenutak pogleda u vlastitu nutrinu bio je toliko nekarakterističan za njega da se uplašio. Rekao je sam sebi da je već krajnje vrijeme da pronađe tog vukodlaka i da se vrati u grad: od prevelike samoće postao je mračan. Dok je tako stajao čuo je kako mu prilazi Cyfal.

— Žalim što sam bio tako neugodan, jer, zapravo, tako sam sretan što vas vidim. To je samo zbog toga jer nisam navikao na način mišljenja ljudi iz grada. Ne smijete se uvrijediti... sve se boiim da ste mogli pomisliti da sam i ja vukodlak.

— To je nerazumno! Ta mi smo proučili uzorak vaše krvi čim smo vas opazili. — Pošavši tamo gdje je stajao robot, uze svoju lasersku pušku i stavi je pod ruku.

— Za svaki slučaj — reče nemarno.

— Svakako. Vi mislite da je on tu negdje — taj Gondalung, vukodlak. Možda on slijedi vas, umjesto vi njega.

— Kao što ste rekli, pun je mjesec. Osim toga, nije jeo već danima. Oni neće ni taci sintetičku hranu kada su se jednom lycantropski geni ustalili, to znate i vi.

— Zbog toga oni ponekad jedu ljude? — Cyfal je trenutak šutio a onda dodao: — Ali oni su dio ljudske vrste... to jest ako ih gledate kao ljude koji su se pretvorili u vukove, a ne kao vukove koji su se pretvorili u ljude. Hoću reći da su oni ipak bliži nama nego neke životinje ili strojeviroboti.

— Ne govorite ništa o strojevima! — reče Balank iznenađenim glasom. — Kako bismo preživjeli bez strojeva?

Ne obraćajući pažnju na to, Cyfal reče:

— Po mom mišljenju ljudi se pomalo pretvaraju u strojeve. Ja, ja

bih se radije pretvorio u vukodlaka.

Negdje u krošnjama drveća odjeknuo je bolan krik. a zatim se ponovo čuo.

— Noćna sova — reče Cyfal. Taj ga je zvuk vratio u stvarnost i on zamoli Balanka da uđu u kolibu i zatvore vrata. Iznio je nešto vina, koje su podgrijali, posolili i popili.

— Sunce je moja budilica — reče Cyfal pošto su malo popričali. — Odmah ću zaspati. Hoćete li i vi spavati?

— Ne spava mi se... imam jedan osvježavajući preparat.

— Nikada nisam bio operiran za to. Hoćete li vi možda krenuti dalje? Hej, namjeravate li me ostaviti ovdje samog u ovoj noći punog mjeseca? — uhvatio je Balanka za ruku.

— Ako je Gondalung tu negdje, želim ga ubiti još noćas Moram se šta prije vratiti u grad. — No, vidio je da je Cyfal zastrašen i bilo mu je žao malog čovjeka.

— Ali, mogao bi., ipak ostati jedan sat, da se osvježim. Već se tri dana nisam osvježio.

— Hoćete li ga uzeti ovdje?

— Svakako, samo vi prilegnite, ali i vi ste naoružani, zar ne?

— To ne pomaže uvijek.

Dok je mali čovjek pripremao sebi ležaj, Balank je ponovo uključio svoj prijemnik. Novosti su bile pripremljene i krenule su odmah. I opet je Balank bio bačen u daleku i stravičnu budućnost.

Roboti su uspjeli da svoja istraživanja vremena pomaknu za još nekih osam milijuna godina naprijed, a tamo je nekakva devijacija u kvantu elektromagnetskog spektra zaustavila njihovo napredovanje. Razlog tome bio je nejasan i nalazio se u promjeni same prirode Sunca, što je opet snažno utjecalo na strukturu vremena u tom sićušnom uglu galaksije.

Balank je bio znatiželjan da sazna jesu li strojevi riješili taj problem. Pokazalo se da nisu, jer je glavna vijest dana bila da je Platforma Jedan odlučila da operacije teku u rasponu vremena koji je sada otvoren. Platforma Jedan je bio naziv za stroj, za strojevnu civilizaciju nekoliko stoljeća unaprijed, koja je ispružila pesnicu kroz vremensku barijeru i uspostavila vezu sa svim ostalim civilizacijama upravljenim strojevima prije vlastite epohe.

Kakvo razočaranje što su samo elektronski osjeti strojeva mogli saobraćati u vremenu! Balank bi vrlo rado posjetio neki od velikih gradova daleke budućnosti.

Kompenzacija za to bila je što su istraživači slali natrag u ovaj svijet tridevideo slike toga dalekog svijeta. Strani i nepoznati krajolik izazvao je kod Balanka strahovitu glad za tim slikama, on ih je gledao kadgod je mogao. Čak i na tragu vukodlaka, što je bilo zaista naporno, on je tražio svaku postojeću sliku tog nedostižnog i

stravičnog svijeta koji je ležao daleko u istom sloju vremena u kojem je bio i njegov vlastiti svijet.

Dok je prva emisija nastavila trodimenzionalno prikazivanje, Balank začu nekakvu buku izvan kolibe i odmah skoči na noge. Zgrabivši pušku, otvorio je vrata i provirio van držeći lijevu ruku na kvaki, dok mu je na desnoj prijemnik još radio.

Robot je bio vani, osjetila su mu stalno bila u pogonu. Okrenuo se prema Balanku uperivši u njega jedan indikator kao da se ljuti. Pao je neki list s drveta. Ovdje nikada nije potpuno tiho kao u gradovima u toku noći. Uvijek je nešto živjelo ili umiralo u tim napuštenim šumama.

I kako je uperio pogled kroz tamu — pa, naravno, tu su bili robot i vukodlak, navodno — vidio je situaciju mnogo jasniju nego inače. Njegova je vizija bila pod utjecajem prikazivanja budućnosti koja mu je blijedo svjetlucala na rukavu. Dvije faze istoga svijeta bile su postavljene jedna uz drugu; jedna je bila uz njega obećavajući sredinu gdje će biti potrebna drugačija osjetila da bi se preživjelo.

Zadovoljan, ali još zabrinut, Balank zatvori vrata i sjedne da prostudira emisiju. Kada je emisija bila završena, opet je stavio na početak. Opazivši njegovu zainteresiranost, Cyfal na svom ležaju odabere isti program.

Iznad ledene pustinje Zemlje sjalo je plavo sunce, premaleno da bi bilo disk, i od te količine svjetlosti nastale su sve promjene na Zemlji. Svjetlo mu je bilo sjajno kao u punog mjeseca i jedva da je bilo toplije. Vrlo malo nekakvog čudnog zelenila, potpuno zakržljalog, prekrivalo je planinu. Sve stare primitivne vrste flore davno su nestale. Drveće, koje je toliko vremena suvereno vladalo na Zemlji, nestalo je. Nestale su i životinje. I ptice su nestale s neba. U planinskim jezerima vrlo je malo vrsta nastavilo životarenje.

Nove su sile naslijedile ovu kasniju Zemlju. To je bilo vrijeme veličanstvene zore, noći na apsolutnoj ništici i godine neprestanih snježnih oluja.

Ali, ipak je bilo i gradova. Njihova su svjetla gorjela svjetlije od prohladnog Sunca, a tu su bili i strojevi.

Strojevi tog dalekog vremena bile su čudovišne i komplicirane stvari, polagane i oklopljene, i bile su više nalik na dinosauruse, koji su ispunjavali svojevremeno jedan sat Zemljine zore. Oni su plazili preko bijelog pustog krajolika obavljajući svoje neizbježne poslove. Dizali su se u svemirski prostor gdje su gradili monstruozni splet ruku koje su se pružale daleko izvan Zemljine putanje, da bi prikupile energiju i suprotstavili se siromašnom Suncu golemom mrežom magnetnog polja.

U prirodnom toku svoga razvoja Sunce je prošlo sve faze: fazu bijelog patuljka, zatim fazu žute zvijezde kada je odražavalo život

kralješnjaka; ta je faza bila vrlo kratka i prošla je. Sada se kretalo prema svojem proljeću, koje je još bilo daleko, kada će ući u glavni dio svojeg života i postati crvena patuljasta zvijezda. Onda će ostarjeti, zatim će ući u fazu koja će biti značajnija od svih dosadašnjih. I kada strojevi obloženi svojim tvrdim oklopima dođu blizu njega, Sunce će ući u period mirovanja koji će se mjeriti milijardama godina i tada će na treći planet bacati svjetlo poput stalnog punog mjeseca.

Prikazivanje ovog dokumentarnog razvoja Sunca pratio je komentar koji se sastojao uglavnom od pregleda kakve će teškoće očekivati Platformu Jedan i ostale stroj evne civilizacije u to vrijeme. Bio je previše kompliciran da bi ga Balank razumio. Digao je glavu s prijemnika i vidio da je Cyfal zaspao na ležaju. Na njegovu prijemniku, također na ruci, sjalo je jedno potamnjelo Sunce.

Nekoliko trenutaka Balank je zamišljeno promatrao lugara. Cyfalova ga je kritika strojeva uzbudila i zasmetala. Dakako, ljudi su oduvijek kritizirali strojeve, ali, napokon, čovječanstvo je sve više zavisilo od njih i većina je kritika bila površna. No Cyfal kao da je sumnjao uopće u ulogu strojeva.

Bilo je vrlo teško zaključiti koliko je u svemu tome istine. Ti vukodlaci, na primjer. Oni su uvijek bili i ostali čovjekovi neprijatelji i to je, vjerojatno, bio razlog što su ih strojevi tako progonili — za dobrobit čovjeka. Ali, po onome što je naučio u patrolnoj školi, tih je bića bilo sve više. I da li, zbilja, imaju nekakvu moć koja je izvan ljudske moći, koja im pomaže da prežive i da se razvijaju ondje gdje ne može čovjek, čak i uz pomoć sve tehnike koju pružaju gradovi. Braća Tame, tako su nazivali vukodlake jer su nalikovali na noćne prikaze čovjeka. No, oni nisu bili ljudi, ali nitko nije znao u čemu su se razlikovali, osim što se znalo da mogu preživjeti ondje gdje ne može čovjek.

Namršten, Balank izađe na vrata i pogleda. Mjesec se penjao bacajući blijedo svjetlo kroz grane na čistinu i na robota. Balank se podsjetio na onaj daleki dan kada Sunce više neće toplo sjati.

Robot je bio uključen na transmisiju i Balank se pitao s kim to sada komunicira. Vjerojatno s glavnim štabom, tražeći nova naređenja ili šaljući im svoj izvještaj.

— Jedan sat ću provesti sa svojim osvježivačem — reče. — Je li kod tebe sve u redu?

— U redu, ja ću ostati na straži — odgovori robotov integrirani krug.

Balank se vrati u kolibu, sjede za stol i pričvrsti osvježivao preko čela. Odmah je pao u nesvjesticu koja je imala djelovanje forsiranog spavanja, tako da ga je to osvježavalo za slijedeća sedamdeset i dva sata. Na kraju programiranog vremena se probudio, nezadovoljan

sviješću da mu je u glavi bila pometnja.

Prije nego što je digao glavu sa stola, pomisli: u toj dalekoj hladnoj budućnosti nikada nismo vidjeli neko ljudsko biće

Uspravio se. Pa, da, to je bila samo slučajna omaška u tom kratkom informativnom programu. Ljudi nisu bili tako važni kao strojevi, a to će biti sve prisutnija činjenica u dalekoj budućnosti. Ali, nijedna vijest nije prikazala ljude, čak ni u velikim gradovima. Pa, to je besmisleno, tamo mora da je bilo mnogo ljudi! Strojeviroboti su se zavjetovali u vrijeme svoje povijesne emancipacije da će uvijek štititi ljudsku vrstu.

E, pa, reče Balank sam sebi, govoriš gluposti. Neprijateljski komentari Cyfala koje je izgovorio prije spavanja unijeli su ti trak sumnje u glavu. Nehotice je pogledao prema lugaru.

Cyfal je bio mrtav na svom ležaju. Bio je iskrivljen a glava mu je visila s kreveta s iščupanim grlom. Krv je još curila iz rane kapajući vrlo polagano s jednog ramena na pod.

Prisilivši se, Balank mu priđe. U jednoj ruci Cyfal je držao čvrsto komad sivog krzna.

Vukodlak se oglasio! Balank se uhvati rukom za grlo sav zgranut. Očito se probudio na vrijeme da bi spasio vlastiti život i ta je zvijer pobjegla.

Dugo je tako stajao zgranut i sa sažaljenjem gledao mrtvog čovjeka, prije nego što mu je istrgnuo iz ruke komad vukodlakove kože. Pregledao ju je s gađenjem. Krzno je bilo mekanije nego što je mislio i nije moglo biti vučje krzno. Okrenuo je dlake. Komad kože bio je istrgnut zajedno s kosom. Pogledao je malo pažljivije.

Na koži je bilo utisnuto jedno slovo.

Bilo je blijedo, ali kad ga je bolje pogledao, bilo je jasno da je to slovo S na kraju komada kože. Ne, to će biti ogrebotina, ožiljak, sve drugo osim slova. To bi značilo da je sintetika i da je ostavljeno samo da bi zavaralo Balanka.

Pojurio je prema vratima, dograbivši lasersku pušku i jurnuo napolje. Mjesec je sada bio odskočio visoko. Vidio je robota kako dolazi preko čistine.

— Gdje si bio? — povikao je na njega.

— Patrolirao sam. Čuo sam nešto među drvećem i ugledao velikog sivog vuka, ali ga nisam uspio uništiti. Zašto si ti zaplašen? Registriram višak adrenalina u tvojim venama.

— Dođi i pogledaj. Netko je ubio lugara.

Stao je na stranu da propusti robota, koji je nad mrtvim tijelom na ležaju ispružio nekoliko polugica. Dok je to gledao, Balank stavi komad kože s dlakama u džep.

— Cyfal je mrtav. Iščupan mu je grkljan. To je djelo neke velike životinje, Balank, ako si se odmorio moralo slijediti vukodlaka

Gondalunga s brojem identiteta YB 5921 crtica AS 25061. On je počinio taj zločin.

Izašli su napolje. Balank je osjetio kako drhti. Reče:

— Zar nećemo pokopati tog jadnika?

— Ako je potrebno, možemo se vratiti u toku dana. Nije bilo moguće svađati se s robotima. Ovaj je već krenuo i Balank je bio prisiljen da ga slijedi.

Krenuli su niz padinu prema rijeci Praka. Teškoće pri silaženju otklonile su sve ostale misli iz Balankove glave. Sve do sada slijedili su Gondalunga i nije bilo vjerojatno da će on ići dalje. Ovdje preko brda ležala je pusta visoravan bez ikakva zaklona. U toj isprepletenoj dolini Gondalung će se morati spustiti na zemlju u nadi da će se negdje sakriti. No njihovi će ga instrumenti pronaći i tada će ga uništiti. S malo sreće, on će ih prije toga odvesti do neke spilje gdje će naći i uništiti ostale ljude i žene, pa možda i djecu, koja imaju opasne lycantropske gene i koji odbijaju da žive u gradovima.

Bilo im je potrebno dva sata da se spuste u niže dijelove doline.

Veliki komadi stijenja pali su dolje i sada su činili posebne brežuljke s velikim, pjeskovitim, okomitim klisurama s nešto bilja na vrhovima. Rijeka Praka je sama vrlo često nestajala pod stijenjem u uskim klancima i cijeli je kraj bio isprekidan spiljama i pukotinama u stijenama. To je bilo idealno područje za skrivanje.

— Moram se malo odmoriti — zadihano progovori Balank. Robot se odmah zaustavi. On se kretao vrlo lako preko svakakva terena pomažući se kratkim nogama ako to nije mogao na kotačima i gusjenicama.

Stajali su zajedno, slabo pristajući jedan uz drugog u bljedunjavoj noći, okruženi šumovima malene rijeke koja se probijala preko kamenitog korita.

— Opet si uključio odašiljač? S kim komuniciraš? Umjesto odgovora, robot ga zapita:

— Zašto si spremio onaj komad vučje kože koji si našao u lugarevoj ruci?

Balank je odmah potrčao, bacivši se u zaklon iza najbliže stijene. Opruživši se u blato, vidio je mlaz vreline kako je šiknuo iznad njega i nastavio je puzati iza ugla stijene. Praka je ovdje tekla kroz duboke pukotine. Strah mu dade snagu te Balank jurne i preskoči pukotinu u velikom skoku. Našao se u sjeni na drugoj strani rječice. Otpuzao je iza velike stijene kojoj je ravni vrh bio obrastao zakržljalim borovima.

Robot ga je dozivao s druge strane rječice.

— Balank, Balank, ti si nešto pobrkao u svojoj glavi! Ostajući zaklonjen iza stijene, on mu odvrati jakim glasom:

— Vrati se, robote, ovdje me nećeš nikada naći!

— Zašto si sakrio onaj komad vučje kože?

— Kako znaš za tu kožu, osim ako je sam nisi tamo stavio? Ti si ubio Cyfala jer je znao nešto o strojevima što ja ne znam, je li tako? Htio si da povjerujem kako ga je ubio vukodlak, zar ne? Strojevi, zapravo, postepeno ubijaju ljude, je li tako? Ne postoje vukodlaci, zar ne?

— Griješiš, Balank. Postoje, i te kako. I zato što ljudi u to ne vjeruju, vukodlaci su preživjeli. Ali, mi vjerujemo da oni postoje i za nas su oni veća opasnost nego što je sada čovječanstvo. Zato se predaj i vrati. Nastavit ćemo tražiti Gondalunga.

Nije ništa odgovorio. Sagnuo se i osluškivao kako stroj bruji na drugoj strani rijeke.

Pognut na vrhu stijene među borovima iznad Balankove glave bio je neki mišićav čovjek sa ćelavom glavom. On se vješto krio, mnogo bolje od čovjeka dolje, koristeći svaku sjenu, i dok je upijao u sebe scenu koja se odvijala dolje, mozak mu je munjevito razmatrao sve mogućnosti tako brzo kao što ga noge mogu nositi kroz divljinu. Čekao je nepokretan, a lice mu je bilo sivo, surovo i napeto.

Robot je donio odluku. Kako nikako nije dobivao odgovor od čovjeka, on živahno obiđe stijenu i priđe rubu pukotine kroz koju je tekla rijeka. Za pokus je poslao još jedan mlaz eksplozivnih vrelih zraka preko rijeke na suprotnu stijenu nakon čega se čula tuča eksplozivnih kuglica.

— Balank! — zvao je robot uzalud.

Balank nije odgovarao, ali robot je bio siguran da nije ubio čovjeka. Mora nekako prijeći pukotinu koju je preskočio Balank. Razmišljao je šaljući istovremeno pozive u pomoć, ali najbliži je grad bio Zagrad, a on je vrlo daleko.

Ispružio je svoje kratke noge koliko je mogao. Njegove noge s kandžama mogle su dodirnuti drugu stranu, ali tamo se odronjavao teren, pa mu ne bi mogao podnijeti težinu. Njuškao je polagano duž pukotine tražeći najbolji položaj, najbolje mjesto.

Iz zaklona Balank je promatrao robota kako se presijava tamnim ubilačkim sjajem na svjetlosti punog mjeseca. Dohvatio je oveći kamen, znajući što mora učiniti. On mu je ovdje davao najbolju šansu — a možda i jedinu šansu da uništi stroj. Kada bude ispružen preko pukotine, on će jurnuti naprijed. Robot će u tom trenutku biti previše zauzet samim sobom da bi obraćao pažnju na njega. Bacit će kamen na robota i oboriti ga u rijeku.

Robot je bio brz i mudar. Imat će samo djelić sekunde za djelovanje. I već su mu se napeli mišići oko kamena, već je stisnuo zube u napetosti, već je oči upro u mrskog neprijatelja. Njegovo vrijeme nailazi svake sekunde... Bilo je ili on ili ja...

Gondalung je zurio dolje u taj nevjerojatni prizor u koji je i nehotice bio uvučen. Vidio je što čovjek namjerava, znao je da gleda

za djelić sekunde ispred robota, protivnika.

Njegovi, ljudi tame, djeluju drugačije. Oni gledaju mnogo dalje unaprijed kao što su to uvijek i činili, na način koji Homo sapiens nije mogao ni zamisliti. Za Gondalunga ishod ove male bitke bio je nevažan. On je znao da su njegovi ljudi već dobili bitku protiv čovječanstva, ovakvog kakvo je sada. On je znao da oni još moraju ući samo još u pravu bitku protiv strojeva-robota.

No, to će vrijeme doći: oni će pobijediti strojeve-robote. U danima kada će Sunce vječno sjati nad sretnom Zemljom kao puni mjesec — u tim danima njegova će vrsta završiti razdoblje čekanja i tada će početi njihova vladavina, vladavina vukodlaka.

Arthur C. Clarke: ***Nevolje s vremenom***

Trouble with Time

Prevela Mia Ostoja

— Na Marsu nema mnogo kriminala — pomalo je tužno kazao inspektor Rawlings. — Zapravo, to i jest glavni razlog zbog kojeg se vraćam u Scotland Yard. Kad bih još ostao ovdje, potpuno bih izišao iz prakse.

Sjedili smo u glavnom promatračkom predvorju svemirske luke na Phobosu i gledali nazupčene i isušene litice beživotnog Mjeseca. Putnička raketa koja nas je dovela s Marsa otisnula se prije deset minuta i sada je počinjala dug povratak prema žućkastoj lopti koja kao da je visila između zvijezda. Za pola sata ukrcat ćemo se na putnički brod za Zemlju — planet na koji većina putnika još nikada nije kročila, ali koji još nazivaju svojim »domom«.

— A ipak — nastavi inspektor — katkad se pojavi pokoji slučaj pa život postane zanimljiviji. Vi ste trgovac umjetninama, Maccare, i zacijelo ste čuli o onoj maloj nezgodi koja se prije nekoliko mjeseci dogodila u Meridianu.

— Ne... nisam čuo — odgovori nizak, debeljuškast čovjek maslinaste puti, kojeg sam također smatrao turistom povratnikom. No vjerojatno je inspektor prije putovanja provjerio listu putnika. Razmišljao sam o tome koliko zna o meni i pokušao sam sebe uvjeriti kako mi je savjest potpuno čista. Uostalom, svi smo ponešto prenijeli kroz marsovsku carinarnicu.

— Istina, sve se brižno tajilo — nastavi inspektor — ali takvo što ne ostaje dugo tajnom. Naime, kradljivac dragulja sa Zemlje pokušao je ukrasti najveću dragocjenost meridijanskog muzeja — Sirenijsku božicu.

— Pa to je glupo! — prekinuo sam ga. — Taj je kip uistinu vrijedan, iako je zapravo komad kamena. Ali ne može se nikome prodati! To je kao da ukradete Monna Lisu!

Inspektor se pomalo kiselo osmjehnuo.

— To se jednom dogodilo — reče. — Možda je bio isti razlog. Ima, naime, kolekcionara koji bi dali pravo bogatstvo za takav predmet, iako bi samo oni mogli uživati u njemu. Zar nemam, možda, pravo, Maccare?

— Imate pravo. Među ljubiteljima starina ima svakakvih osobenjaka.

— Tog momka, Dannyja Weavera, izvrsno je platio jedan takav kolekcionar. I da ga nije omela gotovo nevjerojatna sitnica, uspio bi je ukrasti.

Preko razglasa obavijestila nas je putnička služba svemirske luke da će zbog posljednje provjere goriva naš brod za Zemlju poletjeti s malim zakašnjenjem, a pozvano je i nekoliko putnika da se jave na šalteru informacija. Dok smo slušali te obavijesti, sjećao sam se nekih činjenica što sam ih znao o Sireniiskoj božici. Iako nisam nikada vidio original, kao ni većina turista, i ja sam imao njezin odljevak u svojem prtljagu. Na odljevku je bio žig marsovskog ureda za starine, koji je jamčio da je »ta vjerna reprodukcija prava kopija tzv. Sirenijske božice, nađene u Sirenijskom moru za Treće ekspedicije godine 2012. (A. M. — anno mundi — 23)«. Ta mala i neugledna stvarčica bila je uzrok mnogih neprilika: budući da je bila velika tek kojih dvadesetak centimetara, ne biste je ni dvaput pogledali kad biste je vidjeli u nekom muzeju na Zemlji. Bila je to zapravo glava mlade žene pomalo orijentalnoga izgleda, izduženih usnih resica, sitnokovrčave kose, poluotvorenih usana koje su izražavale užitak, zadovoljstvo ili, možda, čuđenje. No ipak je ta njezina zagonetna pojava izazvala nastanak stotinjak religijskih sekti i dovela do ludila nekoliko arheologa. Jer kako se uopće mogla naći ta izrazito ljudska glava na Marsu, čiji su jedini inteligentni stanovnici ljuskari — »školovani jastozi«, kako ih popularno nazivaju u novinama. Prastanovnici Marsa nikada nisu ostvarili svemirske letove, i svakako je njihova civilizacija izumrla prije no što se pojavio čovjek na Zemlji. Bez dvoumljenja može se reći da je ta božica tajna broj jedan Sunčeva sistema. Ne vjerujem da će se naći rješenje te zagonetke još za našeg života, ako se uopće ikada i odgonetne.

— Dannyjev je plan bio uistinu jednostavan — nastavi inspektor. — Znate i sami kako nedjeljom, kad je sve zatvoreno, marsovski grad potpuno opusti jer kolonisti ostaju kod kuće i gledaju TV-program sa Zemlje. Danny je na to i računao kad je u petak kasno popodne rezervirao sobu u hotelu u zapadnom dijelu Meridiana. Imao je cijeli subotnji dan za istraživanje muzeja, a u nedjelju je mogao nesmetano obaviti svoj posao. U ponedjeljak ujutro bio bi jedan od mnogobrojnih turista koji napuštaju grad...

Rano u subotu prošetao se kroz mali park i prešao u Meridian Istok, gdje se nalazi muzej. Ako možda ne znate, grad se tako zove jer je točno na 180 stupnjeva geografske dužine. U parku je velika kamena ploča na kojoj je uklesan 180. meridijan, kako bi se posjetioci mogli slikati stojeći istodobno na dvije hemisfere. Uistinu je čudno kako jednostavne stvari oduševljavaju ljude!

Danny je proveo dan pažljivo razgledajući muzej, kao i svaki drugi turist koji je odlučio iskoristiti sve ono što je platio. Ali kada je došlo vrijeme zatvaranja, on nije otišao. Uvukao se u jednu od galerija koja je bila zatvorena za posjetioce. Naime, u toj je galeriji pripremana izložba o kasnom razdoblju Kanala, ali je muzeju ponestalo novaca pa je ostala nedovršena. Danny je tu ostao sve do ponoći kako bi se uvjerio da nije neki istraživač zanesenjak ostao u zgradi. Tada je tek izišao i prionuo na posao.

— Oprostite — opet sam ga prekinuo — a gdje je bio noćni čuvar?

Inspektor se nasmiješio.

— Dragi prijatelju, to je preveliki luksuz na Marsu! Nije bilo čak ni alarmnih uređaja, jer tko bi se mučio da ukrade kamene kipove? Pa ipak, božica je bila hermetički zatvorena ispod stakleno-čeličnog poklopca kako je ne bi ukrao koji od lovaca na suvenire. Kad bi je netko i ukrao, ne bi je mogao nigdje sakriti jer bi svi posjetioci bili pažljivo pretreseni na izlazu čim bi se opazilo da je nestala.

Uistinu je tako. Kad sam ga upitao o čuvaru, razmišljao sam kao Zemljanin, zaboravljajući da je svaki grad na Marsu mali zatvoreni svijet ispod polja sile koja ga štiti od smrzavanja. Iza tih elektronskih štitova prostire se vrlo neprijateljska praznina Marsova zaleđa, gdje čovjek bez zaštitne opreme umire za nekoliko sekunda. Dakako, to olakšava provođenje zakona, i zato nije čudno što je na Marsu tako malo kriminala...

— Danny je imao lijepu kolekciju alata, tako probranog i finog poput ururskog. Najvažnija je bila mikropila, ne mnogo deblja od željezne niti za lemljenje; imala je vrlo tanku oštricu koju je okretao ultrazvučni izvor snage, i to milijun okretaja u sekundi. Prolazila je kroz staklo i metal kao kroz maslac, te ostavljala rez tanak poput vlasi kose. Dannyju je to bilo neobično važno jer nije smio ostaviti za sobom nikakav trag.

Vjerujem da ste pogodili kako je namjeravao izvesti krađu: prvo presjeći donji dio poklopca, izvaditi originalnu statuu Sirenijske božice i na njezino mjesto staviti običan odljevak. Prošlo bi nekoliko godina dok bi neki radoznali stručnjak otkrio strašnu istinu, a mnogo prije toga original bi otputovao na Zemlju, i to izvrsno zamaskiran kao vlastiti odljevak — s originalnim žigom marsovskog ureda za antikvitete. Vrlo vješto, zar ne?

Sigurno mu je bilo vrlo teško da sve to obavi u mračnoj galeriji, okružen svim tim milijun godina starim rezbardjama i neobjašnjivim umjetničkim predmetima. I muzej na Zemlji noću je prilično neugodan, ali je bar — ljudski. A galerija 3, u kojoj je smještena Sirenijska božica, posebno je neugodan. Naime, u njoj su izloženi bareljefi koji prikazuju stravične životinje kako se bore međusobno. Te su životinje nalik na divovske kukce, no većina paleontologa niječe

da su oni ikada mogli postojati. Bili oni izmišljeni ili ne, ipak su pripadali ovom svijetu, i nisu mnogo uznemiravali Dannyja. On se više plašio, zapravo užasavao božice koja ga je hladno promatrala izazivajući ga da objasni njenu prisutnost ovdje. Od njena su ga prodornog pogleda prošli trnci. Kako to znam? On mi je rekao!

Danny je prionuo na posao, isto tako pažljivo kao kad se brusač dijamanata sprema da obradi dragulj. Gotovo je cijelu noć prorezivao stakleno-čelični poklopac. Bila je zamalo zora kad je završio i odložio pilu. Iako je još bilo mnogo posla pred njim, najteži je dio bio završen. Trebao je još uzeti originalnu božicu, na njeno mjesto staviti odljevak, pažljivo namjestiti poklopac, a zatim provjeriti sve prema slikama koje je ponio sa sobom. Tada je još morao pažljivo obrisati svoje tragove, no sve je to moglo trajati gotovo cijelu nedjelju, pa se nije uopće zabrinjavao ni žurio. Imao je, znači, još puna 24 sata! Sigurno će dobrodošlicom pozdraviti prve posjetioce u ponedjeljak, pridružiti im se i umiješati se među njih kako bi neopaženo izišao iz muzeja.

Bio je za njega težak šok kad su se glavna vrata muzeja s bukom otvorila u 8.30 sati i kada su šestorica namještenika muzeja nastavila redom otvarati sve prostorije za posjetioce. Danny je pojurio prema izlazu za slučaj opasnosti, ostavivši sve: i alat, i božice... No na ulici ga je čekalo još jedno iznenađenje: umjesto pustih ulica u to doba dana, kad bi svi stanovnici kod kuće čitali nedjeljne novine, stanovnici Meridiana Istok žurili su i gurali se prema svojim uredima, po čemu je bilo očito da je ovaj put nedjelja običan radni dan. Kad se jadni Danny vratio u hotel, mi smo ga tamo već čekali. Nismo mogli dobiti veliko priznanje zato što smo zaključili da je samo posjetilac sa Zemlje — i to vjerojatno jedan od novodošlih — mogao previdjeti najvažniju osobitost grada Meridian. Vjerujem da znate što je to!

— Priznajem da ne znam — odgovorio sam. — Ne može se mnogo vidjeti i naučiti o Marsu za samo šest tjedana, a ja nisam nikada ni bio istočnije od Syrtis Majora.

— Pa to je uistinu jednostavno! Ali ne bismo smjeli biti previše strogi prema Dannyju; čak i sami mještani pokatkad pogriješe. Mi na Zemlji s time nemamo teškoća jer taj problem bacamo u Pacifik. Ali na Marsu je, dakako, samo isušeno, beživotno tlo, a to znači da svatko mora živjeti prema međunarodnoj datumskoj granici...

Danny je, naime, radio u Meridian Zapadu. Tamo je bila nedjelja — a bila je nedjelja i kada smo ga mi uhvatili pri povratku u hotel. Ali prijeko, u Meridian Istoku, samo pola milje dalje, bio je — ponedjeljak. Taj mali izlet preko parka izazvao je tu razliku. Rekao sam vam — Danny je bio loše sreće!

Zavladala je tišina ispunjena sažaljenjem. A onda sam je ja prekinuo:

— Koliko je dobio?

— Tri godine — odgovorio je inspektor Rawlings.

— Nije mnogo...

— Tri marsovske godine! A to je gotovo šest naših. A treba i da plati veliku novčanu kaznu koja, čudnom slučajnošću, iznosi koliko i cijena njegove karte za povratak na Zemlju. On nije u zatvoru, dakako, jer Mars ne može priuštiti takav neproduktivni luksuz: Danny mora raditi da se prehrani, ali pod diskretnim nadzorom. Rekao sam vam da muzej u Meridianu nije mogao osigurati noćnog čuvara. Eto, sada ga ima. Pogodite koga!

»Svi putnici neka se pripreme za ukrcavanje za deset minuta! Molimo da ponesete svoj ručni prtljag!« — naredio je glas iz zvučnika.

Budući da smo se uputili prema zračnoj pretkomori, nisam mogao a da ne postavim još jedno pitanje:

— A što je s ljudima koji su nagovorili Dannyja na kradu? Mora da je netko moćan i bogat bio inicijator njegova pothvata! Jeste li i njega uhvatili!

— Ne, još nismo! Dobro je sakrio sve svoje tragove, i vjerujem da je Danny govorio istinu kad je rekao da nam ne može dati nikakve podatke o njemu. Uostalom, kako sam već rekao, to ionako nije moj slučaj. Vraćam se svom starom poslu u Yardu. Ali policajac uvijek ima oči širom otvorene i naćuljene uši, baš kao i trgovac umjetninama. Nije li tako, Maccare? Oh, izgledate mi nekako bolesni! Hoćete li jednu od mojih tableta protiv svemirske bolesti?

— Neću, hvala — odgovori trgovac Maccar. — Dobro sam, nije mi ništa!

Njegov je glas zvučao gotovo neprijateljski. Osjetilo se da su međusobni odnosi prilično ohladnjeli. Pogledao sam Maccara a zatim inspektora. I odjednom sam shvatio da je pred nama vrlo zanimljivo putovanje.

Snežana Bulić: ***Princ iz jata Plejada***

Dvadeset osam mi je godina. To je moj prvi problem jer sam neudana.

Mnogi znanoi tvrde da mi spol jasnost i moje zanimanje uopšte nisu u skladu. Radim u Institutu za istraživanje svemira.

Moja doktorska disertacija, koju svi čije ime nešto znači u naučnom svetu drže da je izvanredan naučni rad, otvorila mi je vrata u sve institute kojima je bio potreban fizičar.

Izabrala sam Institut za istraživanje svemira. Kasnije ćete saznati zašto.

Nije moguće opisati kako su reagovali svi ti učeni ljudi kad sam se pojavila u Institutu prvog radnog dana. Bila sam obučena kao i sve devojke koje nisu zaostajale za modom prošle, 1985. godine: u svetlucavi srebrni triko tesno pripijen uz telo. Upotrebila sam diskretnu šminku u nežnim srebrnim i ljubičastim tonovima. Moja negovana, ljubičasto obojena kosa bila je lepo očešljana u tada vrlo modernu »slap-frizuru«.

Neki nizak, ćelav čovek, o kojem sam kasnije saznala da je šef grupe astrofizičara, u kojoj je trebalo da i ja radim, ljutito mi je dobacio da sam pogrešno ušla jer se tu ne priređuje nikakvo takmičenje za izbor lepotice.

Kasnije su se privikli na mene, ali ja se ni danas, iako je otad prošla cela godina, nisam privikla na njihove odvratne radne ogrtače. I dok se moje zanesene kolege ponekad zaborave pa u tim ogrtačima izađu i na ulicu posle radnog vremena, ja jedva čekam da svučem tu nemaštovitu uniformu.

Možda je to jedan od razloga da šef u mojim radovima uvek traži dlaku u jajetu i silno je nesrećan što je nikad ne nađe. Uspela sam da potpuno zbunim tog čoveka oborivši njegovu teoriju da lepe žene ne mogu biti inteligentne.

Moj je život, izuzevši uzbuđenja na radnom mestu, prilično jednoličan. Jedino istinsko zadovoljstvo nalazim u radu. Bilo bi bolje kad ne bih sve tako brzo i lako shvatala. Nosila bih kući debele knjižurine, mučila bih se da razjasnim komplikovane formule i ne bih imala vremena da razmišljam o sebi.

Ovako, to moram reći bez lažne skromnosti, probleme rešavam na radnom mestu, a kod kuće... ležim u udobnoj postelji i mislim:

Gde sam pogrešila? Dok sam studirala, jedina mi je briga bila da u indeksu ne bude niže ocene od desetke. Gluplje, ružnije kolegice imale su mladiće, izlazile sa njima i u indeksima redale šestice i sedmice.

Viđam ih ponekad... Šetaju parkom s predivnom dečicom.

Imala sam i ja dosta prilika da se udam, ali...

Nevolja je u tome što ne bih mogla podneti da moj životni saputnik bude gluplji od mene.

Naravno, bilo je i pametnih, čak vrlo pametnih...

Moram da priznam još nešto: velik sam esteta. Pokušavala sam sama sebe da ubedim da budem realnija, da prihvatim čoveka onakvog kakav je, ali moja priroda je jača od mene. Privlače me samo izuzetno lepi muškarci. Trojicu koji su zadovoljavali moja estetska merila i koji su bili vrlo zainteresovani za mene ni uz mnogo veću toleranciju nego što je moja ne bih mogla svrstati u onu grupu pametnih.

Tako sam na kraju dobila kao presek jedan prazan skup.

Pre dvanaest dana vezisti u Institutu su prvi put uhvatili nekakve signale iz jata Plejada. Dolaze u pravilnim razmacima svakih 5 časova. 12 minuta i 36,3 sekunda. Kompjutorom smo dešifrovali neke delove poruka na pet različitih načina. U četiri verzije dešifrat je sadržao pojmove: vreme, prostor, brzinu i još neke koji se ponavljaju i u čiji smisao nismo uspeli proniknuti, ali se pojavljuju na tako kontradiktoran način da smo svi u Institutu uvereni da je posredi greška u dešif rovan ju poruke. Peta verzija u nama budi nadu, jer iako još ne shvatamo niz pojmova, jasno je da je reč o inteligentnim bićima koja su svesna našeg prisustva u svemiru i, ako nije posredi neka greška, spremaju se da nas posete. U porukama nas zovu, tu nema zabune, svojom braćom. Pretpostavljamo da smo im slični po izgledu, ali njihova je civilizacija razvijenija od naše.

Ceo projekt držimo u najvećoj tajnosti, jer nemamo nikakvu predodžbu o tome kada bi se ta poseta mogla da ostvari i na koji način će oni preći fantastičnu razdaljinu koja nas deli. Isto tako znamo, ako su ti radio-valovi putovali normalnom brzinom od 300.000 kilometara na sekundu, da su poruke slane pre nekoliko desetina hiljada godina (koliko je u svetlosnim godinama izraženo rastojanje od jata Plejada) i da oni koji su ih slali sigurno više nisu u životu.

Svi se ipak nadamo, ja najviše, da su Oni ovladali nama nepoznatim moćima, da su gospodari prostora i vremena, da se koriste nekim tajanstvenim kosmičkim silama i prečicama u svemiru i da mogu dopreti do nas.

Zamišljam ih kao superiorna, prelepa bića koja će doneti blagostanje na Zemlju. Uvek sam se ponosila svojim znanjem, ali sad

se osećam kao dete koje tek treba da uči.

Već nekoliko noći odlazim u opservatoriju. Velikim teleskopom posmatram sazvežđe Bika i u njemu najsjajnije od svih razvijenih jata — jato Plejada. Pitam se, gledajući tih stotinak zvezda koje sačinjavaju nebesku zajednicu, kamo ih vodi to njihovo zajedničko kretanje i koja je od tih zvezda podarila razum, taj najvredniji dragulj svemira.

Često pravim neobično poređenje. Zamišljam sebe u srednjovekovnom kamenom zamku... Sedim kraj prozora, vezem i neprestano gledam na put. Nitko ne može proći neopažen. Čekam viteza na belom konju, princa iz neke daleke, meni tajanstvene i egzotične zemlje. Pričaće mi priče o drugim ljudima, njihovim običajima, životinjama i biljkama koje nikada nisam videla.

Moj život, sredina u kojoj sam odrasla, samo je delić nečega što mogu obuhvatiti pogledom sa vrha kamene kule. Ono što je izvan mog vidokruga za mene je nepoznato i neuverljivo. Zbog toga čekam da mi to tajanstveno samo dođe.

Srednjovekovnu lepoticu zadržavali su u mračnom zamku okovi društvenih obzira i predrasuda, mene potkraj dvadesetog veka sputava nedovoljno razvijena ljudska spoznaja, nesavršenost naših saznanja.

U okvirima mogućnosti srednjovekovna ledi učinila je najviše što je mogla. Sela je kraj prozora i onog trenutka kad se pojavi princ ispustiće maramicu ili svoj vez da bi na sebe skrenula pažnju.

Ja radim u Institutu za istraživanje svemira. Doktorirala sam fiziku. Učinila sam najviše što sam mogla.

Kad Oni dođu, biću među prvima koji će to saznati... I naći ću već neki način da na sebe skrenem pažnju.

Strpljiva sam. Čekam...

Samo, brine me mojih dvadeset osam godina.

Radu Honga: ***Mrtvi planet***

Planeta moarta

Preveo Lucijan Koraku

Ted i Luk su jedva vukli svoje cokule po kamenju. Cio dan su premjeravali tlo planeta, ali bezuspješno. Ni traga civilizaciji. Obojica su bila premorena, oznojena i nervozna. Goleme stijene gledale su ih mirno i nepomično. S vremena na vrijeme jedan od njih bi se spotakao o nekakvo uzvišenje, otkotrljao nekoliko metara i jedva podigao, zbog uskog i neudobnog odijela na sebi.

— Ne mogu više — reče Ted.

Luk je išao naprijed i psovao sve redom, one koje su ga natjerali da dođe ovamo, na kraj svijeta, da donese nekoliko komadića stijena, a isto su kamenje mogli dopremiti na tone s Mjeseca. Da su slučajno pogledali natrag, spazili bi malenu priliku, crnu i ružnu, kako ih promatra mrzovoljno. Pratila ih je pogledom nekoliko trenutaka, podigla pesnicu prijeteći i vratila se na svoje mjesto, u jednu udubinu. Nije opazila drugo stvorenjce, što se prije tu ušuljalo, pa ga nehotice nagazi:

— Mogla si biti pažljivija Ci-Ko — reče prilika. — Nagazila si me baš preko trbuha. Što rade oni ljudi tamo?

— Šetaju. Ostat će još šest sati.

— Koliko? Poludjeli su! Zar se nisu umorili?

— Ostavi ih na miru Li-Tiu, neka ih, neka šetaju! Zar nisi vidio kako su debeli. A propos, jesi li im uzeo svu zalihu hrane?

— Jesam — potvrdi ponosno Li-Tiu. — Baš me zanima što će učiniti kadi opaze.

— Jesi li vidio kakvu su lijepu zastavu postavili — upita Ci-Ko.

— Kako da ne! Baš dovoljno za par hlača.

— Pogađaš što mislim. Što bi bilo da im sugeriram misli da stave još jednu — za dvije košulje.

— Dobro — složi se Li-Tiu, usredotočujući svoje misli na Teda.

* * *

Ted se zaustavi tog trenutka i reče Luku:

— Mislim da treba staviti još jednu zastavu. Ne vjerujem da će ona koju smo postavili biti dovoljna.

Luk se odmah složi, pa izvadi jednu zastavu iz kontejnera što ga je vukao za sobom.

— Gladan sam — zakuka Luk. — Nemamo više ništa za jelo.

— Kako nemamo? — začuđeno će Ted. — Gdje ti je ranac?

— Ostavio sam ga kod jedne stijene i sada ne znam više gdje je.

— Da ga nije netko uzeo?

— Tko bi? Jesi li vidio bilo kakvo živo biće? A tako sam gladan!

— A tek ja! Onesvješćujem se — uzdahnu Ted. — Ako pronađem crva, pojest ću ga!

* * *

Či-Ko i Li-Tiu slušali su pažljivo.

— Jesi li čuo što su rekli? — upita Li-Tiu. — Kako bi bilo da to provjerimo?

* * *

Ted je zastao da se odmori. Dišući vrlo teško, gledajući ispred sebe, došlo mu je odjednom da pljune od gađenja. Ispred njegovih nogu ležao je dlakavi crv, dugačak skoro metar.

— Zar ga nećeš pojesti? — upita Luk.

— A zar ti ne vidiš koliki je?

— Što smeta. Zar nisi obećao? Izvoli, slobodno na ručak!

Ted pijunu, a crv nestade.

— Izgubio sam apetit... Crv! — viknu — pa to je nešto živo. Planet je naseljen, budalo!

— Gluposti. Glad. Halucinacija. Hajde bolje da uzmemo novu bocu kisika. Ova je pri kraju!

Šćućuren u bazi, Či-Ko pogleda mrzovoljno.

— Neozbiljni su, ne ispunjavaju obećanja. A ti si htio uspostaviti kontakt s njima.

— Na kraju, zašto da to ne učinimo? Zar ne vidiš da nemaju zlih namjera?

— Zaboravi to. Sjećaš li se što je rekao šef: oni su isuviše zaostali da bismo se s njima usporedili, pa i ako bi bili malo napredniji, zar ste zaboravili što se događalo kada su nas posjetile zmije sa šestog planeta našeg Sunčevog sistema i žuti mravi sa susjedne galaksije? Hoćete li nove glavobolje?

* * *

U trenutku kada su se Luk i Ted uputili ka brodu, čula se vrlo melankolična glazba, koja kao da je dolazila iz podzemlja.

— Čuješ li? — upita Ted.

— Kao i ti — reče Luk. — Čini nam se.

* * *

Ci-Ko uhvati mikrofon kojim je držao vezu s podzemljem i reče, vičući:

— Idioti! Tiše s tom muzikom. Čekajte dok odu! Zar vam je do

igre?

Glazba je prestala isto tako naglo kako je i počela.

— Učini sve da ovi što prije odu — reče Li-Tiu. — Već mi je dosadilo sjediti ovdje zatvoren s tobom!

* * *

Ulazeći u raketu, Luk reče Tedu:

— Mislim da nema smisla da trošimo kisik uzalud. Što je bilo vrijedno da se vidi, vidjeli smo. Hajdemo!

Ted je prihvatio ideju; ni on nije više želio lutati izgubljen po planetu. Noge su mu otekle u teškoj obući. Pokrenuli su motor i brod je uzletio.

* * *

Tog trenutka siluete su izašle na površinu, skačući od radosti.

— Dobro da odlazite — viknu Či-Ko. — Dođite ponovo, ili ne, nemojte nikada doći. Naš planet je nenaseljen. — Počeli su trčati na sve strane. U jednom trenutku Li-Tiu se okrene prema Či-Kou, koji je malo zastao i onesvijestio se. Ispred njega nalazila se divovska zmija koja je režala kroz mnoštvo svojih zuba na drugom licu.

Jack Lewis: Tko vara?

Who's Cribbing?

Preveo Želimir Vukšić

Jack Lewis
90—26 219 St., Queens Village, N. Y.

Dragi gospodine Lewisu,

Vraćamo vam vaš rukopis »Deveta dimenzija«. Pročitavši je, pomislio sam da je priča vrijedna objavljivanja. Zacijelo se pitate zašto je nisam i objavio? Zato, što su to učinili urednici »Cosmic Talesa« još 1934. kad je priča ujedno i prvi put objavljena.

Priču, koju ste nam pokušali podmetnuti kao original, napisao je poznati Todd Thromberry. Dopustite da vas samo opomenemo i ujedno podsjetimo na kazne koje se primjenjuju zbog krivotvorenja tuđih djela.

To nije vrijedno toga. Vjerujte.

Doyle P. Gates,
urednik znanstvene fantastike »Deep Space Magazine«

* * *

Doylle P. Gates
urednik »Deep Space Magazine«, New York, N. Y.

Dragi gospodine Gatesu,

Iskreno rečeno, nikad nismo čuo da postoji Todd Thromberry. Priča koju ste odbacili poslana je dobronamjerno i osjećam se uvriježenim nakon zaključka da je plagijat.

»Devetu dimenziju« napisao sam prije mjesec dana i ako postoji bilo kakva sličnost između nje i priče koju je napisala ta osoba po imenu Todd Thromberry, onda je to samo slučajnost.

No, bilo kako bilo, vaše pismo me je potaklo na razmišljanje. Nedavno sam poslao jednu od svojih priča »Stardust Scienfictionu« i primio pismo kojim urednici odbijaju moju priču jer je previše thromberrystička.

Tko je, zapravo, taj Todd Thromberry? Znanstvenu fantastiku pratim, neprekidno, već deset godina i ne sjećam se da sam pročitao bilo šta što je on napisao.

Iskreno,
Jack Lewis

* * *

Jack Lewis

90—26 219 St., Queens Village, N. Y.

Dragi gospodine Lewisu,

Urednici ovoga lista nisu navikli da prave otvorene optužbe i dovoljno su svjesni činjenica u novinskom izdavaštvu, tj. često se pojavljuju preklapanja u dijelovima ideja, ali ipak, teško nam je vjerovati da nemate ništa srodno s djelima Todda Thromberryja.

Kako gospodin Thromberry više nije živ, njegova djela kao i djela mnogih drugih autora, priznata su tek nakon njegove smrti, godine 1941. Možda ga njegov rad na polju elektronike obogatio mnogim idejama, kojima su prožeta njegova djela. Ipak, bez obzira na stupanj razvoja znanstvene fantastike, svima nam je jasno da je Todd Thromberry imao stil koji mnogi, nazovimo ih suvremeni pisci, mogu kopirati. Ali, pod kopirati ne mislim na doslovno prepisivanje jednog ili više djela, kako ste to vi učinili. Ako mislite da je ovo slučajno, morate priznati da je šansa ovog fenomena koji se upravo događa milijun puta manja nego slučaj četiri rojal fleša prilikom jednog dijeljenja.

Oprostite, ali nismo tako naivni.

Doyle P. Gates,
urednik znanstvene fantastike »Deep Space Magazine«

* * *

Doyle P. Gates
urednik »Deep Space Magazine«, New York, N. Y.

Gospodine,

Vaše optužbe karakteristične su za sranje koje pišete. Molim vas, smjesta precrtajte moju pretplatu.

Jack Lewis

Udruženje za znanstvenu fantastiku
144 Front Street, Chicago, 111.

Gospodo,

Volio bih pročitati neka kasnija djela Todda Thromberryja. Također bih volio dobiti izdanja koja su karakteristična za njegove priče.

Unaprijed zahvaljujem

Jack Lewis

* * *

Jack Lewis
90—26 219 St., Queens Village, N. Y.

Dragi gospodine Lewisu,

I mi bismo također željeli što i vi. Najviše što možemo učiniti za vas, to je da vam preporučimo da kontaktirate s izdavačima, ako još postoje, ili da potražite njegove radove u antikvar i j atima.

Uspijete li pronaći bilo kakvo djelo koje je napisao T. Thromberry, javite nam. Vaš trud ćemo honorirati.

Vaš
Ray Albert,
predsjednik Udruženja za znanstvenu fantastiku

* * *

Sampson J. Gross
urednik »Strange Worlds Magazine«, St. Louis, Mo.

Dragi gospodine Grosse,

Prilazem vam rukopis priče koju sam upravo napisao. Kako vidite, na naslovnoj strani, nazvao sam je »Kradljivci deset milijuna galaksija«. Uzevši u obzir golem udio naučnog rada koji je ušao u priču, prisiljen sam da vam postavim cijenu od dva centa za riječ.

U nadi da ćete priču uvrstiti u slijedeći broj vašeg magazina.

unaprijed zahvaljujem
Jack Lewis

* * *

Jack Lewis
90—26 219 St., Queens Village, N. Y.

Dragi gospodine Lewisu,

Molimo vas da primite naše isprike jer, zasad, ne možemo objaviti vašu priču »Kradljivci deset milijuna galaksija«. To je, bez sumnje, izvrsna priča, i ako odlučimo da je u skoroj budućnosti tiskamo, onda ćemo morati dirnuti u ostavštinu Todda Thromberryja.

Taj ju je momak sigurno mogao napisati.

Srdačan pozdrav,
Sampson J. Gross,
urednik »Strange Worlds Magazine«

* * *

Doyle P. Gates
urednik »Deep Space Magazine«, New York, N. Y.

Dragi gospodine Gatesu,

Iako sam rekao da više neću imati posla, ni s vama, ni s vašim magazinom, novonastala situacija je neobično zanimljiva te sam pomislio da ću vas interesirati.

Svi moji radovi vraćani su uz isto obrazloženje. A to je da su moji radovi plagijati radova osobe po imenu Tood Thromberry.

U vašem posljednjem pismu opisali ste čudnovatost ovog događaja u obliku priče. Što smatrate prosječnim čudnovatostima u više od polovice mojih djela?

Slažem se s vama — astronomski!

Interesantno je, kako sam uz vašu pomoć, dobio ideju da sam svaku svoju riječ zapravo napisao sam! Nikad nisam prepisao bilo šta što je napisao Todd Thromberry, niti sam ikada vidio bilo koji njegov rad. Zapravo, to sam vam već napomenuo u jednom od svojih pisama, i sve donedavna nisam uopće znao da je on postojao.

Sviđalo se to vama ili ne, ideja mi je pala na pamet. To je istinita i čudna teorija i ne bih je nikom predložio osim urednicima znanstvene fantastike. Pretpostavljam, ali samo pretpostavljam, da taj Todd Thromberry sa svojim elektronskim i drugim eksperimentima na neki način upravlja nama kroz svemirsku vremensku barijeru, tako često spominjanu u vašem magazinu. Također pretpostavljam da je na taj način izbacio moj rad jer je takav kakav je on želio napisati, ali mu to nikad nije uspjelo.

Hoćete li me slijediti u ovome? Ili je ideja o osobi, iz drugog vremenskog ciklusa, koja gleda preko mog ramena dok ja pišem, previše nestvarna da biste je mogli prihvatiti?

Molim vas, pišite i odgovorite mi što mislite o mojoj teoriji!

S poštovanjem
Jack Lewis

* * *

Jack Lewis
SO—26 219 St., Queens Village, N. Y.

Dragi gospodine Lewisu,

Mislimo da biste trebali posjetiti svog psihijatra.

Iskreno
Doyle P. Gates
urednik znanstvene fantastike »Deep Space Magazine«

* * *

Sam Mines
urednik znanstvene fantastike »Standard Magazine Inc.«, New York 16, N. Y.

Dragi gospodine Minesu,

U ovom pismu vam prilazem seriju pisama, kopija i dopisivanja, u nadi da ćete ukazati malo povjerenja ovom naoko nevjerojatnom događaju.

Priložena pisma poredana su po redoslijedu i sama po sebi su jasna. Ako ih objavite, možda će netko od vaših čitalaca moći objasniti ovaj fenomen.

Djelo sam nazvao »Tko vara«.

Unaprijed zahvaljujem
Jack Lewis

* * *

Jack Lewis
90—26 219 St., Queens Village, N. Y.

Dragi gospodine Lewisu,

Vaša ideja o seriji pisama koja bi ujedno bila SF-priča svakako pobuđuje pažnju, ali bojim se da je nećemo moći objaviti.

U kolovozu godine 1940. »Macabre Adventures« izdao je priču u kojoj je prvi put korištena takva ideja. Priču je napisao poznati Todd

Thromberry. Da stvar bude još ironičnija, priča se također zvala »Tko vara«.

Ako u skoroj budućnosti budete imali nešto originalnije, slobodno nam to pošaljite.

Vaš

Samuel Mines

urednik znanstvene fantastike »Standard Magazines Inc«

Mack Reynolds: Pacifist

Pacifist

Preveo Aleksandar Gvoić

Zbivalo se to u nekome drugom vremenu i drugom prostoru...

— Dječače! Ti si Frederic Mcgivern, je li tako? — obrati se Warren Casey malome.

Dječak zastane i pogleda začuđeno neznanca.

— Da, ja sam taj — odgovori mališan.

Bilo mu je osam ili devet godina. Zdepast i dobro uhranjen, dječak je bio prilično bucmast.

— Pođi sa mnom, sinko — pozove ga Warren Casey. — Poslali su me da te potražim i dovedem.

Dječak je u nedoumici promatrao živahnog čovjeka, kome je moglo biti trideset godina. Uz to se činilo da je nekako nestrpljiv i užurban. Bio je odjeven u uniformu kakvu mali Mcgivern još nije vidio, ali koja je ulijevala povjerenje.

— Mene? — upita dječak. — Poslali su vas da mene potražite i dovedete?

— Tako je, sinko. Hajde brzo u vozilo, pa ću ti sve ostalo objasniti.

— Ali, otac mi je rekao...

— Pa, tvoj me je otac baš i poslao po tebe, sinko. Jest, senator Mcgivern. A sada kreni, jer će se otac naljutiti.

— Jeste li sigurni? — Još u nedoumici i namrštena čela, Fredric Mcgivern se uspne u letjelicu. Za nekoliko sekundi jurili su nekamo u pravcu jugozapada.

Prošlo je više od sata dok je otmica otkrivena.

Warren Casey malo uspori, a potom spusti letjelicu tako meko na krov njezina spremišta, da se dodir nije ni osjetio.

Zatim ugasi motor lijevom rukom, a desnom posegne u džep svoje kratke vjetrovke i izvadi lulu. Punio ju je iz duhankese dok su se liftom spuštali u donji dio spremišta.

U spremištu ih nestrpljivo dočeka Mary Baca. Iako je zacijelo već ugledala dječaka, ona nervozno ipak upita:

— Jesi li ga doveo?

— Kao što vidiš — odgovori Casey. — Daj mu napitak, pa će mirovati sat ili dva — reče, i pri tome kriomice namigne. Potom doda:

— Pripazi na njega, hoćeš li, Mary?

Kad je dječak ubrzo poslije »napitka« čvrsto usnuo, Mary sažaljivo pogleda skvrčeni dječakov lik i reče s gorčinom u u glasu:

— Kad se nismo dočepali njegova oca, morali smo oteti dječaka.

Dok je pripaljivao lulu, Casey joj dobaci brz pogled.

— Ovo je bilo dobro izvedeno, Mary.

— Naravno— potvrdi ona. —Morat ću ga držati zatvorenog u sobicu iza onih bučnih prostorija.

Casey ode u jednu sobu i svuče uniformu. Nakon toga se temeljito osvježi u kupaonici, i spere boju kojom se bio maskirao. Kad je malo kasnije izišao iz kupaonice bio je svjež, ali izgledao je bar pet godina stariji.

Bio je odjeven u jeftino odijelo, prilično izgužvano i već iznošeno. Košulja na njemu nije baš blistala od čistoće, iako je nosi tek drugi dan, a na kravati se vidjela masna mrlja od jela.

Casey uze s malog pisaćeg stola automatsku kemijsku olovku i zakvači je o rub džepa na prsima, dok u džep sa strane strpa neku podebelu bilježnicu. Zagleda se nekoliko trenutaka u pištolj što je tu ležao, ali tada odmahne rukom i ne uzme ga. Ubrzo napusti kuću i pođe prema pomičnim stubama podzemne željeznice.

Najbliža postaja bila je oko pola kilometra od rezidencije senatora Mcgiverna i Warren Casey se donde uputi pješice. Pred vratima mu uspije izmijeniti izgled lica, te ono poprimi ciničan izraz. Osim toga neće se ni potruditi da podigne pogled i upilji ga u osobu koja će otvoriti vrata, bez obzira tko to bio.

— Jakes — reče vrataru. — Novinar sam. N. H. L. Senator Mcgivern me očekuje.

— N. H. L.? — ponovi vratar začuđeno.

— Novi Hemisferni List, čiji sam suradnik — objasni mu Casey i zijevne. — Ali, čovječe, hoću li stajati cio dan tu pred vratima? Najavi me! — gotovo podvikne vrataru.

— Dobro, uđite i pričekajte malo. Pogledat ću može li vas primiti — reče portir i okrene se. Uto Casey uperi prst i pritisne vratarevu kralješnicu.

— Ne uzbuđuj se, pa ti se neće dogoditi nikakvo zlo — zaprijeti mu Casey spuštenim glasom. — Vodi me sada izravno k senatoru, razumiješ li? Ne pokušavaj ništa takvo što bi me prisililo da povučem ovaj otponac.

— Senator je u radnoj sobi — vratar će, siv u licu od iznenađenja i straha. — Ali, moram vas upozoriti... policija će ubrzo saznati o ovome.

— Svakako, momče, svakako. No, ipak ti mene odvedi do radne sobe.

— Evo, ona je upravo tu nasuprot...

— Izvrsno — Casey će na to, a zatim upita: — Što je ono tamo ispod stubišta?

— Ah, to je spremište za pribor naše čistačice. Tu ona drži metle i ostalo...

Casey ga udari bridom ukočena dlana po grkljanu. Učinio je to munjevito i neočekivano. Vratar se zagrcne i samo zakoluta očima. No, prije nego što se složio na tlo, Casey ga dočeka, i držeći ispod pazuha odvuče do onoga malog spremišta pod stubama i tu ga ugura. Potom izvadi iz džepa malu injekciju i zabode iglu u vratarevo bedro. — Ovo će te održati nekoliko sati u blaženome snu — progunđa i zatvori vrata spremišta.

Potom se Casey uputi prema masivnim vratima koja mu je portir bio označio kao ulaz u senatorovu radnu sobu. Pokuca i odmah ih otvori. U predsoblju ugleda snažnoga mladića kome je moglo bit i oko dvadeset pet godina. Bio je odjeven poput gizdelina. Pun sebe, namršteno se zagledao u Caseya.

— Da? — nadmeno i kratko upita.

— Ja sam Steve Jakes. Suradnik sam Novom Hemisfernog Lista — smireno će Casey. — Glavni urednik me šalje... — Dok je govorio, mimoiđe mladića i uđe u radnu sobu čija su vrata bila otvorena.

Za pisaćim stolom nalazilo se uvećano i starije izdanje malog Fredrica Mcgiverna. Da, to je bila dječakova kopija kojoj je bilo oko pedeset godina. Nevjerojatna sličnost između sina i oca, jedino što je stari imao dvostruk podbradak.

— Kakvo je to ulaženje? Što želite? — promumlja senator.

— Ja sam Jakes, senatore — odgovori Casey i stupi još nekoliko koraka naprijed. — Glavni urednik me šalje...

Senator Mcgivern posjedovao je između ostalih svojih osobina također razboritost i lukavost, kao i vrlo izraženi nagon za samoodržanjem. On skoči na noge.

— Walter! Sčepaj ga! — vikne on. — Ovo je varalica! — doda i nagne se natrag kako bi otvorio ladicu pisaćeg stola.

Walter se dotle pokrenuo, ali ipak prepolagano.

Casey mu pođe u susret, naglo ispruži obje ruke i dograbi prsni dio širokog ovratnika mladićeva kaputa. U slijedećem hipu munjevito čučne, i pošto se malo okrenuo u stranu, izbaci desni bok prema protivniku. Mladić izgubi tlo pod nogama i tresne velikom težinom na pleća.

Casey i ne pogleda dolje na Waltera koji se ispružio koliko je dug. Umjesto toga gurne desnu ruku u džep, i izboči kažiprst kroz tkaninu prema senatoru Mcgivernu.

Senatorovo rumeno lice problijedi kao krpa, i on se svali natrag u naslonjač.

Warren Casey požuri oko pisaćeg stola i dograbi pištolj koji je senator pokušao malo prije napipati u ladici. Prije no što je oružje nemarno ubacio u svoj džep, Casey prezrivo otpuhne.

Senator Mcgivern ipak nije bio kukavica. Mrko je gledao Warrena Caseya.

— Upali ste nasilno u moju kuću... razbojniče! — prosikće. — Nasrnuli ste na mog tajnika i oborili ga, a potom ste meni zaprijetili vatrenim oružjem sakrivenim u džepu. Bit ćete sretni dobijete li za to manje od dvadeset godina.

Casey se spusti na jedan lagani stolac odakle je mogao držati na oku i senatora i njegova onesviještenog tajnika.

— Ja sam predstavnik Pacifista, senatore. Vaš je sin otet otprilike prije jedan sat. Vi ste za nas jedna od osoba koje su nam od najveće važnosti. Nadam se da shvaćate dublji smisao svega ovoga.

— Fredric! Zar biste ubili moga sinčića?

— Ja sam već ubio mnogo dječaka njegovih godina, senatore — odgovori Casey mirno.

— Zar ste vi neko čudovište i neman?

— Bio sam pilot na bombarderu, senatore. Mcgivern, koji se bio upola pridigao, pade opet u svoj naslonjač.

— To je nešto drugo... — procijedi on.

— Ne bih se složio s vama, senatore.

U svojoj ne baš lakoj karijeri, Mcgivern se mnogo puta našao u raznim opasnostima. On ponovo ustane.

— Što zapravo hoćete, vi... razbojnice? Upozoravam vas da sam nemilosrdan čovjek. Platit ćete mi za ovo, vi...

— Oslovljavajte me prezimenom Jakes, ako vam je po volji — dobaci Casey hladno. — Ja nisam važna ličnost. Običan sam član vrlo široke organizacije.

— Pa, što želite? — plane senator.

— Koliko vi uopće znate o organizaciji koja nosi naziv »Pacifisti«, senatore?

— Znam toliko, da je to banda opakih kriminalaca!

— Takvima nas smatrate vi, vaši istomišljenici i vaši zakoni. Ali mi smo odbacili vaše zakone i ne priznajemo ih — odgovori Casey.

— Što vi želite? — ponovi senator.

— Stjecajem okolnosti — nastavi Casey smireno — naša je organizacija tajna; međutim, u njoj ima nekoliko najvećih mozgova na svijetu. I to na gotovo svim poljima naše djelatnosti, uključujući i dodire koje povremeno imamo s pojedinim vladama na obje hemisfere.

Senator Mcgivern otpuhne prezrivo.

Casey nastavi, motreći jednim okom na Waltera koji je ležao na tlu, ali koji se počeo micati i tiho stenjati.

— Između ostalog, naši prate razvoj događaja i odnosa država u cijelome svijetu. Navest ću vam kao primjer da su zaključili i to, da će za tri godine izbiti nuklearni rat, budete li zadržali vaš sadašnji društveni poredak.

Senator se zacrveni od ljutine. Nije se mogao svladati pa vikne:

— Špijuni! Prevratnici! Ne varajte se u tome, Jakesu, kako ste sebe nazvali, da je nama sasvim jasno kako vi niste ništa drugo već samo obično oružje u rukama Polarijanaca.

— Trebali biste biti bolje obaviješteni, senatore — kiselo se osmjehne samozvani pacifist. — Znajte da je naša organizaeija isto tako aktivna na Sjevernoj hemisferi kao i na ovoj. — Govoreći to, on iznenada skoči na noge i nagne se iznad Waltera koji se počeo vrpoljiti kao da pokušava ustati sa tla. Caseyeva ruka poleti munjevito i pogodi mladićevu čeljust. Snažno tijelo se bez glasa ponovo smiri.

Warren Casey se potom vrati i sjede na svoj stolac.

— Stvar je u tome, senatore Mcgivern, da naši stručnjaci smatraju da se vi morate okaniti politike. Predlažem vam da idućeg tjedna podnesete ostavku. Obrazložite to kao da se povlačite iz zdravstvenih razloga.

Senator se razbjesni, ali se svlada i progovori tek kada mu je bijes malo popustio:

— A moj Fredric? — upita promuklim glasom. — Što će biti s njim?

— Bit će oslobođen čim pristanete na ovo što sam vam predložio — odgovori Casey i slegne ramenima.

Mcgivern ga pogleda, a lice mu poprimi izraz tjeskobe.

— Pa, tko vam jamči da ću održati svoje obećanje? Ugovor sklopljen pod pritiskom je bezvrijedan.

Casey poče gubiti strpljenje, i stoga poče malo povišenim glasom:

— Činjenica da je Fredric u našim rukama sada je manje važna. To je bio samo prvi naš potez. A sada znajte, senatore, da smo vas proučili temeljito. Znamo da imate suprugu koju volite osrednje, ali imate i ljubavnicu koju i te kako volite. Iz prvoga braka imate troje odrasle djece, od kojih imate i šestero unučadi. Nadalje, imate dva djeteta iz drugog braka, sina Frederica i kćerkicu Jane. Imate još živoga ujaka, kao i dvije tetke. Po njima imate i petero bratića. Kao poznati političar, imate i mnogo prijatelja. Njih, naravno, možemo uglavnom zanemariti, ali postoji osim toga i nekih tridesetak osoba koje vam znače vrlo mnogo.

Mcgivern se počeo prilagođavati ovakvome neobičnom razgovoru. On progunđa:

— Kakve ima, naposljetku, veze sve ovo što ste tu... izbrbljali?

Warren Casey prečuje ovu posljednju riječ, promatrajući netremice svog sugovornika.

— Poubijat ćemo ih sve! Jednog po jednog. Postrijeljati neke iz daljine, puškom na čijoj je cijevi savršeno precizan dalekozor. Neke ćemo raznijeti bombama, a bit će i onih koje ćemo izrešetati strojnom puškom kad budu izlazili iz svojih domova.

— Vi ste ludi! Policija će... — zausti senator, ali Casey se nije dao prekinuti. On nastavi smireno:

— Nama se mnogo ne žuri. Netko će se od vaše djece, vaših rođaka, prijatelja, ili čak vaša ljubavnica, pokušati panično posakrivati. Ali neće im uspjeti. Nema na cijelome svijetu takva mjesta gdje bi se od nas mogli sakriti. Kao što rekoh, nama se ne žuri, a naša je organizacija okretna, domišljata i bogata raznim sredstvima. Možda će netko od naših u međuvremenu biti uhvaćen ili pogubljen. Ali to ne mijenja stvar. Mi smo odani pripadnici naše organizacije i vjerni pacifističkome pokretu. Dat ćemo i živote ako treba, kako bismo poubijali sve vaše mile i drage. A kada ih sve poubijamo, doći će red i na vas. Vjerujte mi da će biti tako, iako nam je žao što ćete nas svojim eventualnim odbijanjem prisiliti na to. Svi će vaši prijatelji, svi oni koje volite i sva vaša rodbina otići pod zemlju. Mi ćemo ubijati, ubijati i ubijati... ali to će biti manje od stotinu ljudi. To neće biti na tisuće ljudi, na stotine tisuća, ili milijuni. Bit će to samo vaši najbliži prijatelji, vaša rodbina i djeca, a naposljetku i... vi glavom. Tako ćete, senatore, bar imati neku blijedu predodžbu o zlu kakvo predstavlja rat.

Na kraju ovoga što je čuo, makar je bilo izgovoreno gotovo bez uzbuđenja, Mcgivern se trgnuo u svome udobnom naslonjaču kao da se brani od fizičkog napada. On ponovi promuklim glasom:

— Vi ste poludjeli!

Warren Casey otrese glavom i smireno će kao i dosad:

— Nismo, senatore. Zapravo ste vi i vama slični oni koji su poludjeli. Vi, ovako uljuljani u sličnu moć i prividnu sigurnost, potaknuti vašom gramzljivošću i željom da sačuvate u svijetu vaše povlastice, doveli biste do ratnog požara koji bi nas sve uništio. Vi ste oni koji su izgubili savjest i razum. Da, vi ste oni koji su poludjeli!

Pacifist se nagne naprijed i nastavi, ističući sada svaku riječ:

— U povijesti čovječanstva, senatore, uvijek je bilo ljudi oduševljenih idejom pacifista. No, nikada još nije bilo pacifista poput nas. Uvijek su ih u prošlosti ismjehivali, ili su potcjenjivali u vrijeme mira njihove miroljubive zamisli. U vrijeme ratova bili su progonjeni, zatvarani, pa i gore od toga.

— Kukavice! — senator Mcgivern promrsi sebi u bradu. Casey opet otrese glavom i osmjehne se sažaljivo:

— Nikada, senatore. Ne tražite kukavice među pacifistički raspoloženim ljudima, ili onima koji su po svome uvjerenju protivnici bezumlja kao što su ratovi. Treba uistinu hrabrosti oduprijeti se

pogubnoj bujici kakvu predstavlja opće shvaćanje. Kukavica je najčešće među onima što žive u blagostanju, materijalnoj sigurnosti te na dobrim položajima. U suvremenom ratu, bar do pojave nuklearnog rata, jedva da i mali odredi takvih vojnika ikad vide pravu bitku. Ostali »tatini sinovi« porazmješteni su na raznim sporednim dužnostima daleko u pozadini. Takvi nikad i ne ugledaju neprijateljskog vojnika.

Mcgivern izgubi napokon strpljenje i iznenada opet plane:

— Ne zanima me takvo mudrovanje, zločince! Prijeđimo na ono bitno. Tražim da mi vratite sina.

— Da, prijeđimo na ono bitno, senatore. U današnje smo vrijeme mi, članovi pokreta i organizacije pacifista, postali sasvim realistični. Voljni smo boriti se, ubijati i umrijeti kako bismo spriječili rat. Nas ne zanima hoće li preživjeti ovaj ili onaj pojedinac; uvjereni smo da bi slijedeći rat uništio ljudski rod, a da bismo spasili čovječanstvo spremni smo učiniti sve. Doslovno, sve!

Mcgivern tresne svojom teškom šakom o rub naslonjača:

— Glupane! Sjeverna hemisfera teži za dominacijom nad cijelim svijetom. Mi se moramo braniti i oduprijeti takvim težnjama!

Pacifist otrese glavom i po treći put, i odgovori:

— Nas se ne tiče tko u tome ima pravo a tko krivo... ako pravo uopće može imati ijedna strana. Bilo bi besmisleno udubljavati se u to, istraživati i proučavati, jer nas takav posao ne bi doveo ni do čega. Naći suradnici djeluju među Polarijancima isto tako kao što mi djelujemo na Južnoj hemisferi. Osobe poput vas na onoj drugoj strani, također poduzimaju korake koji neizbježno vode u rat.

Warren Casey ustane i upre prst prema sugovorniku.

— Imate tjedan dana vremena da podnesete ostavku, senatore. Ako to ne učinite, nikada više nećete vidjeti svog sina Fredrica. A potom, bit ćete krivac za smrt svih ostalih vaših rođaka i prijatelja.

Pacifist iznenada zaobiđe pisaći stol i ustremi se na Mcgiverna. Ovaj u pokušaju da izbjegne napad, odgurne naslonjač kako bi se osovio na noge. No, bio je pretežak, nespretan i prespor. Warren Casey se nađe iznad njega, i munjevito mu u vrat zabode iglu automatske štrcaljke za injekciju.

Senator Mcgivern klonulo pade na koljena. On upre svu snagu, ali ne uspije ustati. Oči mu se izbulje, potom zamagle, i on se onesviješten svali na tlo.

Warren Casey se nagne na trenutak nad Waltera i zaključi da je zasad sve kako valja. Tajnik je još bio u dubokoj nesvijesti. Tako se bar činile Casey baci brz pogled uokolo po sobi. Što je tu dodirnuo? Je li ostavio štogod?

On izađe žurno iz sobe i produži obrnutim smjerom od onoga kojim ga je vratar doveo prije petnaestak minuta. Tada izađe kroz

glavna vrata zgrade.

* * *

Warren Casey naredi vozaču da zaustavi taksi ispred stare ali dobro očuvane velike zgrade. Pošto mu isplati pristojbu, isprati pogledom taksi dok nije nestao u prometnoj vrevi.

Potom priđe do ulaza u zgradu, pričeka da bude prepoznat kroz mali otvor na vratima, a kad se ova otvore, Casey uđe.

Našao se pred mladom djevojkom koja je sjedila za pisaćim stolom. Lice joj je bilo tako ozbiljno, da joj je ta hladnoća skoro sasvim zasjenila prirodnu ljepotu.

Ona ustane i šutke da odvede do jednih vrata, kroz koja zajedno uđu u sobu za održavanje sjednica. Tu su za stolom sjedila trojica i svaki je preko lica nosio masku.

Casey se u njihovoj prisutnosti osjećao sasvim lagodno. On izvuče stolac na suprotnoj strani stola i sjedne. Djevojka također zauzme mjesto za stolom i pripremi se kako bi pravila zabil ješke.

Predsjedajući, sa čije su se obje strane nalazila ona ostala dvojica, upita:

— Kako napreduje slučaj senatora Mcgiverna, Caseyu?

— Prema planu. Dječak nije izazivao poteškoća. Sada je sakriven i nalazi se pod paskom Mary Baca.

— A što je sa senatorom?

— Vladao se kao što smo pretpostavili. No, ja sam ga najoštrije upozorio.

— Što je s tajnikom, Walterom? Je li uklonjen?

— Pa... nije. Ostavio sam ga ondje u nesvijesti.

U sobi nastade tišina. Potom jedan od maskiranih reče:

— Po planu je trebalo ukloniti tajnika, kako bismo senatoru pokazali da naša upozorenja nisu samo prazne riječi.

— Kao što se pokazalo, i ovo kako sam to ja učinio izvedeno je uspješno — odgovori Casey mirno.

— Vrlo dobro — javi se predsjedajući. — Terenska se djelatnost odvija u primjerenoj tajnosti i po unaprijed skovanom planu. Međutim, nitko ne može predvidjeti što se može dogoditi ako se neka operacija izvrši mimo plana.

Warren Casey ne reče ništa. Tada se opet javi onaj uz predsjedajućeg:

— Ali, mi smo se nadali da bi brutalno ubojstvo tajnika pred njegovim očima, moglo natjerati Mcgiverna da se smjesta pokori našem zahtjevu. Prema sadašnjem stanju stvari, i ako smo dobro ocijenili njegovu narav, najbolje što možemo sada očekivati od njega jest to, da će položiti oružje tek kada smaknemo nekoliko njegovih bliskih prijatelja.

— Taj se neće nikada pokoriti, učinili mi što nam drago —

primijeti Casey umorno. — On je jedan od najgorih.

— Možda bi bilo još najbolje da senatora odmah umorimo — progovori naposljetku i onaj treći maskirani, koji je dosad samo slušao razgovor ostalih.

— Ne, ne! — predsjedajući usprotivi se. — Mi smo cio postupak već dovoljno pretresli i izjasnili se o njemu. Želimo, naime, da nam Mcgivern posluži kao primjer koji bi slijedili i ostali slični njemu. Njega treba svakako slomiti i prisiliti da podnese ostavku. Taj bi primjer olakšao posao našim ljudima, te bi uspješnije završavali druge takve slučajeve. Neka vide i ostali odgovorni političari da s nama nema natezanja. Dakle, držat ćemo se strogo našeg plana. — On pogleda Caseya i doda: — Za vas imamo jedan novi slučaj.

Warren Casey se nagne na naslon svog stolca. Lice mu je bilo bezizražajno, i usprkos umoru koji ga je svladavao, on izusti:

— Dobro.

Drugi član maskirane trojke uze nekakav spis na kome su očito bili ispisani nalozi i zadaci.

— Radi se o jednome između najvažnijih. U tome zadatku sudjeluje dvadesetak naših terenaca. — On pročisti grlo i upita Caseya: — Imate li iskustva u zračnome napadu iz doba vaše vojničke karijere?

— U godinu dana za vrijeme posljednjeg rata bio sam dvaput oboren, nakon čega su me premjestili na srednje bombardere.

— Raspolažemo s podatkom da ste letjeli na Y-36-G.

— Da, podatak je točan — potvrdi Casey, očekujući da čuje što ovi snuju s njim.

— Za dva tjedna diplomirat će na Vojnoj akademiji prva skupina svemirskih pilota. Dosad se ratovalo na tlu, na moru i u zraku. Pošto ovi pitomci diplomiraju, imat ćemo priliku vidjeti vojni prodor u nove prostore.

— Čitao sam nešto o tome — primijeti Casey.

— Završetak školovanja spomenute skupine bit će obilježen sjajnom svečanošću. Skupina je malobrojna. U njoj ima samo sedamdeset i pet kadeta, ali škola se proširuje. Na proslavi će sudjelovati i svi ostali rodovi vojske.

Waren Casey poželi da sugrovornik prijeđe već na ono bitno.

— Želimo izvesti jedan vrlo dramatičan protest protiv ratnih priprema — nastavi maskirani. — Protest koji će potresti cio ovdašnji svijet, i silno zastrašiti svakoga tko je na bilo koji način vezan uz vojsku.

Sada uze riječ predsjedajući:

— Prilikom vojne parade izvest će i avijacija svoju posebnu točku. Eskadrila od dvadeset Y-36-G prohujat će iznad mjesta gdje će kadeti čekati da se pojave njihovi pretpostavljeni.

Casey poče naslućivati što slijedi iza dosadašnjeg opisa novog zadatka.

— Vi ćete upravljati jednim od tih Y-36-G :— nastavi predsjedajući. — Jedino će vaš avion biti naoružan.

— Ja ću biti žrtvovan, je li tako? — upita Warren Casey ne trepnuvši okom, a ni glas mu ne zadrhta.

— Nećete — odgovori čovjek. — Imamo razrađeni plan za vaš bijeg. Imat ćete samo jedan prelet iznad kadeta. Pri tome ćete izvršiti munjevit napad, poubijati kadete i poletjeti svom brzinom prema sjeveru...

— Bolje da mi o tome ništa ne kažete — žurno ga prekine Casey. — Naime, takav zadatak ne bih mogao preuzeti.

Predsjedajući se iznenađeno trgne na te riječi.

— Ali zašto, Warrene? Vi ste jedan od naših starijih članova pokreta i organizacije »Pacifist«, a uz to ste i iskusan pilot.

Casey i poslije ovakva pokušaja da mu nametnu zadatak odmahne glavom.

— Imam osobne razloge zbog kojih odbijam. A nijedan terenski operativac ne može biti prisiljen da preuzme zadatak koji ne želi. Radije preskačemo razgovor o tome, i ne trudite se da me pokušate nagovoriti. Slomiti me ne biste mogli niti pod bilo kakvim pritiskom, isto kao što ne bi uspjelo ni našim protivnicima da me prisile na izdaju.

— Dobro, Warrene — na to će predsjedajući žustro. — Želite li možda odmor, kako biste malo predahnuli i počinuli?

— Ne želim. Jednostavno mi dajte kakav drugi zadatak. Jedan od one dvojice uze nekakav drugi spis, i najavi:

— Ovo je slučaj profesora Leonarda La Vauxa.

* * *

Profesor Leonard La Vaux živio je u obiteljskoj kućici u dijelu grada koji nikada nije težio za tim da bude nešto više od predgrađa osrednjega staleža. Travnjaci su mogli, doduše, biti malo bolje uređeni, a cvijeće bolje njegovano, ali predio je bio ipak takav da je u njemu život bio sasvim udoban.

Warren Casey se ovaj put prerušio u svoju najdražu ulogu, u novinskog reportera. Ponio je sobom i fotografski aparat koji mu je visio o ramenu. Imao je i torbicu s raznim priborom. On pokuca, osloni se na dovratak, te pričeka s tobože važnim izrazom na licu.

Profesor La Vaux je bio po svemu izgledu klasičan primjerak čovjeka koji se bavi naukom. Svaki bi mu filmski producent već na prvi pogled dodijelio baš tu ulogu. On pogleda tobožnjeg novinara kroz svoje naočale sa staklima na dvije dioptrije.

— Ja sam od tjednog časopisa »Star«, profesore — reče Casey. — Glavni me urednik šalje da napravim nekoliko snimaka.

— Fotografije? — zbuni se profesor. — Ali ne znam iz kojega bih razloga ja mogao biti iole zanimljiv za vaš list.

— Pa eto, profesore, stvar je u tome. Vaše se ime ponekad spominje u novinama, a mi bismo željeli imati za svaki slučaj pri ruci nešto dobro, kako bismo to mogli ubaciti u pravome trenutku. Moj glavni želi imati nekoliko dobrih snimaka iz vaše radne sobe; kako čitate neku knjigu i tome slično.

— Ah, tako! — izusti profesor, još malo u neprilici. — Dobro, dobro, pa naravno. Kažete, kao da čitam? A kakvu bih knjigu uzeo u ruke? Hajde, uđite, mladiću.

— Uzmite bilo koju — odgovori Casey s novinarskom jednostavnošću. — Može to biti i kakav rječnik, što se mene tiče.

— Da, naravno — složi se profesor. — Baš sam nedomišljat. Čitaoci novina ionako neće vidjeti naslov knjige.

Profesorova radna soba bila je baš muški neuredna. Gomile knjiga posvud uokolo, jer sve nisu ni mogle naći mjesto na policama. J3ila je tu i jedna omanja polica s klinovima za lule, zatim mali pomični bar, dva ili tri uistinu udobna stara naslonjača, te prilično pohabani kauč pogodan da se čovjek na njemu ispruži, a da ne mora izuvati obuću.

La Vaux sjedne u naslonjač, pokazujući »novinaru« rukom na drugi.

— Dakle — reče on — kakva je procedura za snimanje? Casey se ogleda po sobi, a potom upita profesora:

— Živite li ovdje sami? — Iako je znao sve o profesoru, glumio je da razgovara iz puke uljudnosti za vrijeme dok se »priprema za snimanje«.

— Imam i kućedomaćicu — odgovori profesor.

— Možda bismo i nju pozvali da napravim koju njezinu snimku...

— Žao mi je, gospodine, ali trenutno nije kod kuće. Casey sjedne u ponuđeni naslonjač. Glas mu sada poprimi malo drukčiji zvuk.

— Tada možemo prijeći odmah na posao, profesore, — reče on. — Sada ću vam reći pravi razlog mog posjeta.

— Molim...? Kakav to »pravi« razlog? — trgne se La Vaux, i pogleda ga ispitivački preko svojih naočala s dvostrukom dioptrijom.

— Vi ste zacijelo čuli da postoje... pacifisti. Pa, čak i njihova organizacija pod tim nazivom, zar ne? — Casey prijeđe na stvar.

— Da... da, čuo sam, naravno. To je jedan ilegalan podzemni pokret — odgovori profesor naivno, i doda: — Vrlo često ih okrivljuju za ubojstva iz potaje i za druge mrske zločine. Ipak sam sklon vjerovati da novinski izvještaji pretjeruju u tome.

— Ne, ništa ne pretjeruju — kratko će Casey.

— Molim?

— I ja sam član organizacije »Pacifist« i to, jedan od aktivnih operativaca. Kao takav dobio sam zadatak da vas upozorim da

obustavite vaš istraživački rad. Inače, platit ćete svoj neposluh životom.

Profesoru zastane dah. Bio je zaprepašten ovim što je upravo čuo. Međutim, Warren Casey nastavi:

— Vama, po svoj prilici, nisu poznati ciljevi naše organizacije, profesore. Stoga ću vam ih sada ukratko iznijeti. Mi postojimo, kako bismo spriječili da izbije još jedan oružani sukob na ovom planetu. Da bismo to postigli, spremni smo sve poduzeti. Mi smo nemilosrdni, profesore. Moj se zadatak ne sastoji u tome da vas preobratim i pridobijem za naše ideale, već da vas samo opomenem. Naime, ako ne obustavite vaše sadašnje pokuse bit ćete ubijeni.

— Ali, ja sam učenjak, a ne političar! — profesor poče protestirati. — Moj se rad sastoji jedino u naučnom istraživanju. Mene se ne tiče u koje svrhe inženjeri, vojska, ili možda država upotrebljavaju moje pronalaske.

— Da, da, to se vas ne tiče — Casey se prividno složi. — S te točke gledano, vi i mnogi vaši kolege niste odgovorni za ono što proizlazi kao strašna posljedica vaših istraživanja i pronalazaka. Ali, odsada ste odgovorni, profesore! Dakle, prestanite s time, ili ćete umrijeti prije reda. Dajemo vam tjedan dana za razmišljanje i donošenje odluke.

— Vlada će me zaštititi!

— Neće, profesore... ili samo nakratko. Naša organizacija ima dovoljno odanih pripadnika i dovoljno sredstava, te je u stanju uvijek likvidirati određenu osobu makar je čuvale stotine policajaca.

— Tako je bilo možda nekada. To je prošlost — profesor će na to. — U današnje vrijeme mogu računati na svoju punu sigurnost.

Casey odmahne rukom i maši se svog »fotografskog« aparata.

— Dopustite da vam pokažem samo jednu spravu kojom se služimo. — On skine poklopac sa stražnje strane. — Pogledajte ovu malu napravu. To je sitan ali snažni bacač vrlo tankih iglica, koje silnom brzinom izbacuje kao sitne i nevidljive projektile. One izlaze ovuda pokraj leće tobožnjega fotografskog aparata i zabadaju se žrtvi u vrat, ruku, ili u koji drugi dio tijela. Pogođena osoba jedva osjeti ubod poput onoga od komarca. Naravno, iglice su... otrovane.

Profesor pogleda spravu, potaknut više radoznalošću nego strahom.

— Vrlo domišljato... upravo zbunjujuće! — reče i upita: — Jeste li već uspješno upotrebljavali to oružje?

— Osobno nisam, ali moji kolege, to jest, ostali operativci uspješno su se koristili tom spravom. Uvijek ima političara koje opsjedaju novinski foto-reporteri, i koji ne mogu izbjeći da ih ovi snime za svoje listove. Ovakva »kamera« samo je jedan dio naše opreme i našega tajnog oružja. S njom se ubojica može s vrlo malo teškoća približiti svojoj žrtvi.

Profesor kimne glavom. Bilo je očito da ga je iznenadio takav lukavi izum.

— Savršena sprava! — reče i doda: — Više se nikada neću osjećati sigurnim pred nekim fotografom.

— Ne morate strahovati, profesore... ako prestanete sa svojim istraživanjima — doda Casey.

— Dajete mi rok od tjedan dana za razmišljanje? — upita Leonard La Vaux. — Vrlo dobro. Za to ću vrijeme objaviti preko tiska da moram prekinuti svoj naučni rad zbog prijetnji pacifista, i zatražit ću zaštitu.

Casey htjede ustati, ali profesor ispruži ruku i reče:

— Čekajte još trenutak. Želio bih vam postaviti nekoliko pitanja.

Pacifist se zagleda u profesora pažljivo i oprezno.

— Vi ste prvi član vaše organizacije s kojim sam ikad razgovarao — reče La Vaux.

— Može biti, ali mogu i... posumnjati u to — odgovori Casey.

— Tako? Vrlo ste tajanstveni i nepovjerljivi, zar ne? Vaših ljudi ima posvuda, ali ih je nemoguće otkriti. No, kako pridobijate nove članove kada ste u ilegali ovako poput vas? Bit će da je početni dodir s drugima uistinu opasan i rizičan.

— Točno — potvrdi Casey. — Međutim, mi smo vrlo oprezni. Ne razotkrivamo se pred čovjekom dok se sasvim ne uvjerimo, da taj iskreno žudi za tim kako bi se rat ubuduće stavio izvan zakona. Mnogi ljudi, profesore, dolaze sami do takva zaključka. Potom se upuštaju u razgovore, žudeći za pravim odgovorom i tražeći svoje istomišljenike.

Profesor ostade pod dojmom ovakva objašnjenja, a potom reče:

— Ali, čak i usprkos velikoj opreznosti, naravno, može se počiniti nekakva greška. Tada vlasti razotkriju ponekog od vaših članova.

— Rizik je uvijek prisutan za svakog ilegaica.

— A potom — profesor će slavodobitno — posljedice pogode vašu cijelu organizaciju, i ona... propadne. Pod policijskom prisilom odaje jedan član drugoga, i tako redom...

— Ne, nije tako kao što mislite, profesore. Povijest ilegalnih organizacija vrlo je duga. Iz nje smo i mi nešto naučili. Organizirani smo po sustavu peteročlanih skupina. Tako se poznaju jedino ta petorica članova dotične skupine. Vezu s ostalim skupinama održavaju samo preko jednog koordinatora. Taj poznaje samo četiri druga koordinatora s kojima surađuje. Između njih je jedan vođa sekcije, koji poznaje i surađuje još sa četiri vođe sekcija, i tako to ide sve do vrha organizacije.

— Shvaćam takav sustav — promrmlja profesor. — Prema tome, jedan običan član može u najgorem slučaju odati samo još četvoricu ostalih članova. Ali što biva kad policija ščepa nekog koordinatora?

— Tada je ugroženo odmah dvadeset petero ljudi — prizna Casey.

— To se ponekad i dogodi, iako vrlo rijetko. Međutim, vrlo su rijetki oni članovi koji popuste pod pritiskom policije, a još su rjeđi koordinatori koji ne bi izdržali brutalne metode. Osim toga, profesore, mi imamo golemu masu članova, a dnevno nam pristupaju novi i novi. Mi se omasovljujemo neusporedivo brže nego što nas protivnici uspijevaju uništavati.

Profesor odjednom odluči izmijeniti način raspravljanja, i zamjeri svome sugovorniku:

— Rekao bih da vas nitko ne bi mogao okriviti ni spočitnuti vam da ste rodoljub.

Casey se ni time nije dao izbaciti iz svoje smirenosti.

— Tako bi to zacijelo ispalo po vašem shvaćanju rodoljubljа, no moje je rodoljubljе nešto drukčije. Naime, ja sebe ne izjednačujem s onima što smatraju da su pripadnici ove hemisfere.

— Ah, razumijem — profesor ga pogleda podignutih obrva. — Tada ste vi... Polarijanac, je li tako?

— Nisam, profesore. Ja se ne izjednačujem niti s njima. Naše rodoljubljе obuhvaća cijelo čovječanstvo! Kod nas ne dolazi u pitanje nacionalnost, vjerska ili rasna pripadnost, ili čak jedna od hemisfera. Nama je prvi i glavni cilj da čovječanstvo preživi. Nas ne zanimaju politika, socijalno-gospodarstveni sustavi ili razne ideologije sve dok jedan od tih činilaca ne povede prema oružanom sukobu između država, naroda ili hemisfera.

Profesor je dugo šutke razmišljao. Naposljetku progovori i upita:

— Zar uistinu mislite da će vaša ideja pobijediti?

— Oh, kakova li pitanja, profesore! — Casey usklikne. Taj mu je revan, ozbiljan i radoznali učenjak postao u neku ruku simpatičan. Razgovor s njim bio je baš zanimljiv. Profesor nastavi, proširivši svoje pitanje od maloprije:

— Pokušavate održati svijet u miru time što ljudima prijetite, zastrašujete ih, pa čak i likvidirate one za koje smatrate da svijet guraju prema ratu. Zar mislite da je to pravi put i način? Zar tako namjeravate pobijediti i spasiti svijet od rata?

Warren Casey osjeti da mora biti oprezan pred takvim pitanjima. Umor koji se bio uvlačio u njega u toku višemjesečnog napora prilikom izvršavanja najrazličitijih zadataka, počeo ga je sve jače svladavati. Kao posljedica fizičkog zamora, pojavljivao se i psihički zamor. Dileme koje su se povremeno pojavile kod njega, počele su ga ovako premorenog češće salijetati i mučiti. Spopadala ga je odvratnost pri pomisli na nasilje, nasilje i nasilje. Kada bar ne bi više nikada čuo riječ... ubiti!

Profesor ga je pomno promatrao, i tada upre prst u njega.

— Vi činite temeljnu grešku, držeći da je to stvar pojedinaca. Evo vam samo jedan primjer: tvrdite da je dovoljno ubiti diktatora, kako

bi se u neku zemlju vratio demokratski sustav. To je, dopustit ćete, glupost! To je baš kao da se latite čega... naopako. Taj diktator nije došao na vlast stoga što je sam bio možda izvanredno sposoban, i lišio cio narod želje za slobodom. Ne. ne. gospodine. On je. kao diktator, samo proizvod određenog stanja, prilika i okolnosti. Treba jednostavno promijeniti takvo stanje, i on će nestati. No, ubijete li diktatora, tada ste pripremili mjesto... za drugog diktatora.

Profesorove su riječi zbunjivale Casaya. Ne stoga što bi one bile njemu nove. Podsvjesno su one bile u njegovoj glavi već od samog početka. Zagledao se u profesora, čekajući da ovaj nastavi.

La Vaux napravi kretnju, pokazujući rukom na sebe.

— Evo, kako je to, na primjer, sa mnom. Ja radim na području koje se može prilagoditi i vojnim potrebama, iako me vojska uopće ne zanima. Ja je čak i prezirem. No, vi mi prijetite smrću ako nastavim svoj istraživalački rad. E pa, dobro. Recimo da ste me primorali da prekinem. Zar mislite da će stoga prestati istraživati i ostale stotine, pa i tisuće drugih sposobnih ljudi? Naravno da neće. Moja je naučna grana u prodoru. Kada se ne bih ja bavio time, bavio bi se netko drugi. Ne možete spriječiti pojavu lavine, ako uhvatite u ruku jednu snježnu pahuljicu.

Na licu Warrena Caseya, koje je obično bilo bezizražajno, počnu se pojavljivati trzaji.

— Tako vi, dakle, mislite... — promrmlja.

La Vauxove oči živnu iza dvodioptrijskih naočala. On je bio čovjek sklon zanesenjaštvu.

— Pojedinci u suvremenom svijetu neće izazvati rat. Pitanje rata ili mira je mnogo šire i složenije. Ako svijet želi ići k tome da okonča ratovanje, tada se moraju temeljito proučiti razlozi međunarodnih sukoba, i ukloniti takve razloge. — On se osmjehne. — To, naravno, povlači za sobom opet potrebu za cijelim nizom novih istraživanja.

Warren Casey ustane, protegne se i reče:

— Ali u međuvremenu, profesore, moram ponoviti, da pripadam organizaciji... koja se ne slaže s vašim pogledima. Ultimatum koji sam vam podnio u ime pacifista ostaje na snazi. Imate rok od tjedan dana, pa dotle odlučite.

Profesor La Vaux isprati Caseya do vrata.

— Rado bih porazgovarao o ovome pitanju još koji put — reče. — Ali pretpostavljam, naravno, da vas više neću vidjeti.

— Tako je — odgovori Casey, i pogleda La Vauxa iskosa. — Budemo li se još morali baviti s vama, profesore, a nadam se da to neće biti potrebno, tada će to obaviti netko drugi. — Promatrajući tog čovjeka, nije se mogao oteti dojmu koji je znanstvenik ostavio na njega. Ne, ovoga neće poslije svog posjeta ostaviti onesviještenog ili uspavanog. Ah, već mu je omrznulo nasilje!

Kad je već bio dolje na vrtnoj stazi, profesor La Vaux mu dovikne:

— Preporučio bih vam da se ubuduće bolje maskirate, jer sam vrlo brzo uočio da ste samo prerušeni u novinara. Warren Casey se na tu opasku jedva uzdrži od smijeha.

* * *

Warren Casey se nalazio trenutno na zasluženom odmoru. Bio mu je uistinu već potreban.

Pošto je poduzeo sve mjere opreza, kako bi izbjegao opasnost da upadne u neku iznenadnu klopku, vrati se u svoj stan. U posljednjih je tjedan dana obavljao zadatak za zadatkom, pa je sada sa zadovoljstvom mislio na počinak od nekoliko sati.

Odložio je odjeću u kojoj je obavljao dužnost i zamijenio je svojom, udobnom. Pripremio je piće, ali nije imao leda. Bio je isključio hladnjak kad je otišao od kuće.

Casey se zavali u širok i udoban naslonjač u kome je obično sjedio dok bi čitao. Uze broširanu knjigu koju je čitao baš kada su ga prije tjedan dana bili pozvali na dužnost. Zaboravio je već o čemu se radi. Ah, da, neka hvalisava povijesna novela. Otpuhnuo je prezirno. Tu je sve tako jednostavno. Sve što je glavni junak morao učiniti sastojalo se u tome da ubije opakog vojskovođu. Mora ga izazvati na dvoboj, i pošto ga pobijedi, sve se razrješuje dalje samo po sebi.

On se uhvati, kako mu je došao na pamet razgovor s profesorom La Vauxom. Ovdje je u pitanju samo jedan čovjek koga treba ukloniti, i sve će biti kako valja. No, razgovarajući s profesorom pokazalo se da bi trebalo ukloniti na stotine i na tisuće, da bi se postigao željeni cilj, izbjegavanje rata...

Casey odloži knjigu i zagleda se u prazno. Odjednom ga trgne zvuk telefona, a na njemu zasvijetli i mali ekran. Podigne slušalicu. Tog trenutka u njega se upilji s ekrana ljutiti pogled... senatora Mcgiverna. Taj progovori hladno:

— Vaša je zgrada opkoljena! Predajte se! Više od pedeset policajaca onemogućilo vam je bilo kakvu priliku za bijeg.

Pacifistov mozak počne raditi munjevito. Ima li ipak nade da se nekako izvuče? On se prisili da ostane hladnokrvan i da razgovara smireno.

— Što želite, Mcgiverne?

— Sina. Želim da mi vratite sina! — glas senatorov zvučao je slavodobitno.

— Žalim, ali Fredric nije kod mene — odgovori Casey. Laže li senator o broju policajaca? Može li se probiti do svojih?

— U čijim se tada rukama nalazi? Vi držite Fredrica, a mi držimo vas!

— Nije ovdje, kažem vam. Uzalud ustrajete, senatore — Casey ga stane uvjeravati, ali pri tome se pitao, kako je Mcgivern otkrio njegov

trag? — Kako ste me otkrili?

— Vi ste isto takav glupan kakav ste zločinac — senator će podrugljivo. — U mome ste uredu izbrbljali svašta. Po naglasku sam zaključio iz kojeg ste grada. Rekli ste mi kako ste bili pilot bombardera. Po vašim sam godinama zaključio da je to bilo u posljednjem ratu. Predstavili ste mi se kao Jakes, novinar. A znate li da ljudi uzimaju obično imena stvarno postojećih ljudi kada se krivo predstavljaju. Raspitali smo se u vašem rodnom gradu, i ustanovili da tamo uistinu živi novinar po imenu Jakes. On nam je rekao da poznaje pilota, veterana iz prošlog rata. Jest, sjetio se i imena. To je bio, kaže, neki Warren Casey. Dalje je sve išlo lako i glatko. Dakle, ušli smo vam ubrzo u trag, zločince! A sada recite, gdje je moj sin?

Na trenutak Warrenu Caseyu bi žao senatora. Taj je zaista uložio mnogo truda da pronađe svog sina. Djelovao je brzo i inteligentno.

— Žao mi je, senatore, ali doista ne znam gdje je mali. — Casey tresne svoju čašu iz ruke i razbije ekran telefona.

Žurno skoči na noge i otrči u kuhinju. Već odavno je proučio taj put za bijeg. Još kad je unajmio ovaj stan. Izvadi iz ladice kuhinjskog stola pripremljeni konopac, veže ga za polugu od prozora, i spusti se u malo dvorište susjedie zgrade. Kroz prozorčić se uvuče u podrum, odakle se teretnim dizalom odveze u potkrovlje. Odavde se tiho izvuče i nađe na ravnome krovu treće zgrade. Ali, u zao čas. Tri do zuba naoružana policajca stajala su na drugoj strani krova. Bili su mu okrenuti leđima i zurili napeto dolje na ulicu oslonjeni na zaštitnu ogradu.

Što da učini? Bez oružja je. Mora se tiho vratiti do podruma susjedne zgrade kroz koju se uspeo teretnim dizalom. Tamo ima tajno skrovište. Da, drugo mu ne preostaje.

Casey se oprezno vrati do skrovišta i uzme automat i dva uloška s nabojima. Jedan gurne u automat a drugi u džep, Dosta će biti za okršaj na krovu.

Policajci su još stražarili kad se ponovo našao navrh treće zgrade, odakle jedino može pobjeći. Bili su mu sigurna meta. Treba samo povući otponac automata. Sva trojica će pasti poput snoplja...

Ne, ne može to učiniti! Pokušat će naglim zaletom stići na krov četvrte zgrade. Tamo je zaštitni zid. Past će iza njega, i štrcati dolje u pokrajnju ulicu. Policajci ga neće moći slijediti. Neće se usuditi preskočiti ovako širok razmak.

Casey uze zalet i odrazi se, ali istog trenutka začuje rafale iz policijskih automata. Odraz je izgubio polovicu svog učinka, a rafali su našli svoj cilj.

Prorešetano tijelo ležalo je na uskome travnjaku susjednog dvorišta kada se tu našao senator okružen policajcima.

— Zar ga niste mogli uhvatiti živog? — upita prijekorno.

— Nismo — odgovori narednik. — Da nismo pucali, bio bi utekao. Jedino se čudimo što nas nije posmicao s leđa na krovu. Mogao je to učiniti mirne duše i potom nestati netragom.

— Možda nije imao municije — primijeti drugi policajac.

— Ne, ne, momci — progunđa Mcgivern. — Pogledajte malo bolje...! Imao je dva puna uloška metaka...

J. G. Ballard: Luđaci

The Insane Ones

Preveo Božidar Stančić

Osamnaest kilometara poslije Aleksandrije vozio je obalnom cestom što je vodila preko Tunisa i Alžira da bi stigao do ulaza u transatlantski tunel. Pritisnuo je gas i »jaguar« je pojurio 180 km na sat. Mlaki noćni zrak šibao mu je lice, preplanulo od sunca u toku šest dana putovanja. Glavu je naslonio na. naslon, a palme su odmicale slijeva i zdesna kao jednolična zavjesa. Gotovo nije spazio djevojku u bijelom kišnom ogrtaču, koja mu je davala znak nedaleko od stuba hotela u El Alameinu, i prošao je gotovo trista metara parkiravši kraj rđom nagrizenog panoa.

— Tunis? — vikne djevojka vežući pojas muškoga kišnog ogrtača. Crne su joj vlasi, vezane vrpcom, padale na rame.

— Tunis, Casablanca, Atlantic City — odvrati Gregory nagnuvši se da otvori vrata. Ona stavi torbicu na stražnje sjedalo i smjesti se među revije i novine dok je on kretao. Reflektori su pri polasku uhvatili patrolna kola Svjetske organizacije parkirana pod palmama na ulazu u vojničko groblje. Gregory zadršće i nesvjesno stane na papučicu gasa. Oči je zapiljio u retrovizor sve dok se nije uvjerio da nikoga nema na cesti. Pri brzini od 140 popusti malo pritisak na papučicu i pogleda djevojku. Iznenada opet osjeti u sebi onaj znak za uzbunu. Djevojka je svojim melankoličnim izrazom lica i sivkastom kožom nalikovala pomalo na bitnika, ali smetalo ga je nešto u ustručavanju od razgovora, u mlitavosti njezinih crta, sumornim ustima i ugaslim očima. Podignuti okrajak ogrtača otkrivao je suknju od indijske pamučne tkanine s plavim prugama, zacijelo od uniforme neke bolničarke. Odudarala je od ostale garderobe. Kad je odgurnula časopise, spazio je loše svezani povoj oko lijevog zgloba.

Ona je uočila da je on promatra pa se neprirodno nasmiješila. Zatim se odluči da stupi u razgovor.

— Vidim po časopisima da mnogo putujete. — Iz džepa svoje kišne kabanice izvadi cigarete i nespretno pripali jednu. — Presii ste sve kontinente. — Oklijevajući, ona se predstavi Carole Sturgeon.

Hvala vam što ste me primili u kola.

Gregory kimne glavom promatrajući zavoj oko ruke. Zapitao se iz koje je bolnice pobjegla. Vjerojatno iz Opće bolnice u Kairu, gdje su se još nosile te stare uniforme. Okladio bi se da joj je torba puna lijekova koje je digla od nekoga nemarnog zastupnika.

— Mogu li znati kamo idete? — zapita. Djevojka slegne ramenima:

— Ja jednostavno slijedim put: Kairo, Aleksandrija... Znate kako je to. Pošla sam da vidim piramide. — Približavala se jedva primjetno njegovu ramenu kad se nagnula na sjedalo. — Krasno je. Kad pomislite da su to najstarije stvari na svijetu...

Od trešnje u vožnji ispadne iz kutije Gregorvjeva vozačka dozvola.

Djevojka pogleda.

— Nemate ništa protiv? — zapita. — Charles Gregory... — počne čitati, zastane pa ponovi nekoliko puta ime i prezime kao da se pokušava sjetiti. Iznenada se sjeti. — Gregory, doktor Charles Gregory. Niste li vi...? Muriel Bortman, predsjednikova kći, utopila se u Key Westu i vi ste bili osuđeni. — Djevojka se nervozno zagleda u staklo pred sobom.

— Dobro pamtite — odvrati Gregory mirno. — Ne bih vjerovao da će se još tko toga sjetiti.

— Dakako da se sjećam — ona će u jednom dahu. — Bilo je bezumno onako postupati s vama. — U njezinu se pogledu vidjelo da suosjeća s njim, a to je potvrdila i u razgovoru o nesuvislim pojedinostima iz svoga života. Gregory se naprezao da je ne čuje, ruku stisnutih oko upravljača. Kad je zašutiela, znao je što slijedi. Uvijek isto.

— Recite, doktore, nećete mi zamjeriti što pitam, ali poslije onog zakonskog propisa o duševnoj slobodi tako je teško privoljeti nekoga da vam pruži psihijatrijsku pomoć... valja biti vrlo oprezan... s vama je isto. — Nasmiješila se, bilo joj je neugodno. — Htjela bih reći...

Njezina je nervoza dala snage Gregoryju.

— Vama je potrebna psihijatrijska njega? — prekine je dok je »jagurar« jurio 153 na sat cestom koja se činila pustom, dok su palme beskrajno odmicale u noć.

Djevojka ugasi cigaretu nervoznim prstima.

— Nije riječ o meni — počne ona slabašnim glasom — nego o mojoj najboljoj prijateljici. Njoj je stvarno potrebna liječnička pomoć. Potpuno je izgubila volju da živi, vjerujte, doktore, više ništa za nju nema smisla.

— Neka posjeti piramide, to joj preporučite — on će namjerno grubo. Djevojka nije obraćala pažnju na grubost u glasu.

— Posjetila ih je. Upravo sam bila kod nje, ona je u Kairu. Obećala sam da ću pronaći nekoga. — Ona se okrene prema Gregoryju. Promatrajući je ovako u mraku, Gregoryju se njezin profil činio poput

nekoga koji je vidio u Louvreu dva dana pošto je pušten na slobodu nakon ogavnog zatvora kad se dao u potragu za najljepšim stvarima na svijetu, za licima osunčanim i nestvarnim što su pozirala Vinciju i braći Bellini.

— Mislila sam da možda poznajete nekoga... — nastavila je djevojka. On je odmahnuo glavom.

— Ne poznajem nikoga. Već tri godine nemam veze ni s kim. A i zakon o duševnoj slobodi to zabranjuje. Znate li što će se dogoditi ako me zateknu da nekome pružam psihijatrijsku pomoć?

Suputnica je ogrubjelih crta lica buljila u cestu pred sobom. Gregory baci cigaretu i stane do kraja na gas, tjerajući od sebe sjećanje na one tri godine, koje je htio potisnuti u sebi putovanjem od 18.000 kilometara. Tri godine zatočeništva na farmi kod Marseillea, u dispanzeru za poljoprivredne radnike i skrofulozne mornare. Čak je pokušao tretirati nekoga šefa policije — nedopušteno — koji nije mogao zadovoljiti svoju ženu. Tri godine prepune gorčine, za koje se vrijeme mogao pomiriti sa činjenicom da više nikad neće obavijati taj posao, jedini koji mu je dopuštao da nađe sebe i da bude ono što doista jest. Plesač po žici, opijum za nezadovoljne, psihijatar je sad ušao u povijest uz bok vračevima, vještičama i ostalima iz okultnih nauka. Zakon o duševnoj slobodi, koji je bio proglašen dvije godine prije toga, bacio je tu profesiju izvan zakona i proširio slobodu ličnosti sve do prava na to da čovjek bude lud ako to želi, s time da snosi građansku odgovornost za sve prekršaje zakona što proistječu iz toga stanja.

Tu je i bila zamka, skriveni cilj zakona o duševnoj slobodi. Prvotna reakcija na podsvijest i nekontrolirani razvoj tehnika manipulacije masama ekonomskim i političkim sredstvima pretvorio se u sustavnu ofenzivu protiv psiholoških znanosti. Popustljivi sudovi, koji bi oslobodili krivnje, društveni reformatori, žrtve društva, psiholog i njegov bolesnik, svi su bili meta ubitačnih napada. Oslobađajući se svojih samorazarajućih nagona i svoje tjeskobe na prikladnom žrtvenom janjetu, novi upravljači i većina njihovih birača zabranili su svaku vrst psihičke kontrole, od nevinog ispitivanja do lobotomije. Duševni su bolesnici bili prepušteni sami sebi, privlačeći zanimanje i samilost sviju. Nove posvećene krave zajednice bile su psihotične osobe, slobodne da idu kamo hoće, da buncaju na pragovima kuća i da spavaju na pločnicima. Jao si ga onome tko bi im pomogao.

Gregory je počinio tu grešku. Povukavši se u Evropu, prvu domovinu psihijatrije, on je sa šestoricom analitičara emigranata kao i on osnovao tajnu kliniku u Parizu. Pet godina radili su a da nisu bili otkriveni, sve dok se nije ustanovilo da je jedna od Gregoryjevih bolesnica, neka djevojka što je mucala, bila Muriel Bortman, kći generalnog predsjednika Svjetske organizacije. Analiza je imala

tragičan kraj: Muriel je poginula. Pokrenut je spektakularan proces uz podršku javnosti i štampe, s pokazivanjem uređaja za elektro-šokove, projekcijama filmova o komama dijabetičara i svjedočenjem mnogih paranoika. Za Gregoryja se proces završio kaznom od tri godine zatvora.

Sad je napokon bio slobodan i kupivši »jaguar« bježao je po pustim cestama sjeverne Afrike od Evrope i sjećanja na zatvor. Nije više htio nevolja.

— Volio bih vam pomoći — reče djevojci — ali je prevelik rizik. Vaša se prijateljica mora sama snaći.

Gregoryjeva je suputnica nervozno grizla donju usnu

— Ne znam da li bi mogla, ali ipak vam hvala, doktore. Slijedeća tri sata oboje su šutjeli. Kola su jurila velikom brzinom. Onda su zablistala svjetla Tobruka.

— Sad su dva sata ujutro — promijeti Gregory. — Ovdje je jedan motel gdje možemo uzeti sobu. Sutra ujutro ću vas odvesti dalje.

Pošto je djevojka pošla u sobu, Gregory je žurno sišao u recepciju i rezervirao za sebe sobu u drugoj kućici. Brzo je zaspao, dok je Carole Sturgeon tumarala besciljno i beznadno, mrmljajući njegovo ime.

Kad se poslije doručka vratio, u dvorištu su stajala kola Svjetske organizacije, a bolničari su nosili na nosilima neko tijelo u bolnička kola. Libijski policijski poručnik naslonio se na »jaguar« i bubnjao je prstima po vjetrobranskom staklu.

— Ah, doktore Gregory, dobar dan. — Pokazao je bolnička kola. — Kakva šteta, tako zgodna Amerikanka!

Gregory stane u pijesak, suzdržavajući se da ne pojuri prema ambulantnim kolima i otkrije plahtu. Ipak, uniforma poručnika prisilila ga je na oprez.

— Ja sam doista Gregory — reče. Grlo mu je bilo suho pd prašine. — Mrtva je?

— Prerezala je vlastiti vrat — reče poručnik. — Našla je neku staru britvu u kupaonici. Ubila se oko tri ujutro. — On se uputi prema kućici koju je unajmio Gregory. Gregory ga je slijedio i stao kraj kreveta, očekujući.

— Ja sam u to vrijeme spavao — reče. — Službenik može potvrditi.

— Svakako. — Nekoliko je sekundi poručnik promatrao osobne Gregoryjeve stvari razbacane po pokrivaču. Zatim je prstom pokazao liječnički pribor. — Zatražila je vašu pomoć, doktore? Pripovijedala vam je o svojim osobnim problemima?

— Ne izravno. U aluzijama. Nije bila sigurna u sebe.

— Jadno dijete. Njezin je otac prvi sekretar ambasade. Vjerojatno je bio tiranin. Vi, Amerikanci, znate biti strogi sa svojom djecom. Čvrsta ruka, da, ali malo razumijevanja ne bi štetilo. Ne vjerujete?

Ona ga se bojala. Pobjegla je iz bolnice. Moja je dužnost da podnesem izvještaj vlastima. Kad bih barem znao što ju je mučilo... Vi ste joj vjerojatno pomogli koliko ste mogli?

Gregory odmahne glavom.

— Ništa ja njoj nisam pomogao, poručnice, Nisam čak ni htio raspravljati o tome. — Nasmiješio se oficiru: — Neću dvaput počiniti istu grešku, zar ne?

Poručnik je pažljivo promatrao Gregoryja.

— Čini mi se da to ima smisla, doktore. Ali iznenađujete me. Kako lako odbacujete svoje ideale...

— Mnogo sam radio — reče Gregory i počne slagati stvari u kovčege. Zatim se nakloni poručniku i uputi se prema dvorištu.

Pola sata poslije bio je na cesti prema Bengaziju, vozeći 150 na sat. Povremeno bi dao maha svojoj ljutnji time što bi snažnije stao na gas. Jedva je deset dana slobodan, a već opet kompromitiran, a osim toga, mučio se da ne pristane na to da pruži pomoć osobi kojoj je zaista bila potrebna. Svrbjele su ga ruke da bilo kako pomogne tom djetetu, ali su ga spriječili besmisleni zakoni. Trebalo je najuriti i izbrisati ne samo te čudne zakone nego i one koji su ih nametnuli — Bortmana i kompaniju.

Nije mogao zadržati grimasu pri pomisli na tugaljivo lice Bortmanovo dok se obraćao Svjetskom senatu u Lake Successu pledirajući za teške kazne psihopatskim kriminalcima. Činilo se kao da je sudac za vrijeme Inkvizicije, s birokratskim puritanizmom kojim je maskirao prave opsjednutosti: prljavštinu i smrt. Bilo koje normalno društvo osudilo bi Bortmuna na doživotni zatvor ili bi mu radikalno opralo mozak. Bortman je neizravno bio kriv i za smrt Carole Sturgeon, kao da je osobno držao britvu kojom je djevojka dokrajčila svoj život.

Poslije Libije — Tunis. Vozio se cestom uz obalu. More je poput rastaljena ogledala. Izbjegavao je koliko je mogao velike gradove, premda oni nisu bili tako strašni kao evropski, prepuni psihotičara što su tumarali poput izgubljenih pasa. Nadzirali su ih da ne bi što god ukrali ili izazvali uznemirenost, ali su bili prava napast za goste što su na terasama srkali kavu, a počesto bi usred noći kucali na hotelska vrata.

U Alžiru je tri dana proveo u Hiltonu dok su mehaničari mijenjali motor njegovih kola. Potražio je Philipa Kalundborga, nekadašnjega kolegu iz Toronta, koji je sada radio u nekoj dječjoj bolnici Svjetske zdravstvene organizacije. Poslije treće boce Gregory je počeo govoriti o Carole Sturgeon.

— Znam da je besmisleno, ali osjećam da sam kriv za njezinu smrt. Ja sam je podsjetio na smrt Muriel Bortman. Philipe, ta morao sam joj dati savjet! Zašto to nisam učinio...

— Bilo bi opasno. Dobro si postupio — umiri ga Philip. — Tko bi drukčije reagirao poslije one tri godine?

Gregory je s terase promatrao promet.

— Ti ne možeš shvatiti, Philipe, kakav je život sada u Evropi. Pet posto stanovništva traži pomoć specijaliziranih ustanova. A vjeruj mi, bojim se poći u Ameriku. Samo u New Yorku svakog se dana deset ljudi baca s krova. Svijet se pretvara u ludnicu. Polovica čovječanstva brižljivo se zabavlja mukama druge polovice. Mnogi i ne znaju na kojoj su strani.

Kalundborg kimne glavom.

— Točno. Nepravda je toliko raširena da svakom od njezinih mnogih oblika odgovora bezizlazna trpeljivost, koja joj omogućava da se održi.

Visoki bradati mladić u ispranim platnenim hlačama i sandalama prešao je terasu i stavio ruke na njegov stol. Oči mu upale, usne mu odaju intoksikaciju drogama.

— Christiane! — prasne Kalundborg, slegne ramenima i pogleda Gregoryja. Zatim se okrene mladiću. — Predugo je trajala ta igra, prijatelju — reče mu. — Ne mogu ti pomoći i uzalud me tražiš.

Mladić strpljivo kimne glavom.

— To je zbog Marije. Ne mogu je smiriti. Ne znam što će učiniti djetetu.

— Besmislica! Nisam ja idiot! Tvoje dijete već ima tri godine, Christiane. Ako Maria ima slabe živce, ti si zato kriv. Čak i da mogu, ne bih ti pomogao. Moraš se sam liječiti ili si propao. Doktor Gregory se slaže sa mnom. — Gregory kimne glavom. Mladić osine Kalundborga ubitačnim pogledom, pogleda nakratko Gregoryja i ode.

Kalundborg napuni svoju čašu.

— Nastao je opći nesporazum. Svi misle da se naš posao sastoji u razvijanju patoloških manija a ne u njihovu liječenju. Progoni ih lik oca. Bortmanova politika. U posljednje je vrijeme psihijatrija postala popustljiva prema sebičnjacima, ohrabruje slabost i pomanjkanje volje.

* * *

Ušavši u svoju sobu na desetom katu hotela, Gregory tamo zateče nekog mladića. Kopao je po njegovim stvarima. Na trenutak se zapitao nije li to špijun Svjetskog biroa i nije li ona opaska na terasi obična provokacija.

— Jeste li našli ono što tražite? — zapita, a Christian prekine grozničavo pretraživanje i baci prtljag na pod. Odmakne se, zaobiđe krevet i požudno pogleda iznad ormara.

— Kalundborg je imao pravo — mirno će Gregory. — Samo gubimo vrijeme.

— Do vraga i Kalundborg! — zagunđa Christian. — Mislite li da

tražim umjetni raj, doktore? Sa ženom i djetetom? Nisam toliko neodgovoran. Diplomirao sam pravo na Sveučilištu u Heidelbergu. — Odsutna izraza on prođe prostorijom, a zatim priđe Gregoryju, koji je zatvarao pootvarane ladice.

— Vratite se svojoj pravnoj znanosti — preporuči mu Gregory. — Ima mnogo šteta koje valja procijeniti i nepravdi koje treba razmrsiti u tom plitkom svijetu.

— Pokušao sam to već, doktore. Zar vam Kalundborg nije rekao da sam potegao proces protiv Bortmana zbog ubojstva? — Opazivši da se Gregory zainteresirao, on objasni. — Pokušao sam pokrenuti civilnu tužbu, ali nisam potegao kazneni postupak. Moj se otac ubio prije pet godina, pošto ga je Bortman izbrisao iz advokatske komore.

Gregory pobere prtljagu.

— Žao mi je — reče. — Što je bilo s tom tužbom protiv Bortmana?

Christian je kroz prozor zurio u sumrak.

— Nisu je podržali. Posjetilo me nekoliko detektiva iz Svjetskog biroa jer sam postao neugodan. Preporučili su mi da napustim Sjedinjene Države. Tako sam došao na studij u Evropu. Sad se namjeravam vratiti. Potrebni su mi barbiturati kako bih odolio želji da bacim bombu na Bortmana.

Iznenada prođe sobom i prije nego što ga je Gregory mogao zaustaviti našao se na ogradi balkona, pokušavajući se baciti dolje. No Gregory ga je uspio zgrabiti za noge i povući u sobu. Christian je urlao u noć. Počela su se paliti svjetla ispod balkona. Mrak su parala svjetla jurećih automobila. Na pločniku su se zaustavili prolaznici i pogledavali prema balkonu.

Kad su zajedno pali na pod, Christian je prasnuo u smijeh. Zatim se zavalio u krevet i promatrao, smijući se, Gregoryja, koji se, zadihan, naslonio na ormar.

— Počinili ste tešku grešku, doktore. Bolje bi bilo da se poberete prije nego što obavijestim policiju. Spriječili ste jedno samoubojstvo! S vašom prošlošću dobit ćete deset godina.

Gregory je izgubio strpljenje i zgrabio ga za ramena.

— Slušajte vi, kakvu igru to igrate? Što, zapravo, hoćete?

Christian odmakne Gregoryjevu ruku.

— Pomozite mi, doktore. Hoću ubiti Bortmana. Samo na to mislim. Ne budem li pazio, zaista ću ga pokušati ubiti. Pokažite mi kako da ga zaboravim. — Povisio je glas, s iskrom očaja u glasu. — Mrzio sam svoga oca i bio sam zadovoljan kad ga je Bortman brisao iz advokatske komore.

Gregory ga je pažljivo promatrao, zatim je izašao na balkon, gdje se stopio s pomrčinom.

* * *

Dva mjeseca poslije toga Gregory je u motelu izvan Casablanke

spaljivao posljednje zabilješke analize. Christian je, svježe obrijan i ukusno odjeven, promatrao kako plamen proždire gomilu načičkanih papira. Zatim je odnio pepeo u kadu i pustio vodu.

Kad je utovario prtljagu u kola, Gregory je primijetio:

— Prije nego što odemo, samo da napomenem: kompletna analiza ne može se obaviti u dva mjeseca, pa ni u dvije godine. To je zadatak za cijeli život. Budete li doživjeli ponovni napad, potražite me bilo gdje da budem. Otkriju li nas bilo kada, znate što će se dogoditi...

Kad je Christian kimnuo glavom, Gregory se kroz prozor zagleda preko palmi u kupolasti otvor transatlantskog tunela na kilometar od motela. Znao je da se još dugo neće moći smiriti. Imao je čudan osjećaj da su one tri godine u Marseilleu bile uzaludne i da je na početku osude, koja visi nad njim. Nije osjećao zadovoljstvo rezultatom postupka, možda i zato što je popustio Christianu dobrim dijelom iz straha da ne bude umiješan u atentat na Bortmana.

— S malo sreće moći ćete živjeti kao i nekad. Sjetite se: kakvo vam god zlo može nanijeti Bortman, ono nema veze s vašim problemom. Vi ste stekli osjećaj krivnje poslije šoka koji je pogodio vašu majku nakon očeve smrti, jer ste ga mrzili, a onda ste tu krivnju prebacili na Bortmana. Lišivši se krivnje, smatrali ste da ćete se i sami oteretiti. Mogli biste ponovo doći u kušnju.

Christian je stajao nepomično kraj ulaza i kimnuo glavom. Godio mu je boravak ovdje, lice mu se popunilo, oči poprimile sjaj. Nalikovao je na činovnika.

Gregory dohvati novine.

— Čitam da Bortman napada američku advokatsku komoru kao prevratničku. Uspije li, bit će to smrtni udarac za građanske slobode. — Zamišljeno je promatrao Christiana, koji se nije micao. — Hajde, namjeravate li se ipak vratiti u Sjedinjene Države?

— Dakako. — Christian uskoči u kola i stisne ruku Gregoryju. Gregory je odlučio ostati u Africi i ondje pronaći neku bolnicu u kojoj će raditi, pa je poklonio kola Christianu. — Maria će me čekati u Alžiru sve dok ne završim ono što moram uraditi u Sjedinjenim Državama.

— Što to? — zapita Gregory.

Christian pritisne gas i oblak dima grune iz ispušne cijevi »jaguara«.

— Moram ubiti Bortmana — odvratio je mirno. Gregory zgrabi vjetrobransko staklo.

— Šalite se?

— Izliječili ste me, doktore i može se reći, uz neke rezerve, da sam zdrava duha, vjerojatno zdravijeg nego što ću ikad biti. Malo je ljudi tako zdrava duha, zbog čega je moja obaveza još teža i zahtijeva razborito djelovanje. Sva moja logika mi naređuje na učinim sve što je

moguće da bih oslobodio svijet zlokobnog zvjerinjaka koji sada njime upravlja. Likvidiranje Bortmana čini mi se dobar početak. Idem do Lake Success i smaknut ću ga.

Christian uključi brzinu i doda:

— Ne pokušavajte me zaustaviti, doktore, jer će oni zacijelo postaviti pitanje našeg boravka ovdje. — »Jaguar« se počeo kretati i Gregory vrisne:

— Christiane! Nećete se izvući! Uhvatit će vas svakako! — No, kola su izmakla i pojurila. Gregory ih je slijedio u prašini, posrćući preko kamenja. Zaključio je, u svojoj nemoći da ga zaustavi, da će, kad uhvate Christiana i počnu ispitivati njegov život, ubrzo saznati pravu istinu o pravom ubojici, prognanom liječniku koji se osvetio za tri godine provedene u zatvoru...

Jack Williamson: Mrtva zona

The Dead Spot

Preveo Krunoslav Poljak

Mrtva zona se pojavila 8. svibnja 1940. Dan prije pejzaž se zlatio pokriven žitnim poljima. Idućeg dana u krugu koji je pokrio deset tisuća četvornih milja Kanzasa i Nebraske bila je samo smrt.

Sve se dogodilo u sumrak. Kratkotrajni grimizni blijesak osvijetlio je nebo. Svi koji su ga vidjeli osjetili su kako ih peče koža, kako im olovna bol prodire kroz kosti i počela ih je mučiti silna žeđ. Zatim su u strahovitim mukama umirali.

Medicina je bila nemoćna; liječnici su umirali s ostalima. Leševi su se raspadali u sivi, teški pepeo koji nikakav vjetar nije mogao uskovitlati. Kuće, ambari i žito trunuli su od nevjerojatne gnjileži koja je napala svu organsku materiju i rušili se u hrpe prašine. Noći je obasjavala neka čudna svjetlost a sunce bi se ujutro dizalo iznad ravne sive pustoši ispunjene leproznom smrću.

Rub pustoši bio je neobično oštar. I svi koji bi se usudili prijeći njenu granicu, čak i u avionima što su letjeli visoko iznad nje, istog bi se trena srušili. Cijeli svijet se prepao tog neobjašnjivog raka na planetu, koji su televizijski reporteri nazvali Mrtva zona. Što se dogodilo? Što ako se opet dogodi? Tražeći odgovore na ta mučna pitanja, Predsjednik je sazvao izvanrednu sjednicu Kongresa.

Pomoć nije potrebna, jer s opustošenog teritorija nije došao nijedan preživjeli. Nauka nije znala objasniti što je opustošilo tu zonu. Zbunjeni zakonodavci na kraju su osnovali Specijalnu tajnu službu.

Tražeći rukovodioca za STS, Predsjednik je poslao po čovjeka koji se nalazio na dnu Pacifika te katastrofalne noći. Ryeland Arnes, tada tek u dvadeset petoj godini života, već se dva puta proslavio: smionim istraživanjima morskih dubina u benthosferi vlastite konstrukcije i senzacionalnim uspjehom da razbije atom svojim superciklotronom.

Preplanuo, kršan i visok, guste, zamršene crvene kose i plavih očiju, Ames je uiao u Predsjednikov kabinet i ozbiljno slušao.

— Učinit ću sve što mogu, gospodine Predsjedniče — rekao je. — Ali ima starijih od mene, obrazovanijih. Rathbone, na primjer, najbolji je stručnjak za radijacije na svijetu.

— Rathbone je u bolnici — odvratio je Predsjednik — i kažu da se neće oporaviti. Bio je ozlijeđen u neuspjelu pokusu — Predsjednikov pogled se vrati na vitkog učenjaka istraživača. — Ne, vi ste pravi čovjek za taj posao, Amese. Mrtva zona je progutala dvije stotine tisuća ljudi. Ako se to ponovi, može odnijeti dva milijuna... ili, tko zna, možda i cijeli svijet! Vaš zadatak je da ustanovite što je to i da to onda zaustavite.

— Hvala na povjerenju, gospodine Predsjedniče. Učinit ću sve što mogu.

Ames se zaista dokraja založio. Za tjedan dana potpuno je organizirao STS: regrutirao je pet stotina ljudi iz policije i FBI-ja. Oko Mrtve zone postavio je straže, ogradio je čeličnom ogradom visokom tri metra kako bi spriječio pristup neopreznima i okupio štab učenjaka da proučavaju sve aspekte katastrofe.

Dobio je čak i dra Grashama Rathbonea. Fizičar je u bolnici umirao od neizlječive bolesti srca a ozljede su samo otežavale njegovo stanje. Ames mu je ugradio novo srce!

Ta nova crpka za krv osnivala se na principima Lindbergha i Carrela. Bio je to sitan, kompaktan uređaj usađen u prsnu šupljinu. Njegove platinske cijevi bile su »a genijalan način prišivene na vene i arterije. Živci iz kardijalnih pleksusa upravljali su radom crpke preko induktivne veze s minijaturnim elektromagnetskim relejem.

Ali najvažnije svojstvo bila je njena pokretačka sila. Minimalna količina vodika iz vodene pare, pretvorena u helij tajnim postupkom koji je Ames pronašao eksperimentirajući sa superciklotronom, davala je neiscrpivu energiju. Ames je izjavio da će to »željezno srce« raditi sto godina. Rathbone je samo morao svakog tjedna uzeti injekciju blijedozelenog tekućeg katalizatora koji je aktivirao atomsku reakciju.

Poslije nekoliko tjedana Rathbone je ustao iz kreveta i pridružio se Amesovu štabu učenjaka. Bio je visok čovjek guste, prosijede kose i oštrih, duboko usađenih ledenoplavih očiju. Od bolesti je još bio blijed i razdražljiv.

— Nacrtao sam kartu Mrtve zone — rekao mu je Ames kad se Rathbone javio na dužnost u šatoru štaba . — Središte kruga bio je grad Freedom. — Njegov pogled je pretraživao blijedo naborano lice. — Otkrili smo da ste upravo tamo bili ozlijeđeni. Želio bih znati što ste tamo radili, Rathbone.

U upalim očima tinjala je divlja ogorčenost.

— Da nije bilo vas, bio bih već mrtav — odgovorio je Rathbone — i stoga ću učiniti sve što je u mojoj moći — njegovi mršavi prsti stegli su se kao pandže. — Čovjek koji me ozlijedio, to je doktor Clyburn Hope — prošaptao je hrapavim glasom. — A Hope je ujedno taj koji je stvorio Mrtvu zonu!

— Recite mi — zapanjio se Ames — što se dogodilo!

— Hope je opasni genij — kriještao je Rathboneov nazalni glas. — Bio je najbolji biofizičar u Americi. Radio je u Freedomu. Stvarao je novu vrstu izazivajući mutacije i uzgajajući umjetne stanice.

- Novu vrstu?

— Da, baš to — Rathboneove upale oči opet bljesnuše. — Nije bio zadovoljan sadašnjom ljudskom rasom. Eto, zbog toga smo se prepirali — on opusti šake. — Mutacije se najuspješnije izazivaju transformiranjem gena u kromosomima pomoću različitih zraka — objasni. — A Hope me pozvao da radim s njim jer sam se specijalizirao za radijacije.

Ames se, slušajući, nagnuo naprijed.

— Evolucija je bila — nastavi Rathbone — nekontrolirani progres a omogućilo ju je bombardiranje sjemena plazme kozmičkim zrakama i njihovim sekundarnim radijacijama. Ljudi kao što je Muller pokusima s vinskom mušicom ubrzali su evoluciju pomoću rendgenskih ili radijevih zraka. Ali Hope je našao nešto još bolje: sigma-polje.

Sigma-polje je posebno prostorno iskrivljenje analogno magnetskom polju. Njegovo je najvažnije svojstvo da čini gotovo sve atome iznad neona nestabilno radioaktivnim. Sigma-polje ubrzava evoluciju do granica koje nameće jedino uništenje rasplodnih stanica. Time i svojim postupkom stvaranja sintetičkih živih stanica kombiniranjem velikih molekula proteina Hope je namjeravao stvoriti novu rasu koja će zamijeniti čovječanstvo! — Šake su mu se opet zgrčile u pandže. — Zbog toga smo se sukobili. Naime, znao sam da ta nova rasa mora biti neprijatelj stare — Rathbone je hvatao zrak. — Potukli smo se u laboratoriju. Smrtonosno me ranio. Da nije bilo vaše vještine, Amese... I njegovo sigma-polje je stvorilo Mrtvu zonu!

— Eh! — Ames je gledao u Rathbonea i naposljetku kimnuo glavom. — Razumijem — progunđao je. — Radioaktivnost uništava normalni život. Možda zato da bi se stvorio prostor za njegova nova bića — Ames živahno ustade. — Možete li neutralizirati to polje?

— Ne — Rathbone odmahne glavom. — Hope me je smatrao običnim mehaničarem. Konstruirao sam opremu po njegovim narudžbama, ali bio je vrlo tajnovit u pogledu svojih teorija i otkrića. Dakako, moje znanje vam je na raspolaganju.

— Hvala, doktore. Potrebni ste nam. Možda ćete baš vi moći razbiti Mrtvu zonu...

I izmoždeni Gresham Rathbone postao je šef velikog novog laboratorija STS podignutog uz sam opustošeni krug. U laboratorij su se slijevali milijuni dolara. Rathbone, Ames i stotinu drugih tu su očajnički radili. Desetak ljudi je izgubilo život od podmuklih opekotina sličnih raku. Ali tajna sigma-polja ostala je neotkrivena.

I Mrtva zona ostala je neosvojivo mrtva.

No poslije tri godine niz neobičnih smrtnih slučajeva u rafinerijama metala, u depozitoriju Fort Knoxa i Engleske banke doveo je do službene istrage koju je provodila STS. Sve žrtve su umrle od opekotina od radijacije. Amesovi ljudi našli su milijune dolara u zlatu, srebru i platini koji su pokazivali radioaktivnost što se s vremenom smanjivala. Izvor nisu uspjeli pronaći, ali Ames je imao svoju teoriju.

— Možda se u Mrtvoj zoni nastavlja transmutacija — rekao je Rathboneu. — Od lakih elemenata stvaraju se djelovanjem radijacije dragocjeni teški metali. Kad bi samo ljudi mogli tamo ući i vratiti se živi...

— Ljudi — prekine ga svečano Rathbone — ili sintetička bića doktora Hopea!

Prošlo je još nekoliko godina. Ryeland Ames ostao je na čelu STS. Njegovo mršavo lice postalo je mrko. U plavim očima se pojavio sablasan pogled. Nekoliko mjeseci svake godine živio je u osmatračkom balonu ukotvljenom blizu zida smrti i proučavao radijaciju elektrometrima, spektroskopima i Geigerovim brojačima. Zbog strašnih opekotina tri puta je bio u bolnici. Njegovo lice bilo je tamno i puno ožiljaka.

Bio je mrk i šutljiv čak i u društvu s Rathboneom. Samo je malo ljudi vidjelo fotografiju koju je uvijek nosio u lisnici. Pozadina na fotografiji bila je ravna pustoš Mrtve zone. Na njoj se vidjela sitna, udaljena figura neke žene koja leti visoko iznad užasne ravnice. Zena je, činilo se, imala krhka bijela krila. Ali na pitanja o originalu lika s fotografije nije odgovarao.

Potkraj 1959. Mrtva zona je počela rasti!

Poput sivog raka širila se po Zemlji. Progutala je ogradu. Vegetacija i zgrade raspale su se u tešku prašinu koju vjetar nije mogao podići. Život je izgubilo samo nekoliko ljudi, jer je Ames nadzirao evakuaciju gradova i sela prema kojima se neumoljivo kretala granica Zone. Ničim je nije bilo moguće zaustaviti.

Mrtva zona je već dodirnula rijeku Missouri. Njene vode su upijale sve više i više smrtonosne energije. Postala je rijekom strašne smrti a noću je bila obasjana nekim čudnim sjajem. Svi napušteni gradovi su se raspadali u prašinu smrti: Kansas City, St. Louis, Memphis, New Orleans.

Poslije dvije godine Ames je u privremenom malom logoru koji je sutradan trebalo napustiti rekao Rathboneu da će poći u Mrtvu zonu.

— Ali to nije moguće! — oko Rathboneovih usana stvorile su se bore zabrinutosti a sivi strah se pojavio kao sjena u njegovim upalim očima. — To bi bila sigurna smrt!

— Moram ići — odvrati Ames. — Mrtva zona se mora zaustaviti.

Po brzini njena širenja možete izračunati koliko će još živjeti pojedini grad ili čak cijeli svijet. A to nije dugo.

— Mnogi pripadnici STS ušli su u Zonu — protivio se Rathbone. — Imali su sva postojeća zaštitna sredstva. I nijedan se nije vratio. U Mrtvoj zoni život jednostavno ne može postojati.

— Ali on postoji. Vidio sam ga i snimio!

I Ames izvadi fotografiju iz svoje lisnice. Sumnjičavo se mršteći, Rathbone ju je šutke proučavao.

— Snimio sam je iz balona teleobjektivom — sablasni Amesov pogled i duboki glas malo su omekšali. — I prije sam takve prizore vidio kroz dalekozor, pet-šest puta u posljednje tri godine. I priznajem, sanjao sam o njima.

Izmoždeni učenjak glasno zafrkće, a preko Amesova preplanulog lica rasu se duboko rumenilo.

— Samo vam to govorim, Rathbone. Ne objašnjavam vam, jer ne mogu. Ali u tri navrata u balonu, dok sam bio napola mrtav od umora, mislio sam, ili sanjao, da mi ona govori. Ona zaista ima krila. Zove se Arthedne. Nalazi se u nekakvoj strašnoj nevolji. I mnogo zna o toj tajni. Kad bih je samo mogao naći...

Rathbone opet zafrkće.

— Bilo kako bilo, ja odlazim — Ames brzo pruži ruku da uzme fotografiju. — Dao sam konstruirati opremu: nekoliko dodataka moj su pronalazak. Želio bih da prokontrolirate moj plan...

— Kažem vam da život ne može postojati...

— Postoji! Staviše, postoji redovita prometna veza unutra i van. Naši detektori su registrirali raketne avione koji su letjeli previsoko a da bi se vidjeli. A na tržištu se pojavilo još zagađenog metala! Njegovu radijaciju su uspjeli neutralizirati, ali je ima još dovoljno da bi se dokazalo da je porijeklom iz Mrtve zone.

Mjesec dana poslije tog razgovora avion neobična oblika stajao je na polju blizu granice Mrtve zone. Bio je nezgrapan, nepravilnih linija i siv od specijalnog olovnog premaza. Liniju njegova trupa skrivala je kugla promjera metar i pol, koja je u dvostrukim stijenkama od olovne legure sadržala sloj vode.

Pokraj aparata stajao je Ryeland Ames, savijajući se u glomaznom odijelu od olovne tkanine, tako teškom da je njegovu težinu jedva podnosila i njegova snažna konstitucija. Amesove plave oči virile su kroz goleme leće od olovnog stakla. Za pojasom je imao teški automatski pištolj i dva blistava čelična cilindra.

— Olovo će apsorbirati dio zraka — izjavio je televizijskim reporterima. — Magnetski štitovi odbit će također nešto. Atomi vodika u vodi uhvatit će nekoliko neutrona. Zaštita nije savršena. Ali nadam se da ću vidjeti središte Mrtve zone i vratiti se živ.

Počeo se mučno smještati u veliku olovnu loptu.

— Ti cilindri... — pitao je jedan od reportera.

— Atomske bombe — progunđao je Ames. — Stabilni troatomski vodik pod visokim tlakom. Moj katalitički proces pretvorit će ga trenutno u helij i osloboditi dovoljno energije da se sravni sa zemljom pola grada.

Teška vrata pričvrstili su vijcima. Periskop se vrtio ogledajući se na sve strane. Avion je uz snažno brujanje pojurio poljem i s teškom mukom se odvojio od tla. Promatrači su zadržali dah dok je letio preko nevidljive granice. Ali nije pao. Nastavio je let ravno u opustošeno srce Mrtve zone. Smanjio se u točku i nestao iza sivog obzora.

Ali duboki Amesov glas izvještavao je kroz kratkovalni komunikator:

— Pratim tanku liniju koja je nekad zacijelo bila cesta. Ispod mene pravokutna šara u prašini. To je nekad sigurno bio grad...

Nastala je tišina i pucketanje statičkog elektriciteta.

— Zatajio ventil za kisik — sat kasnije čuo se mnogo slabije Amesov glas. — Morao sam otvoriti prozor radi disanja. Ne shvaćam kvar, jutros sam provjerio ventil...

Uslijedila je stanka.

— Grčim se i osjećam bolove. Počinje me svrbjeti koža. Do mene su doprle zrake. Ali možda ima vremena...

Opet nastade stanka.

— Nešto je ispod mene... Zgrade! Iz visokog dimnjaka izlazi zeleni dim. Dugačko sivo skladište i velike motike koje kopaju. Izgleda kao rudnik! I polje s dugačkim raketnim avionima! Ovdje sigurno transmutirani metali...

Slijedilo je nekoliko napetih minuta.

— Motor se pregrijava — glas je bio hrapav, otegnut. — Nestaje benzina, možda se raspada... Ali tamo! — bilo je to čuđenje puno nevjerice. — Tamo je neki grad! Da, grad usred Mrtve zone! Metalni tornjevi. Dimnjaci iz kojih izlazi zeleni dim. I strojevi, ogromni strojevi! No moram se vratiti. Zahvaća me radijacija...

Duža tišina, a zatim posljednji šapat:

— Neću uspjeti. Motor je stao. Missouri je na vidiku ispred mene. Nešto, nekakvo čudno svjetlucanje na obali! Vidim kako se nešto kreće... izgleda kao nek: metalni div! Rathbone, upozorili ste me! Nastavite radom! STS mora zaustaviti Mrtvu zonu!

Slabi glas se naglo prekine. Zujanje i pucketanje neobičnih energija Mrtve zone bili su ;edini zvukovi iz prijemnika. Pala je noć i na zabranjenom krugu se opet pojavilo zloslutno svjetlucanje.

Pritisnuvši objema rukama glavu u kojoj je snažno lupalo, Ryeland Ames je pokušao sjesti. Glava mu je u nešto udarila. Tada se sjetio. Pad ga je ošamutio. Još je bio u olovnoj lopti.

Koža mu je bila nadražena i na njoj je osjećao bolno bockanje. Mukla bol izjedala je kosti. Mučila ga je žeđ. Zaželio je da pije vodu koja je tekla kroz pukotinu na unutrašnjoj stijenki, ali znao je da ju je apsorbirana radijacija pretvorila u tekuću smrt...

Prasnu, smrt raspadanja Mrtve zone.

Nespretan u teškom odijelu, otvorio je vratašca. Bio je sumrak. Ravna pustinja je već sjala svojim nestvarnim i prigušenim svjetlom. Obala na drugoj strani Missourija mračno je svjetlucala, a rijeka je bila lijena zmija palucave propasti.

Tamo je opazio nešto što je izgledalo kao metalni div. Sada je u smjeru rijeke opazio neki nejasni odbljesak. Je li to ta ista metalna stvar koja se oprezno šulja suhodolom i vreba na njiga? I što je to? Čovjek ili neka strašna tvorevina Clyburna Hopea?

On se jedva izvuče iz kugle i opipa rukom zaštićenom olovom automatski pištolj i dvije atomske bombe. Napuštajući ostatke aviona, koji se već počeo sjati i raspadati, on krene uzvodno pokraj rijeke.

Izvući ću se odavde što prije, mislio je, ali ću najprije naći odgovor na još jedno pitanje.

Naime, uzvodno je bio opazio ono svjetlucanje na obali.

Bilo je to čudno putovanje. Provlačio se kroz hrpe teške prašine koja je gorjela hladnom ljubičastom, zelenom, grimiznom, žutom svjetlošću. Gazio je preko udubljenja ispunjenih svjetlucavim plinom koji je parao pluća poput plamena. Spotakao se. Jedva je ustao. Opet je pao.

Bol u kostima brzo je jačala. Tijelo mu je bilo u vatri. Žeđ je bila strašna agonija... Jednom se ogledao i opazio pokretni odsjaj. Da li ga ona stvar slijedi? To i nije bilo važno. Sada je puzao.

A kad je već izgubio svu nadu, ona mu je došla u susret.

Arthedne, blistavo biće s fotografije i iz snova. Lebdjela je iznad mračne obale, klizila prema njemu na krilima prekrasna plamena. Blistava krila nisu se pokretala, ali su u njima pulsirale boje: zlatna i ružičasta, sljezove i šafranove boje. Ames se uspravio na koljenima i mahnuo rukom. Ona se polako spustila na blistavu prašinu pred njim. Njezina krila iznenada su nestala. Dvije duge i tanke stvari slične antenama ispružile su se iz njezinih ramena. Između njih su gorjela krila.

— Amese! — njezin glas je bio srebrna melodija. — Došao si!

Ona mu brzo priđe. Bila je visoka, vitka i lijepa. Tunika od pletenog srebra pripijala se uz obline njezina tijela. Zvijezda od dragulja sjala je na blistavoj vrpci koja je pridržavala njezinu zlatnu kosu.

— Arthedne! — gušio se. — Ti...!

Bila je stvarna, potpuno ljudska. Cak i nježne, uzdignute niti antene koje su pulsirale bojama bile su prirodne i lijepe. Bile su tu, na

mjestu, kao i njezine ruke. Bez njih bi bila okrnjena.

Svladavala ga je nesvjestica. Od bola je stisnuo zube.

— Draga — šaptao je — vidio sam te kako letiš. Tako si lijepa! Želio sam... nadao se... da ću doći!

On klone. Njezine brze ruke ga prihvate.

— Amese! Opazila sam te iza Nove zemlje! — njezine snažne ruke su ga pridržale. — Samo u tebi sam osjetila srodnost s mojom izgubljenom rasom koju su ubili Tehnovci. Stoga sam te zvala. Ali, Amese — ona počne drhtati od straha — ti si bolestan!

— Umirem — prošapće on.

— Ne još, Amese. Jer donijela sam ti ovo! — ona izvadi neku metalnu bočicu i nalije blijedoplavu tekućinu u čep bočice. — Ti si poput doktora Hopea, imaš staru vrst života koja ne podnosi zrake Nove zemlje. Popij to! To je sredstvo za neutralizaciju koje ga je održavalo u životu.

Ames proguta tekućinu i osjeti kako se brzo oporavlja. Za nekoliko minuta mogao je ustati. Sjetio se opreznog progonitelja pa je bacio pogled unatrag.

— Vidjela sam Tehnovce — njezin glas je podrhtavao od užasa. — Noćas love. No možda ćemo uspjeti naći Futuron. Oni ga nisu uspjeli naći iza njegova zaštitnog tau-polja — njezin pogled bio je taman od bola i užasa. — Futuron je posljednji grad Neozoanaca, mog naroda. Kad su ratne zrake Tehnovaca razorile sve ostalo, Neozoanci su se prestali odupirati i više nisu rađali djecu da žive u svijetu očaja. Ja sam posljednji Neozoanac, a Tehnovci još ne odustaju od lova. Ali pođimo!

Ames opet počne teško posrtati. Došli su do mjesta na obali na kojem je opazio ono zagonetno svjetlucanje. Bila je to izbočina koja se protezala u blistavi, otrovani Missouri. Uzbuđenje i strah stvarali su nervozno podrhtavanje boja na nježnim Arthedninim pipcima.

— Gdje? — Ames je jedva disao.

On stane, trljajući oči. Čuo je tiho brujanje. A zatim je Mrtva zona nestala. Došli su pod golemu kupolu ružičaste svjetlosti. Pred njim su se pružale prekrasne kolonade i bijeli tornjevi prostranih zgrada nalik na hramove.

— Ovo je Futuron — šapne ona.

— Ali nisam ga vidio — protestirao je zbunjeno Ames.

— I ta ružičasta svjetlost...

— Grad je nevidljiv, gotovo nevidljiv — objasni Arthedne. — Ovo je naša jedina obrana od Tehnovaca. Tau-polje, adaptacija sigma-polja doktora Hopea, skreće svjetlost oko sebe. To ružičasto svjetlo je sretna uzgredna pojava. Inače, kako ovamo ne ulazi nikakvo svjetlo osim kroz kontrolne prozorčiće, bili bismo u mraku.

Nježno cvijeće, neobični cvatovi jarkih boja vrsta koje Ames

nikada nije vidio stvarali su posvuda divan ugođaj. Osjetio je neki egzotični miris. Arthedne ga odvede do jednostavne, tihe nastambe u kojoj je boravila.

— Zar je cijeli ovaj grad — upita Ames pokušavajući svladati strahopoštovanje od kojeg su ga podilazili trnci — živio i umro od trena kad se pojavila Mrtva zona?

— U sigma-polju vrijeme brže teče — odgovori mu ona.

— Dvanaestoro iz mog naroda odletjelo je s doktorom Hopeom da osnuju prvi neozonski grad. Ja sam rođena u četvrtoj generaciji.

Sjedili su na ležaju u ružičasto osvijetljenu paviljonu. Ames se namjerno okrene prema njoj.

— Tehnovci? I njih je stvorio doktor Hope?

— I njih i Neozoance — šaptala je djevojka. Pokušavao je stvoriti novu rasu, talentiraniju od stare. Bilo je mnogo grešaka, neuspjeha. Tehnovci su bili prvi koji su pružali neke izglede. Imali su velik mozak i neodgovarajuće tijelo koje se moralo nadomjestiti zamršenim mehanizmima. Držao ih je pod nadzorom u krugu laboratorija. U međuvremenu je novi pokus dao Neozoance. Imali smo ravnotežu fizičkih i mentalnih bića, tako da smo bili uglavnom neovisni o strojevima. Imali smo nova osjetila, nove sposobnosti, koje Tehnovci nisu imali. Doktor Hope je odlučio da ostanemo u životu kao mala kolonija koja može u miru koegzistirati sa starom rasom. I namjeravao je uništiti Tehnovce, jer se uplašio atavističke grubosti koja se u njima pojavila. Sva ta bića bila su adaptirana na život u sigma-polju i zbog istog tog razloga nesposobna da žive izvan njega. Doktor Hope je namjeravao isključiti polje samo na prostoru na kojem su živjeli Tehnovci. No oni su bili oštroumni i osjećali su veliku želju za životom. Sumnjali su u doktora Hopea. Pod vodstvom mutanta rođenog s agresivnom željom za moći pobunili su se, zauzeli cijeli laboratorij i proširili sigma-polje na veći prostor.

— Razumijem — šapnuo je Ames. — To je tren kad se pojavila Mrtva zona.

— Za nas Nova zemlja — gunđala je čudna djevojka pokraj njega. — Voda pobunjenika Teh Car pokušao je ubiti doktora Hopea i sve Neozoance — nastavi ona. — Ali oni su pobjegli i osnovali naš prvi grad. A Tehnovci su ostali i osnovali Tehnopolis...

— Tehnopolis! — uzdahne Ames. — Grad koji sam vidio pod zelenim pokrovom?

— Taj grad s velikim strojevima je Tehnopolis — reče djevojka. — Iz njega su Tehnovci vodili rat protiv mog progonjenog naroda. Dugo su se Neozoanci nadali da će preživjeti. Sagradili su sedam gradova skrivenih ispod zaslona tau-polja. Ali zatim je doktor Hope umro a Tehnovci su ih svladali novim atomskim oružjem. Onda je Teh Car počeo povećavati snagu sigma-polja, koju održavaju veliki generatori

u središnjem tornju Tehnopolisa. On namjerava proširiti Novu zemlju preko cijelog planeta. Njegov cilj je vlast nad cijelim svijetom...

— Znači, to je to — šapne Ames. — Taj stroj povećava Mrtvu zonu. Prema tome, njega treba uništiti.

Arthedne opet počne govoriti, ali onda naglo zašuti. Neki neobičan strah pomračio je njezine ljubičaste oči. Njezino nježno tijelo podrhtavalo je u srebrnoj tunici a sjaj boja izbliiedio je na pipcima koji su se spustili. Nanoslietku ona ozbiljno reče:

— To neće biti lako, Amese. Tehnopolis je daleko a Tehnovci nas već ovdje love. Grad i toranj u kojem živi Teh Car dobro su čuvani. A generatori sigma-polja su tako veliki da ih nije lako pokvariti.

— Imam oružje — Ames opipa atomske bombe. — Mogu bar pokušati.

Djevojka je bila ozbiljna.

— Kad se oporaviš. A sada možeš skinuti svoj oklop. On je nepotreban jer si uzeo lijek. Pojest ćemo nešto.

Bez riječi ona postavi stol. Bio je pun hrane isto tako neobične kao i cvijeće koje je ukrašavalo stol. Nadnaravna glazba blago je ispunjavala prostor. Doimala se kao tužaljka izumrle rase. Ames je pokušao zaboraviti užas iza ružičasto osvijetljenih kolonada i očajnički zadatak koji je bio pred njim. On privuče k sebi dostojanstvenu i neobičnu ljepoticu. Bila je topla i podrhtavala je u njegovim rukama a usne su joj bile omamljujuće. Na tren je zaboravio...

Iznenada Arthedne skoči na noge, podigne pipce i zadrhti od uzbuđenja.

— Našli su Futuron! Kontrolni ekran će pokazati...

Ona potrči prema visokom postolju. Ames pogleda preko njezina ramena u zaštićeni ekran i opazi Tehnovce. Dvadesetak divova visokih četiri metra brzo je izašlo iz ravni Mrtve zone. Blistave ruke držale su neobične mehanizme, oružje. Ames je grozničavo tražio rupu među redovima koji su se približavali. Ali tu je bila samo rijeka pokrivena smrtonosnim odsjajem.

On privuče djevojku k sebi.

— Ti možeš letjeti — reče brzo. — Možeš pobjeći. A ja ću ih dočekati!

Ona bespomoćno odmahne zlatnom glavom.

— Oni će sve kontrolirati ratnim zrakama. Spalili bi moje tijelo u zraku — ona se pripije uz njega šapćući: — Osim toga, Amese, ni za što te ne bih ostavila.

Njegove oči se nenadano suze. On otkopča jednu od malih atomskih bombi i brzo postavi vijak za tempiranje.

— Ima izlaza — njegov glas je bio odlučan. — Rijeka!

On baci bombu iza sebe. Brojeći poluglasno, uhvati djevojku za

ruku i potrči s njom prema tornju na rubu Futurona okrenutom rijeci. Iza njega su se četvorica Tehnovaca probila kroz ružičasti zastor.

Čučnuvši da ih dočeka, Ames opazi nadute divovske glave unutar stakla i čelika velikih šljemova. Zapazi sitne atrofirane udove za kontrolnim uređajima metalnih tijela.

Zatim su ih opazile svjetlucave oči, duboko upale, velike, neljudske. Blistave cijevi prijeteći su se podigle.

Automatski pištolj je zaštektao i počeo se trzati u Amesovoj ruci. Tri najbliža diva su pala i njihovi šljemovi su se razbili. Ali iz četvrtog se ispruži zeleni fluorescentni prst prema stupovima Futurona. Elegantni vrh središnjeg stupa eksplodira i ružičasti zastor nestade. Sva ravna pustoš Mrtve zone opet se pojavila a krug divova s uperenim oružjem naglo se sužavao.

— .... devetnaest — dahtao je Ames — sto dvadeset... Skoči!

On odbaci prazni pištolj i povuče za sobom Arthednu s obale. Uljasta svjetlucava rijeka prsne, zada im hladan, jak udarac i proguta ih.

Strahovit udar proširi se vodom kao da je Zemlja odjeknula pod snagom nekog kozmičkog čekića. Napola ošamućeni, oni su se probijali natrag na površinu, a zatim opet brzo zaranjali kako bi izbjegli krhotinama grada i napadača koje su padale na rijeku.

— Futuron — njezin šapat je bio jecav i pun tuge. — U njemu sam se rodila...

Plivali su nizvodno. Ništa se nije micalo na mračnoj svjetlucavoj obali. Naposljetku su izašli iz vode i legli jedno do drugoga da se odmore na pruzi pijeska koji se žućkasto ljeskao. Ames privuče djevojku u naručaj i šapne joj:

— Draga, znaš da te volim.

Njezine ljubičaste oči zamagle se od suza. Ona ga poljubi i pripije se uz njega. Meke i tople boje pulsirale su kroz njezine duge pipce.

— Čvršće me stegni, Amese, da ne odletim od radosti — ali iznenada se njezino nježno tijelo ukoči kao u grču bola. Ona sjedne. — Zašto se zavaravati? — njezin glas je bio hrapav i gušio se u bolu. — Ti si kao i moj narod, Amese. U tebi je nova životna iskra, evolucija je pokušala premostiti jaz između tvoje i moje rase. I ja tebe volim, Amese, želim te. Ali ti ne možeš boraviti u Novoj zemlji, bar ne dugo. A ja ne mogu živjeti izvan nje — ona priguši jecaj. — Tvoja priroda teži prema mojoj. Ali postoji ponor između nas koji nećemo nikada prijeći. Osim ako... — njezine ljubičaste oči gledale su u daljinu preko rijeke i ona ponovo zadrhti. — Osim ako ne umremo!

U zoru su se udaljili od rijeke. Ames je pregledao preostalu atomsku bombu, svoje jedino oružje. Bila je neoštećena.

— Možeš li me odvesti u Tehnopolis? Ona ozbiljno potvrdi glavom.

— Ali tamo ima mnogo zapreka — reče.

Cijelog tog dana probijali su se kroz pustu ravnicu pokrivenu prašinom. Vidjeli su sive pruge na mjestima na kojima su nekad bile ceste i niske četverokutne hrpe raspadnutih kuća. Tu i tamo, u kakvoj hrpici pepela, razabirali su obrise ljudskog kostura.

Ames nije spominjao svoje tegobe. Ali na koži je osjećao probadanje a bol se vraćala u kosti. Opet je bio strahovito žedan.

Arthedne je bila u nekom čudnom raspoloženju. Povremeno bi se pokušala našaliti, ali nad njom je stalno bila neka sjena. Jednom ga je ostavila, odlebdjela na krilima raskošna plamena koja je po želji mogla raširiti između svojih nježnih ticala.

— Divno je letjeti — radosno je dahtala, spustivši se opet pokraj njega. — Htjela bih letjeti još jedan sat.

Krila su zatreperila i nestala. Ona ga uhvati za ruku i zatim su nastavili put zajedno. Čudan sumrak opet se spustio i mrtva ravnica je počela svjetlucati nezemaljskim, prigušenim svjetlom u trenu kad je ona zastala i pokazala prstom.

— Tamo je — šapnula je — Tehnopolis.

Grad je ležao na mračnom hrptu udaljenog brijega. Zid metalnih tornjeva okupanih noćnim žarom bio je obavijen zelenkastim dimom. Približavajući se, čuli su brujanje i buku velikih strojeva i beskonačno vibriranje.

— Razumijem zašto se doktor Hope pokajao što je stvorio Tehnovce. Jer vaš Futuron je pravi raj. A ovaj bučni pakao previše je nalik na gradove koje poznajem.

Opet su nastavili put i Arthedne je opet pokazala prstom:

— Onaj najviši, središnji toranj, onaj na čijem je vrhu hladni grimizni plamen, to je toranj Teha Cara — jedva je disala. — U njemu su generatori.

Ames uzme hidrogensku bombu.

— Kad bismo samo mogli doprijeti do njega...

Došli su do ograde od nazupčenih metalnih oštrica, visoke pet metara. S vrhova oštrica zlosutno su skakale plave iskre. Ames zastade i počne razmišljati. Ali Arthedne pruži prema njemu ruke.

— Drži se za moje ručne zglobove. Moja krila su dovoljno snažna.

On je nevoljko posluša. Njezina ticala se ispruže i između njih zablistaše krila svjetlosti. Njezino lice problijedi od bola. Ali ona poleti dižući ga. Prešli su preko ograde i kliznuli prema bazi tornjeva iza ograde.

— Oh, Amese — s mukom je disala — ne mogu... Blistavih krila nestade. Oboje se ispruže na tlo. Ames je podigne. Bila je bez daha, u nesvijesti. No za tren njezine ljubičaste oči opet zablistaše.

— Oprosti — šapne. — Iscrpila sam se...

Prikradali su se kroz fluorescentnu tamu prema dubokim

kanjonima ulica. Skupina divovskih tijela sličnih robotima šuljala se prema njima. U šljemovima-tornjevima vidjele su se goleme glave. Ames privuče Arthednu k sebi, prema zidu, i zbunjeno je pogleda.

Ona je nestala!

Iznenada na njega padne pokrov od apsolutne crnine. Začuđen, on čvršće uhvati njezinu ruku: osjeti da je napeta i da drhti. Ona ga uhvati za prste i uzvrati mu stisak. Poslije nekoliko trenutaka mraka nestade. Tehnovci su prošli.

— Bili smo nevidljivi? Djevojka kimne glavom.

— Evolutivno ubrzanje doktora Hopea stvorilo je nove moći u Neozoancima — šapnula je — uglavnom osnovane na izravnom korištenju iskrivljenja prostora. Jedno od tih korištenja omogućuje nam let. Pomoću drugog stvaramo polje koje skreće svjetlost, ali nisam dovoljno velik stručnjak da bi mi to uspijevalo duže vrijeme.

Kretali su se kradom dalje prema visokom središnjem tornju. Povremeno ih je Arthedne činila nevidljivima dok na bi prošla opasnost. Ames je držao u ruci atomsku bombu. Naposljetku su stigli do glavnog prolaza.

— Tamo, straga — ona pokaže slijedeću zgradu — nalazi se toranj.

Pred njima su se kretali beskrajni redovi metalnih divova. Tlo je podrhtavalo od tutnjave struje ogromnih, neobičnih strojeva. Podsjećaju na tenkove, pomisli Ames, na topove i oklopna kola na kojima su neke cijevi prijetećeg izgleda.

— Teh Car se priprema za rat — šapne Arthedne. — Ako bi vaša rasa prodrla u Novu zemlju...

Iza njih se približavao ulicom naoružan div. Ona ih učini nevidljivima dok je prolazio. Napor ju je iscrpio. No ratna parada naposljetku prestade. Oni se opet nađoše u mraku' i brzo pretrčaše preko ulice.

Ames se spotakne na suprotnoj strani. Djevojka muklo jaukne od iscrpljenosti. Pokrov od mraka nestade i ona se sruši pokraj njega. Ames opazi divovske Tehnovce kako jure prema njima. Zvižduk na uzbunu propara mu uši.

— Oprosti... — jedva prošapće Arthedne i ostane mirno ležati.

Ames podesi brojčanik na bombi na tri sekunde i ubaci je kroz prozor u toranj koji je stvarao sigma-polje. On zagrli djevojku i poče posrtati s njom natrag, na drugu stranu ulice.

Deseci Tehnovaca su zviždeći, brujeće i zveckajući groteskno teturali prema njima. Bez daha, Ames je brojio.

— ... dva i tri!

On se baci s djevojkom iza tenka koji se približio i pričeka eksploziju nadzemaljske energije koja će sravniti grad sa zemljom. Vjerojatno će ubiti i njih, ali ako to zaustavi Mrtvu zonu, nije važno. Čekao je bez daha.

No ništa se nije dogodilo.

Fantastična i bučna gomila metalnih divova bacila se na njih. Ames se još grozničavo nadao dok jedan Tehnovac nije izašao iz tornja noseći atomsku bombu. Uređaj za tempiranje bio je uništen. Jesu li Tehnovci mogli unaprijed znati...?

Zamah metalne ruke prekine misli u Amesovoj glavi...

Osvijestio se u prostranoj metalnoj dvorani u kojoj je neugodno titrala neonska svjetlost. Dva mehanička diva držala su ga uspravno sputavši mu ruke. Pred njim je bio veliki radni stol pokriven prekidačima, instrumentima i čudnim napravama. Za stolom je sjedilo tijelo u metalnom oklopu, veće nego ostala, a biće koje se u njemu nalazilo bilo je skriveno iza jezovitog vizira od čelika i stakla. Vladar. To je zacijelo Teh Car.

Arthedne je nestala. Kamo?

Ogroman i strašan kao čelični bog, Teh Car se okrene prema Amesu. Velike hladne leće gledale su dolje. Metalni glas zagrmi kroz crveno osvijetljenu dvoranu:

— Čovječe stare rase, zašto si ovdje?

Ames je stiskao zube pokušavajući se oteti metalnim rukama.

— Vrlo dobro — sjekao je glas. — Ne moraš govoriti naglas... Ti si Ryeland Ames, šef STS-a... Kakvi su planovi tvoje organizacije da zaustavi Novu zemlju?

Izmožden i uzdrhtao, Ames je pokušavao razbistriti misli.

— Dobro — začu se opet kriještanje. — Znači, ne moramo se bojati otpora — čelično lice se okrene prema straži. — Odvedite ga u laboratorij. Napravite disekciju obaju zarobljenika. Time ćemo dobiti nove podatke o razlici među rasama. I skršite otpor u njima!

Disekcija... Ta riječ je tutnjila kroz bolnu Amesovu glavu kao gong koji najavljuje propast svijeta. Divovi su ga počeli vući. On napne tijelo, učini iznenadni očajnički trzaj i oslobodi se diva s desne strane. Onaj drugi posrne i tresne na pod. Bio je slobodan.

— Arthedne! Gdje...?

Ali prvi stražar zamahne metalnim udovima prema njemu. Crvena bomba boli eksplodira u njegovoj glavi. Kroz maglu je osjetio kako ga nose prema laboratoriju za disekciju... A zatim je ležao na ulici. U glavi mu je tutnjilo a ukočeno tijelo ga je boljelo. Ne vjerujući samom sebi, s mukom se podigne.

Jer Tehnopolis je bio mrtav.

Dva stražara su ležala pokraj njega na pločniku. Njihova sitna tijela s velikim glavama bila su ukočena i plava u kabinama strojeva koji su pali. Tehnopolis se zaustavio. Tehnovci su svi, koliko je mogao vidjeti, bili mrtvi. Što se dogodilo?

I Arthedne — gdje je ona?

Nesigurno je teturao kroz tihu ulicu. Na kraju ulice opazio je u

daljini Mrtvu zonu koja se iznenada promijenila. Onog sablasnog svjetlucanja je nestalo. Razorna vatra u njegovu tijelu, iznenada je shvatio, umanjila se.

— Amese!

Slabašan glas je kroz jecaje izgovorio njegovo ime. Arthedne se spusti pokraj njega. Njezina blistava krila problijede i nestanu; ona izgubi svijest. On je pridrži u naručaju.

— Arthedne — šapne on. — Draga... što...?

— Ja sam to učinila, Amese, umjesto tebe. Učinila sam se nevidljivom i pobjegla u toranj. Preokrenula sam sigma-polje... Tu tajnu nam je odao doktor Hope. To je bio kraj za Tehnovce, Novu zemlju i mene!

Drhtala je u njegovim rukama.

— Zbogom, Amese, dragi. Ali pokušaj

Ona se privije uz njega. On joj poljubi usne... bile su već hladne. Njezine ruke se naglo ukoče. Jasni grimizni sjaj pulsirao je kroz njezina ticala. Drhteći, ona jedva izusti:'

— Brzo, Amese! Bježi! Teh Car je još živ...

Kad je izrekla to upozorenje, ona klone u njegovu naručju. Ticala se obore i postanu beživotno siva. Teški kapci umorno se zaklope preko njezinih širokih očiju. Ames je nježno položi na tlo i otrči u toranj.

Kad je shvatio upravljački mehanizam, dizalo ga ponese u visinu. Zatim iskoči iz dizala u prostranu, crveno osvijetljenu dvoranu u kojoj je boravio Teh Car.

Sjedalo iza radnog stola bilo je prazno, vladar metalnog tijela je nestao. Je li se Teh Car zaštitio od isključenja sigma-polja? Ames zamijeti da nešto bljeska na stolu... Mala injekcijska štrcaljka ležala je na lokvici prosute zelene tekućine.

U pozadini su se sudarali zupčanici a zatim se začulo sve jače brujanje. Ames se užasne: zaglušna lavina. To je nesumnjivo generator sigma-polja koji je Arthedne zaustavila. Teh Car ga opet stavlja u pogon da obnovi Mrtvu zonu!

Obuzet očajem, Ames shvati da je nenaoružan. On potrči natrag, prema dizalu, i uzme od jednog mrtvog Tehnovca neki teški predmet od kristala i bijelog metala koji je mogao poslužiti kao toljaga. S tim krene u veliku dvoranu, iza radnog stola Teha Cara. Dvorana je bila prepuna ogromnih mehanizama. Neke je prepoznao. Atomski konverteri, očigledno osnovani na principima koje je on otkrio. Divovski generatori, transformatori, vakuumske cijevi od deset metara. Velike zavojnice na cilindričnoj jezgri, koja je, pomisli, temelj grimiznog vrha tornja. Tu je središte Mrtve zone!

Njegov uzbuđeni pogled zaustavi se na još nečemu poznatom: kopiji njegova vlastitog superciklotrona. Njegov elektromagnet od

četiristo tona dizao se u visinu od dvanaest metara. On opazi košaru za osmatranje, zaštićenu od zračenja, na drugom kraju dvorane. Nije li njegov izum bio upotrijebljen protiv svijeta?

A zatim je opazio Teha Cara kako se poput kule diže uz kontrolnu ploču generatora sigma-polja. Ames protrne i čvršće stegne toljagu. Sto on može učiniti protiv čeličnih tona tog diva visokog pet metara?

Ipak se prisilio da krene naprijed. Sve snažnija bujica strahovite buke prigušila je šum koji su stvarali njegovi koraci. U njemu se pojavi slabašna nada. Možda iznenadni udarac...

Ali ona glava u visini naglo se okrene. Velike leće su gledale u njega iz čudovišnog metalnog vizira. A snažan metalni glas zagrmi:

— U redu, Ryelande Amese! Došao si na vrijeme da budeš svjedok kraja svoje rase. Polako smo širili Novu zemlju da bismo za Tehnopolis načinili upravo onoliko mjesta koliko je bila potrebno. Ali sada ću pojačati sigma-polje tako da obuhvati cijeli planet i... uništi tvoju degradiranu i zastarjelu vrstu!

Teh Car se prijeteći nagne nad kontrolnu ploču. Amesovo izmučeno tijelo se napne i zadršće. On se osloni na hladnu masu superciklotrona i pokuša smiriti svoj uzbuđeni mozak.

— Nisi uništio Tehnopolis, Ryelande Amese — velike leće su zasvjetlucale prema Amesu kao plavi kolutovi zla. — Jer Tehnopolis, to sam ja!

Divovska ruka se spusti prema instrumentima i prekidačima.

— Čekaj! — Amesov glas je bio hrapav i na izdisaju, zagušen nevjerojatnom spoznajom. — Tehe Care! Znam tko si! I znam kako ću te zaustaviti, tebe i Tehnopolis! — njegove drhtave ruke polako podignu nepoznato oružje. — A znam i zašto STS nije mogla zaustaviti Mrtvu zonu — odzvanjale su njegove teške optužbe. — I zašto je moj avion pao u Mrtvoj zoni! I zašto moja atomska bomba nije eksplodirala...

Metalni div se okrenuo od kontrolne ploče. Tromo je pošao prema Amesu koracima od kojih se ljuljao pod. Ames je grozničavo rukovao nepoznatim uređajem kao da ga napola poznaje.

— Znam zašto si nadživio Tehnovce!

Blistavi div se uzdizao pred njim. Čelični udovi su se počeli spuštati poput ogromnih maljeva. Ames odbaci nepoznato oružje i povuče se prema superciklotronu.

— Umri! — zakriješti Teh Car. — Zajedno sa svojom odvratnom vrstom...

Ali Ames prstima napipa poznatu polugu. Plave iskre počnu skakati s automatskog prekidača. Brujanje generatora postade dublje pod novim opterećenjem. Odbačeno oružje poleti prema divovskom magnetu, vzekne i prilijepi se za njega.

Metalni glas Teha Cara iznenada se prekine. I veliko metalno tijelo

nekontrolirano krene naprijed. Ames gurne natrag malu polugu da bi zaustavio superciklotron i izmakne se u stranu. Teh Car se sruši.

— Ne, tvoja metalna maska me nije prevarila — tiho reče Ames nepomičnom ogromnom mehanizmu. — Vidio sam iglu na tvom stolu i proliveni katalizator. I znao sam kako te mogu zaustaviti, jer sam jednom uništio dobar ručni sat zato što sam se previše približio superciklotronu dok je radio, a znao sam i da je magnetski relej u tvojoj glavi mnogo osjetljiviji od sata.

Pad je razbio staklene ploče na kupoli u kojoj je bila glava. Ispijeno sivo lice koje je gledalo u Amesa, ukočeno i odvratno u agoniji smrti, bilo je lice doktora Greshama Rathbonea!

— Kad Teh Car nije umro, znao sam da je čovjek. A ti si bio jedina logična pretpostavka. Jer ti si radio s doktorom Hopeom i znao si sve o Tehnovcima, više nego što si ikada rekao. Bio si ljubomoran na Hopea i mrzio si ga, to se jasno vidjelo iz laži koje si o njemu govorio. Bio si dovoljno ambiciozan da pobuniš Tehnovce. I skupio si milijune dolara pomoću transmutiranih metala koje si krijumčario raketama!

Ames zaustavi atomske konvertore i smiri grmljavinu bujice energije. Zatim se uputi, izmoren i osamljen, kroz tihu dvoranu Teha Cara i izađe na bezglasne ulice.

U sivoj, hladnoj svjetlosti tmurne zore potražio je Arthednu. Prozebao, drščući, gledao je niz sjenoviti kanjon. U njegovoj mirnoj tišini smrt je bila gotovo stvarnost. Ames niie opažao koliko je umoran i koliku su nepopravljivu štetu radijacije narm'ele njegovu snažnom tijelu. On posrne. Vid mu se zamuti. Cijelo njegovo biće bilo je plamen spore i neugasive vatre.

Ali i dalie je teturao. Naposljetku njegove sve slabiie oči ooaze bezličnu mrliu bjelila, nepokretnu na pločniku. To je Arthedne. Posljednja od čudesne vrste koja je mogla biti budućnost...

On stane. Tapkao je zbunjen. Lako poput daška vietra nešto mu je dodirnulo opečeno lice. Njegove mutne oči opaze bliesak neke žive boje koja je nestajala. Do njega dopre poznati slatki glas:

— Čekaj, Amese, dragi! Ne vraćaj se u... ono. Jer ja sam ovdje!

On pruži ruku slijepo pipajući.

— Arthedne? — šaptao je ne vjerujući. — Ti još živiš? Gdje si, Arthedne? Postaje tako tamno! Čuo sam tvoj glas, ali te ne vidim.

— Ovdje sam, Amese — mislio je da ona govori. — Ovdje, pokraj tebe.

On osjeti lak hladan dodir na ramenu. Ljuljajući se teško na nogama, napeo je svoja iscrpljena čula ne bi li je vidio.

— Mislio sam... — dahtao je — da si mrtva.

— Da, Amese, moje tijelo je mrtvo — slabašan glas je dopirao iz daljine kroz sve gušću maglu. — Ali postoji još jedna sposobnost, za nju sam samo pretpostavljala da postoji, koja se pojavila u trenu

smrti. Zahvaljujući istim organima koji su omogućavali da letim i nestajem, ta sposobnost je stvorila novo polje u prostoru koje može u buduće biti boravište za moje biće.

On se u vrtoglavici ljuljao.

— Osjećam da u tebi ima nešto te iste snage, Amese. Jer u tebi je evolucija slijedila putove mog naroda. Pomoću nje, ako pokušaš, Amese, možeš doći k meni.

Magla prekrije sve, gusta i crna. Hladna neosjetljivost ugasila je sve bolove. Ames je nejasno bio svjestan da pada.

— Dođi k meni, Amese! — tih i dalek Arthednin glas još je mogao čuti. — Prijeđi preko ograde!

Pokušao je...

Specijalna tajna služba otkrila je toga dana da Mrtva zona više nije mrtva. U podne je na sivu prašinu kraj Tehnopolisa sletio avion i operativci STS-a žurno su počeli istraživati nijeme tajne grada. Ryelanda Amesa i Arthednu našli su kako leže jedno uz drugo. Na njihovim licima bila je sjena zadivljenog smiješka punog nade.

(Objavljeno prema dogovoru s GPA München)

Slobodan Ćurčić: ***Ne igraj se s vremenom***

U sobi je bila apsolutna tišina.

— I tako — reče Vaspitač naglo je prekinuvši. — To je znači, sve što si imao da mi kažeš... Pa, lepo. Nimalo nisam zadovoljan sa tvojim objašnjenjem! Tvoje logičko rezonovanje me je potpuno razočaralo, Astar. Potpuno!

Astar, mladić bledog lika i svetloplavih očiju, zausti nešto da kaže u svoju odbranu, ali se predomisli i ućuta. Osećao je da sada nije pravi momenat da se oponira Vaspitaču. Ne kada je bio ovako ljut i na rubu živaca.

— Imaš li još nešto da dodaš? Ne mogu se zadovoljiti ovakvim polovičnim objašnjenjima i izvinjavanjima sa tvoje strane! I to baš sada, kada je rok za tvoje ocenjivanje! Znaš li ti šta to znači?

— Znam, Vaspitaču — skrušeno odgovori Astar.

— Ne znaš! Ne znaš! Da to znaš i da si to znao ranije, ne bi nikako dozvolio da do ovoga svega dođe! Sada JA moram da podnesem izvještaj Savetu vaspitača o nestanku akademca Ftolija, sa kojim si ti kabrljao stvari! JA sam odgovoran za vaš intelektualni razvoj i napredak za vreme školovanja... JA moram da nađem i podnesem Savetu objašnjenje! Ne nestaju akademci tako, bez traga! Sve je sada palo na mene, mladiću, NA MENE a ne na tebe! I prestani već jednom da tako glupavo klimaš glavom! Radije ponovi celu stvar od početka!

Vaspitačeva seda bradica je drhtala kao jesenji list na vetru, i Astar pomisli sa strahom šta bi se desilo kada bi to odličje Vaspitača Doxa odjednom otpalo? To ne bi bio nimalo lep prizor...

— Pa, nema tu mnogo šta da se priča, Vaspitaču... Mislim, sve je bilo u okvirima svakodnevnog, uobičajenog. Vi znate da smo akademac Fitoli i ja u istom rangu, da imamo istog Vaspitača, to jest vas... Mi smo i ranije činili... htedoh reći pokušavali... upravo, razmišljali o sličnoj stvari i sve je prolazilo u najboljem redu... Ne shvatam kako se to moglo desiti baš danas...

— Ne shvataš? A znali ste da je samoinicijativno i neovlašćeno baratanje vremenskim prenosnikom zabranjeno za akademce treće godine? Pa ipak ste ranije nešto oko toga brljali, zar ne? Kao i danas

što ste opet, uprkos zabranama, petljali i na kraju maksimalno zapetljali stvar... A ti mi to stalno nazivaš: eksperimentisali?

Astar proguta knedlu. Stari je počeo da ga hvata za reči i još zadugo nije mogao sa njim da se nosi.

— Pa, priznajem... Možda smo danas malo, vrlo malo, htedoh reći, malo više otišli u dodavanju elemenata slučajnosti, ali ko je to mogao da predvidi ovakav razvoj događaja? Najzad, Vaspitaču, to gotovo svi rade... Nismo ni mi prvi otkrili.

Vaspitač Dox se okrete na jednoj nozi i upilji mu se u oči. Glas mu je postao vrlo, vrlo tanak.

— Svi? Hoćeš li reći da veliki broj akademaca ispod treće godine neovlašćeno petlja i radi sa vremenskim prenosnikom?

— Ne, ne, nikako! — Glas Astara je bio vrlo užurban. — To sam samo preneo svakojake glasine...

— A, tako! Nastavi... Astar odahnu.

— Pa, kao što sam vam rekao, danas smo verovatno preterali sa elementom slučajnosti, ali sve je to bilo u prostoj zabavi...

— Astar, ti si prava vremenska neznalica! Čudim se kako si mogao i do treće godine Vremenske akademije da doguraš! Zapetljali ste stvari o kojima ste trebali teorijski da učite tek u šestoj godini akademije! Element slučajnosti! Najgora i najopasnija stvar u vremenskoj dimenziji! Niste ni znali same principe vremenskog kretanja, ništa, ama baš ništa, i opet ste na svoju ruku delali! S tom razlikom što si ti ovde a Fitoli ko zna gde...

— Ali, Vaspitaču, kažem vam po jedanaesti put: ko je to mogao da predvidi? To je bila tako zanemarljiva mogućnost da smo je a priori odbacili! Nije nam ni palo na pamet da Fitoli može da se ne vrati... Nikada se ništa slično nije desilo, bar koliko smo mi čuli!

— MORAO si da znaš! I ovoliko znanje koje si prikupio gubeći vreme na akademiji, za ove tri godine, omogućavalo ti je da shvatiš da se sa vremenom ne srne igrati! Koliko puta sam i tebi i ostalim akademcima govorio i ponavljao: ne igrajte se sa vremenom! Ne radi bez prisustva Vaspitača! Ne eksperimentišite na svoju ruku sa vremenskim prenosnikom, jer prave posledice su još van vaše moći poimanja! Sve je to ponavljano i ponavljano bezbroj puta! Da ste papagaji do sada bi ste to naučili! Ti samo klimaš glavom, Astar, a Fitolija nema! Ko zna gdje je on sada? U ko zna kom vremenu?

— Verujte, da sam to mogao da...

Vaspitač Dox mu ne dade da dovrši svoju pomisao.

— Dosta! Ponovi mi još jednom sve od početka! Negde mora da postoji nešto, bar kao putokaz! Fitolija moramo da pronađemo i to u najkraćem mogućem roku!

Astar pokuša da se našali:

— Ne brinite se toliko za njega... On je izdržljiv i...

— Mlada budalo! Još pokušavaš da praviš glupe viceve! Ne pomišljaš da iznenadni upad može da napravi sijaset posledica od kojih se mnoge ne mogu predvideti? Neprilagođenost vremenu u koje je otišao, nepripremljeni i nagli upad u strano, varvarsko vreme, jer da je otišao u budućnost vremenski lokatori bi ga lako našli, ali prošlost, PROŠLOST!!! Eh! Znanje koje poseduje jedan akademac, pa makar on bio i na trećoj godini akademije, može od njega načiniti u nekom vremenu u prošlosti supernadarenog čoveka, pronalazača, tirana... Može se desiti bilo šta! Postoje hiljade, milioni kombinacija! Time može dovesti do same promene vremena, ako je element slučajnosti dovoljno mali... Razumeš?

— Razumem — tiho se složi Astar.

— Ne razumeš! Vreme u kome smo mi je vreme strogo kontrolisano, vreme koje ima svoje prošlo vreme... Mada je verovatnoća da bi Fitoli mogao bilo šta da izmeni, skoro zanemarljiva, ipak postoji! Zato govori dalje, jer i moje strpljenje ima kraja!

Glas mu je zazvučao preteći a svilasta bradica se još više zatresla. Astar pomisli da je krajnje vreme da izađe sa svojom pričom na videlo. Nakašlja se, stavivši pokajnički izraz na lice i počeo:

— Hm, pa evo: jutros sam došao kod Fitolija da bismo danas nastavili naše eksperimentisanje. Nismo uopšte nameravali da dodirujemo vremenski prenosnik... Znali smo sve zabrane i upozorenja. Planirali smo samo, da uz pomoć kompjutorskog sistema uz vremenski prenosnik, dobijemo neke podatke o pojedinim konkretnostima u potrebnim periodima vremena... Fitoliju je to bilo potrebno za završne testove...

— Oh, još i to! Koristili ste vremenski kompjutorski sistem za proradu svojih testova, znači? Otuda i vaši dobri rezultati! — besneo je Vaspitač, široko razmahujući rukama.

Pošto se izmakao na pristojnu daljinu, Astar nastavi:

— Ovaj, to je danas bilo izuzetno... Interesovali su nas izvesni podaci o periodu ispod dvadeset petog stoleća, kada je bio jako razvijen nekompjutorski šah. Ubacili smo potrebne koordinate i čekali da nam kompjutorski sistem odabere stoleće i godine koje će nam najbolje odgovarati... Vremenski prenosnik je bio tu. Ne znam kako, ali poveo se razgovor, tako, neobavezno i uopšteno o samom vremenu...

— Neobavezno i uopšteno, ha?

— Pa da, vremenski prenosnik nekako inspiriše, pa...

— Dobro, dobro... Nastavi. Možda je tu negde rešenje?

— Pa, sve je to bilo površno, na način kojim smo mi uobičajeno razgovarali... Fitoli je jutros bio izuzetno raspoložen i nadahnuto je govorio...

— Konkretizuj, mladiću, konkretizuj!

— Svakako, Vaspitaču! Fitoli je počeo da govori da je dosta razmišljao i matematički izračunavao vremensku dimenziju, najzad o tome neprestano i učimo... Govorio je da je vreme prostorna krivulja i da se ne slaže sa vladajućim mišljenjem o vremenu kao cikličnom krugu događaja...

Vaspitačev osmeh je bio više nego li prezriv.

— Akademac na trećoj godini negira vladajuću vremensku konstantu! Šta još neću od vas da čujem? Nastavi!

— Onda smo dobili tražene podatke iz kompjutorskog sistema, za testove, pa smo izvesno vreme razgovarali i o tome...

— Dobro. Interesuje me kako ste došli do samog vremenskog prenosnika?

— Pa, sad, verovatno posle toga... Vremenski prenosnik je bio u istoj prostoriji, nekako je razgovor sam skliznuo ka tome. Pored ostalog, Fitoli je nastavio svoju raniju diskusiju... Da, sad se sećam: Fitoli je izneo svoje mišljenje, da može i eksperimentalno da dokaže svoje tvrđenje o vremenu kao prostornoj krivulji.

— Zanimljivo... Još jedna bezvezna akademska teorija! Govori dalje!

Astar se nije obazirao na zajedljive upadice Vaspitača. Mirno je nastavio:

— Tako je rekao, Vaspitaču... Izneo je da bi njegov odlazak u prošlost ostavio vreme, kao prostornu krivulju, ravnodušnim! Da to nikako ne bi moglo da utiče na samu izmenu stvarnosti; dokazivao mi je to crtanjem svoje vremensko-prostorne krivulje...

Vaspitač se sruči u stolicu. Glas mu je postao za oktavu viši.

— Nastavi!

— Da je vreme krug... ja vam sada prenosim Fitolijeve reči, Vaspitaču... onda bi njegov odlazak u prošlost bio od uticaja na našu stvarnost. Pojavio bi se negde u dalekoj prošlosti, probivši pri tome vremensku barijeru. Opšte, tadašnje vreme, gdje bi se on pojavio bilo bi opterećeno sa još jednom novopridošlom energijom, koju bi on uneo u to vreme. Energijom koja bi probila, prema starom tradicionalnom tvrđenju, vremenski ciklično-prostorni krug...

— Starom, tradicionalnom, ha?

— ... Jer u takvom, on se tu dosta smejao, oprostićete Vaspitaču, vremenskom prostorno-cikličnom krugu, ma koliko bilo tačaka, ali ipak KONAČNOG broja, on i njegova novopridošla energija ne bi se održali a da ne izbace manje potencijalno, staro vreme...

— Pa, to toliko i nije glupo od njega — upade Vaspitač. — To samo potvrđuje da vreme vodi računa o takvim upadima... Svojim ubacivanjem doveo bi do same promene vremena, do drugog toka stvari. Ako je elemenat slučajnosti sveden na minimum, onda sve može da se okrene na najgore!

— Hm, hm... Vaspitaču... Fitoli je to samo naveo kao primer stare teorije! Odmah zatim je izložio i svoju. U njegovom prikazu vremena, kao prostornoj krivulji, ovakav ulazak u prošlost, kroz vremensku barijeru, ne bi doveo do izbacivanja manje radnog vremenskog potencijala (kao što bi bio slučaj sa krugom) nego bi se samo vreme rasteglilo u prostornoj krivulji i budućnost ne bi nikako bila ugrožena samim njegovim prisustvom u prošlosti! U vremenu se može kretati, ostajati određeni kraći ili duži period, u zavisnosti od mesta prodora kroz vremensko-prostornu krivulju, bez straha da će se to odraziti na budućnost...

— Ponekad, kao i sada, pomišljam — reče Vaspitač, prekinuvši ga — da li mi Vaspitači dovoljno razumljivo učimo akademce? Ovoliko neznanje, i to od akademaca treće godine... Tome se ni u snu nisam nadao!

— Pa, rekao sam vam — doda Astar — to je bila njegova teorija. Zato je i uzeo elemenat slučajnosti. Kazao je da sa njim samo potvrđuje svoju teoriju: elemenat slučajnosti putuje sa njim kroz vreme, u daleku prošlost i sam vid njegovog upada dobij a vid pukog slučaja ili zanemarljivog događaja, koji možda neće ostati ni zabeležen u tom vremenu. Nešto sasvim obično... Rekao je da njegovo znanje i intelekt, ne bi mu a priori osigurali neki istaknuti položaj. Vizionare su u tim vremenima, ako su mnogo koračali ispred dostignuća nauke i tehnike, obično potcenjivali... Element slučajnosti bi mu to samo omogućio, kao podvrsta prostorno-vremenskih događaja...

Vaspitač Dox ponovo ustade, zauzevši dostojanstven stav.

— Do vraga! Čitava zbrka oko pokušaja dokazivanja jedne od bezbroj teorija koje akademci svake godine pokušavaju da dokažu! Pa šta ti misliš mladiću, gde bismo mi Vaspitači otišli, da dozvoljavamo eksperimentisanje i dokazivanje svake teorije koje vi iznesete pred nas? Svaka druga vaša teorija je bez objektivne vremenske logike, svaka je bez teorijskog objašnjenja, a ni jedna nema valjanijeg dokaza od puke pretpostavke!

— I kako sada pronaći Fitolija? Koji ste vek odabrali? Pođimo u salu gde se nalazi vremenski prenosnik i to odmah!

Glas Vaspitača je bio strog i Astar bez pogovora krene za njim. Počeo je i on da se zabrinjava za ceo događaj.

* * *

U sali nije bilo nikog, sem aparata koji su ravnomerno zujali. Prišli su vremenskom prenosniku, stroju u obliku stolice, sa naslonima za ruke i glavu. Bio je načinjen od nepoznatog materijala. Astar je znao da se o tome uči na sedmoj godini akademije. Po celoj površini stroj je bio izbušen mnoštvom sitnih rupa. Iz njega su vodili mnogi kablovi i izvodi i nestajali otraga. Vaspitač je, otirući umorno čelo,

progovorio:

— Znači, ovako: bili ste ovde, on je izložio svoju budalastu teoriju, koju si ti uzeo zdravo za gotovo, nagovorio te je da ga pošalješ u prošlost... i onda?

— Bilo je sve tako kako ste rekli, Vaspitaču. Odabrao je jedan vek, on je još uvek na brojčaniku. Rekao mi je da ne razmišljam mnogo, da će njegova teorija uskoro napraviti revoluciju u akademiji...

— I hoće, ako se ne vrati nazad! — zaurlao je Vaspitač. — A povratak? Šta ti je rekao?

— Stvarno! O tome mi nije ni reč rekao... Samu tehniku rukovanja povratkom još nismo ovladali...

— Divno, divno! Sve lepše od lepšeg! Dva mlada bezveznjakovića, koja pomisle da su pokupila sve znanje Vremenske akademije, požele da se poigraju s vremenom! Jedan izloži budalastu teoriju, drugi je prihvati kao genijalnost i evo rezultata! Fitoli je ko zna gde u prošlosti a ti si ovde, mada od tebe nema nikakve koristi! Koji je to vek bio?

— Dvadeseti vek, Vaspitaču... Čak su i godine određene...

— To je bar nešto. Da nije toga ostao bi zauvek u tom vremenu. Ovako, još možemo da reagujemo...

— Pronaći ćete ga? — upita Astar.

— Nadam se — odgovori Vaspitač. — I za vaše i za moje dobro.

— Drugog načina nema. Ti ćeš Astar za njim. Zar je morao da odabere baš ta varvarska vremena? Kakav izopačeni ukus!

— Ja... ja sam spreman — zamuca Astar.

— Prema zakonima verovatnoće, Fitoli je svakako odabrao neko naseljeno područje, neki grad ili naseobinu ljudi..... Znači, još uvek je prostorno određen, vremenski također jer njegov terminal još uvek kuca u stroju...

— Kako ćete nas vratiti? — upita zabrinuti Astar.

— Pa to ti i objašnjavam... Da ste vreme na predavanjima iskoristili za slušanje, ovo bi ti sada bilo potpuno jasno!

Na mestu njegovog ulaska u prošlost, vreme je probijeno I još uvek se nalazi vremenska pukotina u vremenskoj barijeri. Povratkom vas dvojice u budućnost ona se zatvara u cikličnom poretku stvari... Poslaću te za Fitolijem u isti vek, istu godinu, isti dan, isto prostorno odredište. Na tom mestu, prodor u barijeru će trajati još izvesno vreme. Moraš ga pronaći i vratiti unazad. Inače, krug će se zatvoriti, vaša novopridošla energija će odleteti ko zna kud u vremenu! Bićete odbačeni možda u nešto što ni mi još ne poznajemo!

— A ako ga ne nađem?

— Moraš! Nemoguće je da je Fitoli mogao daleko da ode! Možda je predmet pomnog ispitivanja baš sad! Ko zna šta se sada sve događa? Možda je na lomači, u zatvoru, mrtav. Ne, mrtav ne može biti... Oh, kako me nervirate i zbunjujete!

— Ako dozvolite, o tome mi je i Fitoli pričao. Nešto o »prostorno-vremenskom ulubljenju«, a ne o pukotini...

— Sedi — naredi Vaspitač Dox. — Moraš da žuriš kada se nađeš tamo. Ne sme izgledati napadno. Verovatno ćeš izazvati pažnju i interesovanje, no koliko mi je poznato, stanovnici tih varvarskih vremena bili su pristalice mnoštva. Imali su ekscentrične ukuse, pa će se većim procentom elementa slučajnosti ni vaša odjeća i ponašanje, neće proizvesti previše pažnje... Vratite se što pre! I pored svih gluposti koje ste učinili, ne želim da završite u toj užasnoj prošlosti...

— Spreman sam Vaspitaču — reče Astar sedajući u vremenski prenosnik.

Zatim je imao osećaj da bledi, osećaj kratke mučnine i strujanja vetra na obrazima. Kao kroz maglu, čuo je gunđanje Vaspitača. Zatim blesak i...

... Obreo se usred neke bučne gomile ljudi. Svuda je bila galama i gužva. Njegov upad izazvao je veseli smeh, uzvike iznenađenja i pljeskanje. Bili su tako čudno odeveni, izmešani međusobno, čak je video i malu decu! Čudna veremena! Dok je ustajao i trljao ugruvane udove, nije se obazirao na tapšanje po ramenima i grlene usklike nepoznatog jezika. Grad, jer zaključio je da se radi o gradu po visokim građevinama u daljini, širio se unedogled. Oko njega su se tiskali i gurali, smejali i vikali. Deca su nosila u rukama voće, čudne šarene balone koje su povremeno bacala na zemlju i koji su im se vraćali u ruke, šarenu odeću i mnoštvo drugih stvari.

Gde li je Fitoli? Kako da ga pronađe u ovoj gužvi? Nikako, sem da... Pa da! U svojoj zbunjenosti, zaboravio je da mu je Fitoli i to napomenuo. U prolazu je zagledao građevine pored kojih je prolazio i komade robe koja se izlagala u njima. To su bili »izlozi«, kako mu je Fitoli ranije objašnjavao, i po njima je trebao da se orijentiše. I zaista, u jednoj niskoj zgradi, pored same providne pregrade, za jednim stolom sedeo je sam Fitoli. Mahnuo mu je da mu se pridruži...

Uskoro su sedeli jedan pored drugog. Fitoli je promatrao Astara kako požudno guta svezu hranu i pije flaširane penušave tečnosti. To sve je i on prošao, do maločas. Kada je pomislio da se Astar zasitio, reče:

— Znači, stari je zagrizao udicu?

— Pa kako bih inače bio ovde? — odgovori Astar završavajući sa pićem. Ovaj užitak je bio neponovljiv!

— Moraš priznati da je ideja izvanredna, zar ne? — upitao je sa neskrivenim ponosom Fitoli.

— Priznajem, doterao si je do savršenstva, u dlaku se sve poklopilo: reakcija Vaspitača, njegov strah pred Savetom, kao i to da će mene poslati da te dovedem... Sve, baš sve!

— Šta sam ti govorio? Trebalo je samo malo više hrabrosti i

blefa... Stari će da čeka kraj vremenskog prenosnika do zadnjeg vremenskog podeoka. Kada dođe vreme, povući će dvojicu nazad. Ali, to nećemo biti mi, nego ko zna koja dva stanovnika iz ovog grada, koja se zateknu najbliži mestu vremenske pukotine. Genijalno, zar ne?

— Znam, samo... — otpoče nesigurno Astar.

— Šta: samo? Šta te sad brine?

— Pa, za tu dvojicu. Tvoja teorija je do sada imala uspeha, ali šta ako ipak nas vrati u budućnost? Šta ako je vreme ipak ciklični krug događaja? Ako se tako desi?

— Ah, to? Ne bi to trebalo nimalo da te brine... Slušaj me dobro. Kada smo mi upali u ovo vreme, prostorno-vremenska krivulja se opteretila za nas dvojicu! Da je sve to kako oni predstavljaju — kontinuirano ciklički sled događaja, mi ne bismo ni mogli da stignemo u prošlost, koja je nepromenljiva, zar ne? Jednostavno bismo iščezli. Naše vreme ne odgovara ovom vremenu. Ali, u krivulji je stvar obrnuta... Dva objekta, naše dve mase su dospele u ovo vreme. Dobro. Šta se dešava?

— Šta se dešava? — ponovi Astar.

— Dešava se to, da naše vreme traži dve mase, koje su ga napustile! U određenom trenutku će ih Vaspitač povući natrag... A to može biti bilo šta!

— Mislim da razumem...

— Pa, naravno! Ako i ne pošaljemo drugu dvojicu, otposlaćemo već nešto, svakako!

— Šta ima ovde? Zašto si baš ovo vreme odabrao za naš dolazak? Nije li suviše primitivno?

— Ne brini. Pažljivo sam sve proučavao. Ni u jednom vremenu nije bilo ovakvih sloboda, kao ovde! Ovo je doba svega! Imamo neograničeni broj mogućnosti da uspemo a da ne izazovemo nečiju pažnju! Jezik je lako naučiti, do sredstava plaćanja stvari i usluga još lakše… Prosto sam izračunao dobitnu kombinaciju u jednoj igri kojom se zabavljaju ovi ljudi i eto...

Fitoli mu pokaza na njihov puni stol.

— Pomisli, Astar, kako je ovo divan period u vremenu! Pogledaj napolje...

Astar baci pogled kroz staklo. Ulicom je prolazilo mnoštvo ljudi zaokupljenih svojim odnosima. Tada mu je zastao dah: video je mlade devojke, žene, veliki broj pripadnica suprotnog pola kako sasvim same ili u društvu šetaju. Od njihovog izgleda, od lakih materijala kojima su bile ogrnute a koji tako reći nisu ništa ni skrivali, osetio je blagu vrtoglavicu! O tome nije mogao ni da sanja!

Fitoli ga je posmatrao kao što Vaspitač posmatra nedoraslog akademca.

— Dakle? Što sad misliš? Vraća li ti se nazad? Ovde nema izolacije

polova kao posle XXIII veka, devojke srećeš na svakom koraku! Ne postoje sintetička hrana i zabranjena pića, kao u našim vremenima! Deca se rađaju u prirodnoj vezi, a i za to treba vremena...

Fitolijev osmeh je bio više nego li rečit.

— Što je najlepše, nema Vremenske akademije, nema Vaspitača! Za njih ćemo ostati »žrtve vremenske nauke« i nerazrešiva enigma, kada se pukotina zatvori, ili ulubljenje ispravi. Divno, zar ne?

— Mislim da imaš potpuno pravo... Želeo bih odmah da počnemo sa upoznavanjem ovog vremena — odgovori Astar.

— Svakako. Samo, pošaljimo prvo Vaspitaču njegovo!

Otpremanju u vreme adekvatne mase, njima dvojici identične, koja je nestala volšebno, uz čudno pucketanje u vazduhu, prisustvovalo je dosta ljudi. Astar i Fitoli su stegli jedan drugome ruku, jer vremenska barijera je ponovo uspostavljena. A tada krenuše ulicom, vođeni obećavajućim osmesima dveju očaravajućih lepotica. Dotle su okupljeni ljudi resili da nikako ne propuste predstavu cirkusa, čijoj reklamnoj demonstraciji šareno obučenih artista su upravo prisustvovali...

* * *

... Vaspitač Dox je bio nemalo iznenađen, kada je u dalom trenutku zatvaranja vremenske barijere, vremenski prenosnik materijalizovao umesto akademaca Astara i Fitolija, dva velika sanduka. Na njima su blistale utisnute oznake Vremenske akademije i brojevi Astara i Fitolija. I pored sve svoje velike mudrosti i znanja o vremensko-prostornim dimenzijama i problemima, nikako nije mogao sebi da objasni kako su se njegova dva najbolja akademca modifikovala u dva sanduka, na kojima je arhaičnim, davno zaboravljenim slovima, pisalo: »OLD PLUM BRANDY«, stara šljivovica.

Sve dok nije otpakovao i sa čuđenjem probao...

2. YUCON

U petak, 2. XI u 18 sati, u ime domaćina skupa Galerije CS-a, njen rukovodilac Želimir Koščević održao je pozdravnu riječ. Istakao je svoje zadovoljstvo što se 2. YUCON, kao i prvi 1977. godine, održava u prostoru SC-a i zaželio je svim sudionicima ugodan boravak i uspješan rad. U ime organizatora, kluba SFera prisutne je pozdravio Boris Marini, a zatim je govorio Vojko Kralj(eta, voditelj svečanog otvaranja.

Prva večer 2. YUCON-a počela je neformalnim upoznavanjem sudionika skupa. Zahvaljujući tome što smo se okupili u punom sastavu, nije bilo potrebe razbijati ugodnu atmosferu opuštenosti, pa se uloga voditelja u takvim prilikama može shvatiti samo uvjetno.

Posebnu čast skupu učinio je svojom prisutnošću doajen domaće znanstvene fantastike Zvonimir Furtinger.

Uz službeni dio skupa (referati, osnivanje jugoslavenske SF-organizacije YUSFO) priređena je prateća izložba u kojoj su organizatori pokušali prezentirati trenutno dostupna literarna ostvarenja s područja SF-a u Jugoslaviji. Imali smo prilike vidjeti knjige i časopise iz AP Kosova, SR Makedonije i SR Slovenije, Kentaurovu ediciju i SIRIUS-ova izdanja. Klub SFera izložio je stotinjak knjiga iz vlastite knjižnice i izbor likovnih radova svojih članova. Uz to su izloženi radovi s područja stripa, kolekcije

Zoran Živković, Stojmil Stojanovski, Petar Sarić, Dušica Lukić, Slobodan Vukanović

Matjaž Sinkovec, Zvonimir Furtinger, Boro Jurković, Damir Mikuličić

Zajednički, jedinstveni, jasni, energični, ali diplomatski nastupi naših predstavnika u međunarodnim organizacijama i na konferencijama, kao i njihova sposobnost da izvojuju ono što je moguće, a ne kapituliraju.

● Zeljko Košćević, pisac iz SR Makedonije, izložio je u SF-u 90 slika. Za njegovu izložbu u Beogradu, koja je otvorena 15. studenoga, pripremljen je katalog s predgovorom Vitomira Lazara.

● Zvonimir Kovačević, predsjednik Sekcije za kulturu i prosvjetu Društva novinara Hrvatske, primio je 21. studenoga u Zagrebu delegaciju Društva novinara Slovenije koja je boravila u posjetu Društvu novinara Hrvatske.

● Zlatko Sviben, predsjednik Sekcije za kulturu i prosvjetu Društva novinara Hrvatske, primio je 21. studenoga u Zagrebu delegaciju Društva novinara Slovenije koja je boravila u posjetu Društvu novinara Hrvatske.

● Zvonimir Kovačević

Osnivačice i osnivači ljubljanskog društva »Nova«

Mišo Jurca, Zlatko Bourek, Ivan Gorjanc, Ivan Hetih, Ivan Hočevar, Jure Jerman, Ivan Kocjančič, Ivan Kovačič, Ivan Lah, Ivan Mahkovec, Ivan Mrak, Ivan Novak, Ivan Ocvirk, Ivan Pivec, Ivan Rakovec, Ivan Sivec, Ivan Stanič, Ivan Tavčar, Ivan Tomažič, Ivan Vidav, Ivan Vrhovec, Ivan Zajec, Ivan Zorec, Ivanka Bizjak, Ivanka Bizjak, Ivanka Bizjak